

Kohti ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa ja käytäntöä

Kirjallisuuskatsaus kestävämmän näkökulman välttämättömyydestä

Julia Koivisto, Y30221820

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Lapin yliopisto

2025

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kohti ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa ja käytäntöä – Kirjallisuuskatsaus kestävämmän näkökulman välttämättömyydestä

Tekijä: Julia Koivisto

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma x Lisensiaatintutkimus ____

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 106, 3 liitettä

Vuosi: Syksy 2025

Tiivistelmä:

Tutkimuksessa tarkasteltiin ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa sekä käytäntöä. Tavoitteena oli muodostaa yleiskuva ekososiaalisesta paradigmasta, jonka kehittyminen on vielä kesken. Kiinnostus tutkimustehtävässä suuntautui myös siihen, miten paradigmaa toteutetaan käytännössä ja miten sitä voisi toteuttaa, koska ekososiaalisen kriisin konkreettiset vaikutukset ovat jo todellisia ihmisille ja muulle ekosysteemille.

Tutkimus toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Laadullisen tutkimuksen aineisto koostui 27 kansainvälisestä artikkelista, joissa kuvautui näkökulmia tutkimusaiheeseen kirjoittajien edustamien yliopistojen osalta 12 eri maasta, viidestä (5) maanosasta. Aineiston analysoinnissa hyödynnettiin apuvälineenä sisällönanalyysia ja lähilukua, jotka tukivat aineiston teemoittelua.

Tutkimuksessa todentui ekososiaalisen paradigman keskeneräisyys. Sen kehittymisestä ollaan vaihtelevaa mieltä, vaikkakin samantapaiset havainnot toistuivat läpi aineiston. Ekososiaalinen paradigma näyttäytyy vastauksena ekososiaaliseen kriisiin, minkä myötä historiassa alkanut yhteiskunnallinen kehitys kohti globaalin ekosysteemin heikkenevää tilannetta on osa paradigmaa ja sen ymmärtämistä. Ekososiaalisessa paradigmassa keskiössä on ihmisen ja luonnon välinen suhde, jolla on vaikutuksensa näiden molempien hyvinvointiin; valtavirtaisen sosiaalityön ydinarvojen ja sosiaalisten ongelmien tarkastelu ympäristönäkökulma huomioiden; yhteistyön ja yhteisöjen parissa tehtävän työn korostuminen; nykyisten yhteiskunta- ja talousmallien kritisointi ja aktiivinen vastarinta; sekä muutosta tavoitteleva rakenteellinen työ. Näkökulmalla tavoitellaan koko ekosysteemin hyvinvointia ja oikeudenmukaisuutta. Paradigman käytännön interventiot ovat vielä hajanaisia. Interventiot todentuvat esimerkiksi yhteisöjen tukemisessa ympäristöhaasteissa, arkisissa ympäristötoimissa ja luontoyhteyden vahvistamisessa. Näkökulman tavoitteet edellyttävät vaikuttavampaa käytäntöä, jossa paradigman ydin todentuu. Tätä haastaa muun muassa tavoitteiden laajuus, rakenteellisen työn toteuttaminen ja näkökulman puutteet opetussuunnitelmissa. Tutkimustulokset vahvistavat ekososiaalisen paradigman välttämättömyyden sosiaalityössä ja yhteiskunnassa paikallisesti ja globaalisti. Paradigma osoittaa länsimaisen valtavirtaisen sosiaalityön tarpeen muuttua itseymmärrystään vastaamaan paremmin ekosysteemin ja yhteiskunnan tilannetta.

Avainsanat: ekososiaalinen sosiaalityö, ekososiaalinen kriisi, paradigma, sosiaalityön käytäntö, kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi: x

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi: x

Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja: x

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Ekologisesti kestävämpää sosiaalityötä.....	5
2.1 Ekologisen ajattelun historia sosiaalityössä	5
2.2 Sosiaalityön arvot ja käytänteet osana ekososiaalista näkökulmaa	11
2.3 Kestävemmän yhteiskunnan välttämättömyys	19
3 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat.....	25
3.1 Tutkimustehtävä	25
3.2 Tutkimusaineisto ja analyysi	26
3.3 Tutkimusetiikka ja tutkijan asema.....	35
4 Sosiaalityön näkökulmana koko ekosysteemi	38
4.1 Historia ja tausta osana paradigmaa ja sen ymmärtämistä	38
4.2 Ekososiaalisen sosiaalityön paradigma	55
5 Ekososiaalinen sosiaalityö käytännössä	68
5.1 Paradigman käytännön toteutukset	68
5.2 Paradigman käytännön mahdollisuudet.....	83
6 Yhteenveto ja pohdinta.....	92
Lähteet	101
Liitteet.....	107

1 Johdanto

Elämme kuluttamista ihannoivassa yhteiskunnassa. Oikeastaan emme edes voi muuta, jos haluamme nykyisten yhteiskunnan rakenteiden puitteissa elää niin sanotusti helppoa ja normaalina ymmärrettyä elämää. Kyse on kuitenkin luonnon kannalta kestävämmästä tavasta. Poliittisilla järjestelmillä tai vallitsevalla kapitalistisella talousjärjestelmällä ei ole onnistuttu löytämään kestävämpiä ratkaisuja tilanteeseen. (Ranta-Tyrkkö 2021, 74.) Ekologinen kriisi on arkipäiväistynyt, emmekä välttämättä havaitse, että ympäristökriisit edellyttävät toimia, eikä kyse ole tavanomaisesta tilanteesta (Bradshaw 2021, 1–2).

Ekologisia kysymyksiä ja niiden yhteyttä sosiaalityöhön on tarkasteltu parin viimeisen vuosikymmenen aikana ekososiaalisen sosiaalityön tutkimuskentällä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 611). Ekologisuutta ja ympäristöä tarkastelevia näkökulmia on kuitenkin havaittu sosiaalityössä tieteenalan historian alkuvaiheista lähtien varhaisten pioneerien työssä ja osana teorioita (Närhi & Matthies 2015, 2; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Nykyään ekososiaalisen sosiaalityön voidaan ymmärtää kuvaavan sitä keskustelujen ja traditioiden kenttää, jossa ekologiset ja sosiaaliset näkökulmat ovat keskiössä (Matthies & Närhi 2017, Johdanto). Paradigman taustalla vaikuttaa vahva tietoisuus ekososiaalisesta kriisistä, jonka keskellä ihmiskunta parhaillaan elää (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 610–611). Näkökulmassa ihmisen ja luonnon hyvinvointi sekä ongelmat kietoutuvat toisiinsa (Healy 2022, 145–146, 150). Ekososiaalisella sosiaalityöllä pyritään tarjoamaan uudenlainen tapa ymmärtää sosiaalityö osana yhteiskuntaa, muuttamaan yhteiskunta- ja talousrakenteita sekä toteuttamaan työtä kestävämmällä tavalla käytännössä (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 611; Healy 2022, 145–146, 150). Muutos koetaan näkökulman sisällä välttämättömänä (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 609). Näkökulman yhteys rakenteelliseen sosiaalityöhön todentuu muutostyön tavoittelussa (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Ekososiaalinen paradigma haastaa alalla toimivia muuttamaan niin ajatteluaan kuin toimintaakin vastaamaan enemmän nykyajan tarpeita (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 611–612). Maantieteellisillä alueilla, joissa ympäristöhaasteet ovat jo vahvasti läsnä arjessa, näkökulman omaksuminen voi olla luontevampaa (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Ekososiaalisessa sosiaalityössä kestävyys ulottuvuudet; ekologiset, taloudelliset ja kulttuuriset; yhdistyvät niin, että ne tukevat sosiaalialan asiakkaiden hyvinvointia sekä laajemmin koko yhteiskuntaa. Ihminen nähdään osana luontoa ja sen myötä riippuvaisena luonnon ekosysteemeistä. Ekologisen kriisin myötä tapahtuvat muutokset – muun muassa ilmaston lämpötilan kohoaminen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen – heikentävät niin muiden lajien selviytymistä kuin myös edellytyksiä inhimilliselle elämälle. Lähestymistavalla pyritäänkin uudistamaan koko sosiaalityön paradigmat, eli sen tietoteoreettista pohjaa ympäristötietoisempaan ja ekologisesti kestävämpään suuntaan. (mm. Ranta-Tyrkkö 2021, 76; Healy 2022, 145–146, 150.) Paradigmassa esimerkiksi ymmärrys sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta laajenee sisältämään myös ympäristöoikeudenmukaisuuden ja joissain yhteyksissä ekologisen oikeudenmukaisuuden (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Healy 2022, 145). Näkökulman ympärillä käytyjä keskusteluja voidaan kutsua myös vihreäksi, ekologiseksi tai ympäristösosiaalityöksi. (Ranta-Tyrkkö 2021, 76.) Ekososiaalinen sosiaalityö tai ekososiaalinen työ -termin käyttäminen työssäni on tietoinen valinta ja jatkaa linjaa, joka suomalaisessa tieteellisessä keskustelussa on tehty.

Ekososiaalinen viitekehys heijastuu sosiaalityön asiakkaisiin kiinnostavalla, jostain näkökulmasta tarkasteltuna voisi sanoa, että jopa ristiriitaisella tavalla. Sosiaalityön asiakkaat elävät lähtökohtaisesti hyvinkin rajallisilla taloudellisilla resursseilla. Tähän perustuen heidän ekologinen jalanjälkensä on yleensä kohtuullinen. Voikin miettiä, onko heidän kohdallaan edes oikeudenmukaista keskittyä ekologisiin asioihin. Ekososiaalisella työllä pyritään kuitenkin luomaan jokaiselle, varallisuudesta riippumatta, oikeudenmukainen mahdollisuus elää arkea kestävällä ja merkityksellisellä tavalla sekä olemaan mukana kestävä kehityksen siirtymässä. (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021, 617.) Ajattelen, että kyse on jokaisen oikeudesta tehdä valinta kestävämpään suuntaan. On tiedossa, että ekologisen kriisin vaikutukset koskettavat erityisesti niitä ihmisiä, jotka ovat jo lähtökohtaisesti haavoittuvassa asemassa (Nesmith ja Smyth 2015, 486).

Kiinnostuin aiheesta alun perin Satu Ranta-Tyrkön artikkelin 'Ihmisoikeudet ja sosiaalityö globaalien kriisien maailmassa' (2016) myötä, jossa on vahva kriisinäkökulma globaaliin tilanteeseen; ekologinen kriisi yhtenä osana sitä (Ranta-Tyrkkö 2016). Ekologinen kriisi sosiaalityön näkökulmasta tarkasteltuna puhuttelee itseäni sen universaaliuden vuoksi. Tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta kriisillä on vaikutuksensa jokaiseen.

Kuten kriiseille on tyypillistä, myös ekologisesta kriisistä kärsivät eniten heikommassa asemassa olevat. Uutismedioiden seuraaminen on luonut vaikutelman myös siitä, että ekologinen kriisi; siihen asennoituminen ja reagoiminen; lisää jollain tavalla ihmisryhmien polarisoitumista. Henkilökohtainen kiinnostukseni ekososiaalisessa työssä on nimenomaan ympäristön haavoittuvuuden tiedostamisessa, sen myötä kestävämpien valintojen tekemisessä sekä ympäristöhaasteiden ilmiöön liittyvän epäoikeudenmukaisuuden tiedostamisessa ja sen parissa työskentelyssä.

Sosiaalityöntekijän sijaisuuksia tehdessäni olen havainnut, että ekologisuutta ja kestävyyttä korostava näkökulma ei ole ollut työyksiköissä juuri ollenkaan näkyvissä. Taus-talla voi vaikuttaa monet asiat, joista käytännön kokemukseen perustuen merkittävässä asemassa lienee resurssien vähäisyys. Työaika on vaikuttanut hädin tuskin riittävän välttämättömien työtehtävien hoitamiseen, jolloin ekososiaaliselle näkökulmalle ei ole välttämättä ollut tilaakaan. Etenkään, jos ekologisuutta ei ole erityisellä tavalla tuotu esiin työpaikan arvoissa.

Tutkielmani tavoite on tarjota lisätietoa valitusta aiheesta Suomen tutkimuskentällä. Suomalaisen ekososiaalisen sosiaalityön tutkimuksen kentällä on tähän mennessä keskitytty muun muassa siihen, miten sosiaalista syrjäytymistä on mahdollista ehkäistä ekososiaalisen lähestymistavan vahvistamisella, ja mitkä tekijät mahdollistavat sekä toisaalta estävät ekososiaalisen lähestymistavan (Nöjd ym. 2023, 369). Ekososiaalista työtä on käsitelty myös useissa opinnäytetöissä, kandidaatin- ja pro gradu -tutkielmissa viimeisen 10 vuoden aikana. Näissä korostuu ainakin ekososiaalisen työn yhteiskunnallisen merkittävyyden tutkiminen (esim. Hottinen 2022, Kuusisto & Sivonen 2020). Teema on ajankohtainen niin globaalien kriisien näkökulmasta, jotka ovat 2020-luvulla tulleet jollain tavalla osaksi jokaisen suomalaisenkin arkea, kuin myös sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian syksyllä 2023 julkaiseman sosiaalialan Ilmastokäsikirjan perusteella (Heikkinen & Marttila 2023; Ranta-Tyrkkö 2016).

Ekososiaalisen näkökulman lisätutkimukselle vaikuttaisi kuitenkin olevan tilaa ja tarvetta Suomen kontekstissa. Tämä tulee esiin useiden aihetta käsittelevien tutkimusten ja teollisten artikkelien kohdalla. Tarkempaa lisätutkimusta kaivataan erityisesti siitä, miten ympäristöilmiöt todella vaikuttavat sosiaalityön asiakkaisiin ja heidän hyvinvointiinsa sekä millaiset yhteisölliset ja rakenteelliset ekososiaaliset työkäytännöt palvelisivat asiakkaita ja viitekehyksen tavoitetta parhaiten Suomessa (Ranta-Tyrkkö 2021, 77; Nöjd ym.

2023, 377). Tutkimusta kaivattaisiin myös sen selvittämiseen, miten sosiaalityö alana voisi osallistua entistä kokonaisvaltaisemmin ekososiaalisen työn tavoitteleman kestävämmän yhteiskunnan rakentamiseen (Närhi 2015, 325–326).

Tätä taustaa vasten peilaten tutkin ekososiaalista näkökulmaa: millainen sen paradigma on sosiaalityössä ja miten sitä sovelletaan käytäntöön. Kiinnostukseni on kansainvälisen tason tutkimuksissa, joiden ajattelen mahdollistavan laaja-alaisen tutkimusaineiston kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen. Aiheeni yhdistyy sosiaalityölle tyypilliseen tapaan teorian kautta vahvasti osaksi käytäntöä. Olen havainnut, että ekologinen näkökulma sosiaalityöhön voi herättää aiheeseen perehtymättömissä vääränlaisia käsityksiä ja asenteita näkökulman tarkoituksesta. Siinä ei ole kyse esimerkiksi kierrätyksen opettamisesta asiakaille tai käytettyjen vaatteiden ja tavaroiden ostamiseen ohjaamisesta, jotta resursseja onnistuttaisiin säästämään enemmän. Tarkoitus ei ole tuoda länsimaiseen byrokraattiseen sosiaalityöhön uudenlaista tapaa käyttää ammattilaisen valta-asetelmaa. Tavoitteet ovat moniulotteisemmat ja heikommassa asemassa olevat huomioonottavat ja paradigman tausta huomattavan laaja.

Tutkimukseni tuo osaltaan lisää sisältöä suomalaiseen ekososiaalista työtä käsittelevään tutkimuskenttään sekä samalla keskittyy aiheen selkeään kuvaamiseen. Pyrin avaamaan näkökulmaa ymmärrettävällä tavalla ja siten tuomaan sitä lähemmäksi käytännön sosiaalityötä ja sosiaalityöntekijää, jotta yhä useamman alalla työskentelevän olisi edes hieman helpompi ottaa näkökulma osaksi omaa työskentelyä. Samalla tavoittelen, että tutkielmani lisäisi lukijassa kiinnostusta ekologiin kysymyksiin ja auttaisi tiedostamaan ekososiaalisen ymmärryksen tarpeen osana ammattialaa.

Tutkimus etenee johdannon jälkeen näkökulman teoreettiseen taustoittamiseen, jossa kuvaan historiallisia vaiheita, sosiaalityön arvojen ja käytänteiden yhteyttä näkökulmaan sekä yhteiskunnallista tarvetta. Aiheen taustoituksen jälkeen avaan tutkimusprosessiani tutkimustehtävän, aineiston kokoamisen ja analyysin toteuttamisen osalta sekä käyn läpi eettiset lähtökohtani tutkijana tutkittavaan aiheeseen. Tutkielman loppuosa keskittyy kirjallisuuskatsauksen analyysin ja tutkimustulosten läpikäymiseen. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen keskeisimpiä tuloksia ja yhdistän niitä pohdintaani.

2 Ekologisesti kestävämpää sosiaalityötä

2.1 Ekologisen ajattelun historia sosiaalityössä

Ekologisuutta ja ympäristöä korostavia näkökulmia on tuotu esiin ja niistä on oltu kiinnostuneita sosiaalityössä niin teoreettisesti kuin käytännön tasollakin läpi tieteenalan historian alkaen 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta (Närhi & Matthies 2001, 45; Närhi & Matthies 2015, 2). Ympäristö on mielletty jossain määrin tärkeäksi osaksi sosiaalityötä ammattialan alkuvaiheista lähtien, vaikka käytetyt käsitteet ovatkin vaihdelleet historian kuluessa (Närhi & Matthies 2001, 19; Besthorn & McMillen 2002, 221). Historialliseen ja sosiaaliseen ymmärrykseen sosiaalityön ja ympäristön suhteesta on vaikuttanut vahvasti yhteiskunnallinen tilanne sekä konteksti (Närhi & Matthies 2001, 45). Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että sosiaalityön pioneereista erityisesti Mary Richmondilla sekä Jane Addamsilla on ollut, ja jossain määrin on edelleen, merkittävä asema ympäristöteeman varhaisessa käsittelyssä sosiaalityön tutkimuksessa (Närhi & Matthies 2001, 18–19, 37; Dominelli 2012; Peeters 2012).

Tieteenalan edelläkävijöinä sekä Richmondin että Addamsin työhön liittyi vahvasti ajatus hyvinvoinnista, johon ympäristö osaltaan myös vaikutti (Närhi & Matthies 2015, 2). Richmond on tunnettu työstään tapauskohtaisen sosiaalityön (*case work*) parissa, jossa sosiaaliselle ympäristölle annettiin keskeinen asema työn ydinkäsitteenä. Ihmisten ymmärrettiin olevan ympäristön kanssa vastavuoroisessa suhteessa, mikä toi esiin ympäristön sosiaalisen puolen. (Richmond 1922, 98–99, 145–146.) Ihminen ymmärrettiin ikään kuin osana ympäristöään; ja nimenomaan siinä havaittujen sosiaalisten näkökohtien kautta. Sen sijaan, että ihminen tai ympäristö olisi määritelty epänormaaliksi, tarkoituksena oli tarkastella näiden kahden muodostamaa kokonaisuutta. Sosiaalisen ympäristön tärkeys korostui ihmisten hyvinvoinnin lisäksi siis myös sosiaalisten ongelmien muodostumisessa. Käytännössä Richmond ymmärsi ihmisen ympäristön vain sosiaalisten suhteiden kautta. (Närhi & Matthies 2001, 18.) Addams mielletään yhteisötyön kehittäjäksi. Richmondiin verrattuna Addamsin tulkinnassa käsitys ympäristöstä oli laajempi fyysisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kaupunkiympäristö, joka nähtiin tärkeänä tekijänä niin ihmisen hyvinvoinnin kuin mahdollisuuksienkin osalta. Ympäristön ymmärrettiin olevan eri ihmisryhmien haasteiden taustalla. Oivaltamalla, että ihminen on osa ympäristöään, häntä pystyttäisiin auttamaan parhaalla tavalla. (Addams 2000, 67; Närhi & Matthies 2001, 18.) Ekososiaalisen työn paradigman kannalta erityisesti Addamsin työskentelyn taustalla

vaikuttanut ymmärrys rakenteista ja ympäristöstä sosiaalisten ongelmien taustalla olevina syinä sekä muutosorientoitunut asenne ovat vaikuttaneet ekososiaalisen työn paradigmaan (Närhi & Matthies 2015, 24).

Sekä Richmondin että Addamsin lähestymistavoilla on ollut merkityksensä nykyajan teoreettiselle keskustelulle ja ekososiaalisen viitekehyksen kehittymiselle. Molemmat klassikkoteoreetikot ajattelivat ihmisen ja ympäristön suhteessa olevien haasteiden ilmentyvän sosiaalisina ongelmina. Tässä tulee selvästi esiin, että sosiaalityössä kysymys ympäristöstä ja sen ymmärtämisestä on lopulta kysymys sosiaaliin ongelmiin vastaamisesta. (Närhi & Matthies 2001, 18.) Sosiaalityön sisällä Silvia Staub-Bernasconi on tuonut esiin huomion, että vuosikymmeniä ennen ekologisen kriisin havaitsemista Addams kehitti näkemyksillään jo ekososiaalista sosiaalityötä. Alice Salomon jatkoi Richmondin ja Addamsin ajattelua syy-seuraussuhteen analyysillaan. Sen avulla hän loi ymmärryksen siitä, että köyhien ihmisten haasteet eivät johdu heistä itsestään vaan ulkoisista tekijöistä. Näkemys herätteli entisestään käsitystä ihmisen käyttäytymisen ja ympäristön välisestä suhteesta. Ympäristöön ei kuitenkaan vielä yhdistetty luontoa käsitteenä. (Närhi & Matthies 2001, 18–20.)

Ekososiaalisen sosiaalityön historian vaiheita kuvattaessa on nostettava esiin kaksi teoreettista pääsuuntausta; systeemiteoreettinen ja ekokriittinen suuntaus; joiden avulla näkökulmaa on jäsennetty kirjallisuudessa. Ekososiaalista lähestymistapaa on kuvattukin yläkäsitteenä, jonka alla keskitytään ihmisen ja ympäristön suhdetta, ekologisuutta sekä kestävyyttä sivuavien kysymysten käsittelyyn sosiaalityön kontekstissa. Mainituissa kahdessa teoreettisessa pääsuuntauksessa ekologia osana sosiaalityötä ymmärretään kahdella hieman toisistaan poikkeavalla tavalla. Molemmat suuntaukset ovat olleet havaittavissa 1970-luvulta lähtien teoreettisessa keskustelussa ja ovat yhä edelleen osa ekososiaalisen työn tutkimusta. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Systeeminäkökulman mielletään kehittäneen merkittävällä tavalla sosiaalityön tiedonkehitystä. Esimerkiksi Karen Healy on koonnut yhteen systeeminäkökulman kehityksen vaiheita. Näkökulman sisällä kehittyneissä teorioissa, joita kuvataan 'aaltoina', huomio kiinnittyy vahvasti sosiaaliin järjestelmiin ja ihmisen tilanteen ymmärtämiseen ympäristössään. (Healy 2022, 127, 150.) Systeemiteoreettisessa lähestymistavassa huomio on kokonaisvaltaisen, 'systeemisen', näkökulman lisäksi sosiaalisessa ympäristössä.

Pääpaino teoriassa on 'ihminen ympäristössään' (*human in environment* tai *human in nature*) -ajattelussa, jossa sosiaalinen ympäristö nähdään ihmisen hyvinvoinnin ja kasvun taustatekijänä, joka tulisi huomioida. (Närhi & Matthies 2001, 17, 20–29; Närhi 2004, 14–15.) Moni teoreetikko on työskennellyt systeemiteoreettisen suuntauksen parissa kehittämällä sitä erinäisiin suuntiin. Ekososiaalisen sosiaalityön kohdalla voi mainita erityisesti Germainin ja Gittermanin 'the life model'-nimisen mallin sekä Meyer'sin eko-systeemisen näkökulman, jotka tarjoavat tuoreimmat näkökulmat aiheeseen systeemiteoreettiselta pohjalta ja heihin myös viitataan aiheen osalta laajalti. Tästä eteenpäin käytän selkeyden vuoksi yleisesti systeemiteoreettinen suuntaus -käsitettä kuvaamaan suuntausta kokonaisuutena, johon nämä kaksi mallia ovat osaltaan vaikuttaneet. (Närhi & Matthies 2001, 17, 20–29; Närhi 2004, 14–15.)

Ekososiaalisen sosiaalityön kehittyminen systeemiteoreettisena suuntauksena yhdistetään neljänteen systeemiteorian aaltoon. Näkemys ekososiaalisen viitekehyksen kehittymisestä osana systeeminäkökulmaa perustuu siihen, että näkökulmalla pyrittiin laajentamaan ja monipuolistamaan entisestään sosiaalityön ajatusta ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta. Neljännessä aallossa kyse oli siis pyrkimyksestä laajentaa ja syventää sosiaalityöntekijöiden ymmärrystä ihminen ympäristössään -ajattelusta aiempia systeemiteorian aaltoja enemmän. (Healy 2022, 127, 144, 150.) Systeemiteoriaa on kritisoitu siitä, ettei siinä huomioitu luontoa, vaikka keskiössä on ihminen ympäristössään (esim. Dominelli 2012; Gray ym. 2013). Teoriaa ei tästä syystä voida hyödyntää globaaleihin ympäristöhaasteisiin kantaa otettaessa (Matthies & Närhi 2017, Sosiaalityön ekososiaalinen viitekehys). Kritiikkiä on suunnattu myös ihmisen ja ympäristön välisen suhteen neutraaliuteen, jota ei nähty poliittisena (Närhi & Matthies 2001; Närhi 2004; Peteers 2012).

Moderni teollisuusyhteiskunta sai kohdata ekologista kritiikkiä länsimaissa 1970- ja 1980-luvuilla, kun tietoisuus ekologisten kriisien seurauksista lisääntyi ja ekologisuutta ajavat liikkeet yleistyivät (Närhi & Matthies 2001, 24, 38–39; Närhi & Matthies 2015, 7). Yhteiskunnallisesti vallitsevaa suhdetta luontoon alettiin arvioida uudelleen ja tarkastella kriittisemmin, kun herättiin siihen, miten radikaalisti ympäristön tila oli heikentynyt. Sosiaalityö kohtasi kritiikkiä toimiessaan osana talouden ja tekniikan kehitykseen keskittyntä yhteiskunnallista järjestelmää. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Ekologisen kritiikin noustessa modernia teollisuusyhteiskuntaa kohtaan myös sosiaalityöhön muodostui ekokriittinen näkökulma (Närhi & Matthies 2001, 17, 24; Närhi & Matthies 2015, 7). Tuolloin sosiaalityöntekijät

kehittivät Euroopassa vaihtoehtoisia vihreämmän käytännön (*green practice*) muotoja työskentelyyn (Närhi & Matthies 2015, 7).

Ekokriittisessä lähestymistavassa on tutkimusaiheen sekä henkilökohtaisen näkökulman kannalta puhuttelevaa, että sosiaalityöntekijät eivät ainoastaan integroineet työskentelyyn näkökulman mukaisia työtapoja sekä yhteisöllisiä hankkeita, vaan he alkoivat kyseenalaistamaan aikansa sosiaalityön perusydintä. Sosiaalityön sisällä kritiikki kohdistui tarkemmin kapitalistisessa yhteiskuntamallissa muun muassa virkavaltaistumiseen, ihmisten kontrollointiin sekä epäammattimaisuuteen. Näiden sijaan vaadittiin omatoimisuuden (*self-help*) ajattelun lisäämistä ja luonnollisempaan suuntaan menemistä. Haluttiin löytää vaihtoehtoisia malleja sosiaalityöhön ja sosiaalipolitiikkaan, jotka olisivat ekologisempia ja sosiaalisesti kestäviä. (Närhi & Matthies 2001, 24; Närhi & Matthies 2015, 7–8.) Perinteisen sosiaalisen sijaan kiinnostus alkoi suuntautua enemmän kohti ekososiaalisia kysymyksiä (Matthies 1990, 10–11; Närhi & Matthies 2015, 8). Ihminen alettiin nähdä yhä enemmän osana luontoa (Närhi & Matthies 2001, 24).

Saksa on esimerkki yhteiskunnasta, jossa ekokriittinen näkökulma nosti esiin ekologisia tai vihreitä liikkeitä, ja onnistui jopa muuttamaan koko sosiaalityön paradigmaa (Matthies 1990, 10–11; Närhi & Matthies 2001, 24; Närhi & Matthies 2015, 8). Huomionarvoista on toki, että Saksassa toimi jo 1920-luvulla aktiivisesti Nuorten Liikkeeksi (*Youth Movement*) kutsuttu ryhmä, jonka pääideana oli jättää kaupunkielämä ja siirtyä luontoon itenäisten nuortenryhmien pariin. Yhteys luontoon ja luonnollisempaan elämään nähtiin arvokkaana. Tällä ihmisen ja luonnon suhdetta vahvistavalla näkökulmalla on ollut merkittäviä vaikutuksia saksalaiseen sosiaalityöhön. (Närhi & Matthies 2001, 47.)

Ekokriittisen lähestymistavan edustajat nostivat esiin kysymyksen, millainen sosiaalityön muoto ei edellyttäisi jatkuvaa talouskasvua ja luonnon hyväksikäyttöä. Käytännössä tässä peräänkuulutettiin yhteiskunnan keskeisten sektoreiden; asuminen, työ, liikenne sekä sosiaalipalvelut; uudistumista kohti ekososiaalista muutosta. (Närhi & Matthies 2015, 8.) Lähestymistavan keskiössä onkin länsimaille tyypillisen talouskasvun jatkuvaan tavoitteluun keskittyvän yhteiskuntamallin kyseenalaistaminen ja kritisoiminen. (Närhi 2015, 323; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Tällaisessa yhteiskunnassa jatkuva talouskasvu nähdään ihanteellisena ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä, jolloin sekä ekologiset että sosiaaliset näkökulmat jäävät väistämättä taka-alalle. Seurauksena on, että luonnonvarat tuhoutuvat, maapallolla

olevat edellytykset elämälle kaventuvat entisestään ja ekologinen kriisi kiihtyy. Yhteisöille ja yksilöille kriisin vaikutukset ovat valtavia ja esimerkiksi kokonaisvaltainen köyhyys lisääntyy. (mm. Droelt ym. 2016; Peeters 2016, 177–179.) Sosiaalista näkökulmaa ei siten voida erottaa taloudellisesta ja ekologisesta näkökulmasta. Sosiaalinen, nimenomaan sosiaalinen kestävyys, on keskeisessä asemassa kriisin käsittelemisessä. (Matthies 2017, 27–28.) Sosiaalinen kysymys on näin muuttunut ekologisen näkökulman yleistyttyä ekososiaaliseksi kysymykseksi, joka koskettaa laajalti yhteiskuntia (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Systeemiteoriassa ympäristö nähdään vielä melko abstraktina, ”systeemisenä ympäristönä”, kun taas ekokriittisen lähestymistavan käsitys ympäristöstä on konkreettisempi luonnonympäristö. Molemmista ihminen nähdään osana järjestelmää: ensimmäisessä osana kokonaisvaltaista järjestelmää, jälkimmäisessä osana luontoa ja sen myötä koko maapallon järjestelmää. Systeemiteorian edustajat eivät oikeastaan tuo esiin mielipiteitään ympäristökysymyksistä, koska se ei ole järjestelmän kannalta oleellista. Ekokriittisessä taas ympäristökriisi nähdään kokonaisvaltaisesti koskien ympäristön ja luonnon lisäksi ihmisiä, kulttuuria ja arvoja. (Närhi & Matthies 2015, 9; Payne 2015.) Näiden kahden teorian yhteisenä tekijänä on molempien jakama näkemys epätasapainosta, joka ihmisen ja ympäristön välillä vallitsee. Närhi ja Matthies argumentoivatkin Hailan näkemukseen pohjaten, että nykyään ei tulisi niinkään painottaa sosiaalityön suhdetta luontoon, vaan nähdä ihmisen muokkaama sosiaalityö osana luontoa. (Närhi & Matthies 2015, 9.) Näiden traditioiden merkityksestä huolimatta ekologisesta lähestymistavasta ei ole tullut, ainakaan vielä, valtavirtaa edustavaa suuntausta sosiaalityössä (Närhi & Matthies 2001; Närhi 2004).

Ekososiaalisen lähestymistavan käsitteellinen tausta on vahvemmin ekokriittisen lähestymistavan keskusteluissa. Käsite tuo kuitenkin yhteen sekä systeemiteorian että ekokriittisen lähestymistavan näkökulmat. Ekososiaalinen näkökulma tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ympäristönäkökulmasta sosiaalityön kysymyksiä, tutkia niin ekologista kuin sosiaalistakin kestävyyttä korostaen koko ajan vastavuoroista suhdetta, joka ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin välillä on. Sosiaalityön ja ympäristön välisestä suhteesta käytävän keskustelun myötä aiheen ympärille on ilmaantunut useita käsitteitä globaalilla tasolla, joita yhdistää ekokriittinen näkökulma sekä Jane Addamsin ajatukset. (Närhi & Matthies 2015, 10–11, 13.)

Varhaisten teoreetikkojen ohella on muitakin sosiaalityön kentällä ympäristöteemaa käsitelleitä tutkijoita. Ekososiaalista ja vihreämpää näkökulmaa sosiaalityön teoreettiseen keskusteluun kansainvälisellä tasolla ovat tuoneet nykyaikana esimerkiksi Lena Dominelli ja Heather Boetto. Dominelli on ollut mukana vahvistamassa ympäristötietoisemmän näkökulman muodostumista sosiaalityön kontekstissa aikana, jolloin luonnon tilanteen huolestuttavuus on konkretisoitunut ja muutokset työn painotuksissa ovat enemmän välttämättömiä kuin valinnaisia. Hän on kuvannut aiheeseen liittyviä ilmiöitä globaalilla tasolla ja hänen näkemyksiinsä nojataan usein aiheen käsittelyn yhteydessä. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Boetto on pyrkinyt työllään ekososiaalisen viitekehyksen parissa kehittämään työskentelymallia, joka toisi selkeyttä näkökulman mukaiseen käytännön työhön sosiaalityöntekijöille (Nöjd ym. 2023, 3–4, 12).

Suomen kontekstissa aihetta sivuavia keskusteluja oli 2000-luvulle tultaessa käyty tieteenalan sisällä muun muassa kestävästä kehityksestä ja ympäristöpolitiikasta. Sosiaalityön ekososiaalinen lähestymistapa sai vahvoja vaikutteita saksalaisesta ekokriittisestä lähestymistavasta. Heikki Waris toi suomalaiseen kontekstiin uuden näkökulman kaupunkiekologiasta ja sosiaalipolitiikasta sekä ideat kaupunki- tai ihmisekologiasta, jossa sosiaalisesta ja kulttuurisesta osa-alueesta rakentuva ympäristö nähtiin ihmisen käyttäytymiseen vaikuttavana tekijänä. Nämä edelsivät samalla vuosisadalla kehiteltyjä sosiaalipolitiikan malleja, joissa ekologia huomioitiin. Ilmo Massa tutki 1970-luvulla ekologisen sosiaalipolitiikan juuria Suomessa. Samaan aikaan Olavi Riihinen toi keskusteluun ympäristöhaasteet huomioivan sosiaalipoliittisen mallinsa. 1990- ja 2000-lukujen vaihteessa Marja Järvelä siirsi keskustelua ympäristöpolitiikan ja ekologisen modernisaation suuntaan. Aila-Leena Matthies toi Suomen sosiaalityön teoreettiseen keskusteluun saksalaisen ekokriittisen lähestymistavan. Tämän jälkeen keskustelua on herättänyt muun muassa Ulrich Beckin käsite riskiyhteiskunnasta. (Närhi & Matthies 2001, 34–35.) Vaihtoehdoisen sosiaalityön näkökulmia ja ekososiaalista sosiaalityötä ovat viimeisten vuosikymmenten aikana edelleen vahvistaneet suomalaisessa sosiaalityön keskustelussa Mattieksen lisäksi esimerkiksi Kati Närhi ja Satu Ranta-Tyrkkö. Heidän tutkimustensa tarkempia aiheita ovat muun muassa ekologia ja historia osana viitekehystä sekä ilmastonmuutos ja kriisivalmius (esim. Närhi & Matthies 2001; Närhi & Matthies 2016; Ranta-Tyrkkö 2016).

2.2 Sosiaalityön arvot ja käytänteet osana ekososiaalista näkökulmaa

Sosiaalityö on saanut vaikutteita ekososiaalisesta lähestymistavasta ensimmäisen kerran jo vuosikymmeniä sitten, mutta vasta 2000-luvulla ammattiala on liittynyt vahvemmin osaksi tätä keskustelua ja huolta (Närhi & Matthies 2001, 45; Matthies & Närhi 2017). Tieteenalan sisällä on havaittu, ettei ekososiaalinen lähestymistapa ole ollut sosiaalityössä ensisijainen, vaikkakin se on nähty merkittävänä osana ammattialaa (Närhi & Matthies 2015). Teoreettisessa keskustelussa on yritetty 2000-luvun alussa herätellä alaa tunnistamaan sen rajoittunut käsitys ympäristöstä sekä vahvistamaan näkemystä, jossa painottuu ihmisen sopeutuminen ympäristöön. Muutoksen tarpeen on nähty tällöin olevan ennemmin ihmisessä kuin yhteiskunnallisissa järjestelmissä. (Besthorn & McMillen 2002, 229.) Ekologiset kysymykset ovat kuitenkin myös sosiaalityön kysymyksiä. Näkemys pohjautuu David Harveyn ajatteluun sosioekonomisten projektien ekologisuudesta ja toisaalta ekologisten projektien sosioekonomisesta luonteesta. (Ranta-Tyrkkö 2016.) 2010-luvulla on ollut havaittavissa, että ekososiaalista sosiaalityötä käsittelevät keskustelut ovat juurtuneet yhä vahvemmin tieteenalaan. Keskustelujen suunta on vaikuttanut kasvavan kohti uutta kansainvälisen tason teoreettista keskustelua. Sosiaalityön ja ympäristön suhdetta käsitelleet useat tieteelliset julkaisut ja kansainväliset konferenssit ovat osaltaan kiihdyttäneet aiheen kehitystä globaalisti. (Närhi & Matthies 2015.)

Ekososiaalisen sosiaalityön näkökulman pohjana toimii valtavirtainen sosiaalityö. Eli sosiaalityö siinä muodossa, jossa se on totuttu ymmärtämään. Valtavirtaiselle sosiaalityölle on tyypillistä sosiaalisen, taloudellisen ja rakennetun ympäristön huomiointi. Luonnon-ympäristö ja ihmisen suhde luontoon on jätetty työskentelynäkökulman ulkopuolelle. (Närhi & Matthies 2025, 118.) Sosiaalityön kansainvälisen määritelmän mukaan ammatin ja tieteenalan tarkoituksena on edistää muutosta ja kehitystä yhteiskunnassa sekä vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kokemusta voimaantumisesta ja valtaistumisesta. Keskeisiä arvoja, jotka ohjaavat professiota, ovat muun muassa sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet ja moninaisuuden kunnioittaminen. Yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamisessa ja haasteiden ratkaisemisessa hyödynnetään sosiaalityön teorian ohella yhteiskunta- ja humanistisia tieteitä sekä alkuperäiskansoilla olevaa tietoa. (IFSW, n.d.) Määritelmässä huomioidaan ihminen, mutta muun ekosysteemin hyvinvointi ja merkitys osana ihmisen hyvinvointia jätetään sanallistamatta. Tieteen termipankin mukaan ekosysteemi kuvaa käsitteenä eliöiden ja elottoman ympäristön muodostamaa vuorovaikutteista kokonaisuutta (Tieteen termipankki, 2025a).

Suomen kontekstin osalta on huomioitava sosiaalityöntekijöidenkin ammattijärjestönä toimivan Talentian toteuttama Ilmastokäsikirja. Sen tarkoituksena on ollut tuoda ammatteettisten ohjeiden ohien myös ilmastomuutoksen huomioonin tarpeesta lähtenyt dokumentti, jonka tavoitellaan tuovan lukijalle uusia näkökulmia ja kannustavan ekososiaalisen sosiaalityön mukaisiin toimiin työskentelyssä. (Heikkinen & Marttila 2023.) Olen valinnut työssäni kuvata perinteistä sosiaalityötä valtavirtaisena sosiaalityönä korostaen sillä tavoin ammattialaan liittyviä ydinarvoja ja tavoitteita, joiden osana ekososiaalisen sosiaalityön paradigma ei vielä ole.

Sosiaalityössä työskennellään sorron ja syrjäytymisen vähentämiseksi, mitä pidetään alalla ainakin teoreettisesti itsestään selvänä asiana. Samalla tavoin yksiselitteisenä lähtökohtana voisi pitää luontoa perustana ihmisen olemassaololle. (Närhi & Matthies 2015, 15.) Ajatuksen taustaksi voi avata Hailan ja Lähteen (2003) artikkelissa esitettyä näkemystä luonnosta osana ihmistä. Maapallolla vallitsevien olosuhteiden ei ajatella olevan luonnon määrittämiä. Luonnonkatastrofit toimivat esimerkkinä näkökulmasta. Luonnonkatastrofien seurauksiin vaikuttaa merkittäväällä tavalla se, miten luontoa on muokattu historian aikana; ihmisen toimesta. Taustasta ei siis voi erottaa ihmisten ja yhteisöjen elettyä elämää. Historian avulla on mahdollista saada jonkinlaista ymmärrystä myöhemmistä tapahtumista. Luonto ja kulttuuri ovat merkittäväällä tavalla yhteydessä toisiinsa, eikä niitä siis voisi teoriassa erottaa toisistaan. Ne ovat toisiinsa limittynyt kokonaisuus. Näkemyksen mukaan luonto on erottamaton osa kaikkea inhimillistä. (Haila & Lähde 2003, 9–10, 14; Närhi & Matthies 2015, 14–15.)

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet ovat sosiaalityössä merkittäviä työn arvölähtökohtia (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Rauhala ym. 2017). Sosiaalista oikeudenmukaisuutta on sosiaalityössä määritelty ihanteellisena tilanteena. Silloin yhteiskunnan jäsenet ovat tasavertaisia keskenään muun muassa oikeuksien, mahdollisuuksien sekä velvollisuuksien osalta. Ihmisoikeudet sopivat yhteen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kanssa siltä osin, että ihmisoikeuksien määritelmän mukaan jokaisella ihmisellä on ihmisarvo ja sen myötä perusvapaudet. Nämä mahdollistavat ihmiselle täyden potentiaalin kehittymisen. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.) Sosiaalityössä oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet ohjaavat merkittäväällä tavalla työskentelyä, mutta kiinnitetäänkö alan sisällä nykytilanteen edellyttämällä intensiteetillä huomiota siihen,

että ympäristökysymykset ovat väistämättä yhteydessä näihin, eikä niitä voi erottaa toisistaan?

Ympäristötietoisuuden lisääntyessä alan sisällä ympäristönäkökulman sisällyttämistä on alettu vaatia vahvemmin osaksi ammattialan teoriaa sekä käytäntöä. Ympäristöoikeuden mukaisuus onkin tullut jossain määrin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden rinnalle osaksi sosiaalityön painotusta. Ympäristöoikeudenmukaisuudessa painottuu ympäristöstä saatujen resurssien jakautuminen oikeudenmukaisesti ja pyrkimys ympäristöhaittojen minimointiin. Painituksen muutos todentuu sosiaalityön kansainvälisissä ja kansallisissa poliittisissa ja eettisissä lausunnoissa, joissa suuntana on havaittu olevan näiden kahden arvolahtokohdan yhdistäminen. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ympäristöoikeuden mukaisuuden yhdistelmän nähdään tarjoavan entistä kattavampi käsitys perinteisestä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta korostaen entisestään ammatin huolenaiheita. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.) Ympäristöoikeudenmukaisuus paikantuu myös lähelle ihmisoikeuksien käsitettä; kuvaten ympäristön oikeudenmukaisuutta. Ekososiaalista viitekehystä edustavat ovat vahvasti sitä mieltä, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden käsitettä pitäisi laajentaa niin, että se sisältäisi myös ympäristöoikeudenmukaisuuden. (Healy 2022, 145.)

Sosiaalityön kysymyksenä ympäristöoikeudenmukaisuudessa korostuu luonnon resurssien sekä elinolojen jakautuminen oikeudenmukaisella tavalla ihmisryhmien välillä. Epäoikeudenmukaisuus tässä kontekstissa koskettaa erityisesti ja suhteettoman paljon heikommissa asemassa olevia yksilöitä ja yhteisöjä resurssien jakautumisen ja ympäristökatastrofien seurausten osalta. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Healy 2022, 150.) Vaikka tulevaisuus on epävarma ja perustuu arvioihin, ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien voimistumisen myötä vaikutukset haavoittuvimpiin ihmisryhmiin tulevat oletettavasti vain kasvamaan. Tämä painaa taustalla, kun viitekehystä edustavat sosiaalityöntekijät pyrkivät tuomaan näkökulmaa osaksi valtavirtaista sosiaalityötä. (Healy 2022, 145.)

Koko ekosysteemin huomioiva ekologinen oikeudenmukaisuus täydentää ympäristöoikeudenmukaisuutta, jossa huomio on lopulta eniten ihmistä kohtaavissa ympäristöriskeissä ihmiskeskeisyyden ollessa siis vahvasti läsnä. Ekologinen oikeudenmukaisuus huomioi ihmisen ohella ei-inhimillisen luonnon ja sen eliöt. Luonto ei ole tällöin alistellinen ihmiselle. Ekologisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tarkasteltuna

länsimainen kulttuuri, johon kuuluu vahvasti jatkuva talouskasvu, kuluttaminen ja korkean elintason tavoittelu, on ihmiskeskeinen ja vienyt huomion luonnonympäristöltä. Tällaisessa kontekstissa luonnon ja ihmisen tasa-arvoisuutta velvoittava oikeudenmukaisuuden muoto voidaan kokea radikaalina sosiaalityön sisällä. Samalla se voi luoda pohjaa uudelle ymmärrykselle ja käsitteellistämiseksi oikeudenmukaisuudesta, jota globaali ekologinen tilanne edellyttää. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.) Sosiaaliset kysymykset ovat ekologisia ja sama pätee toiseen suuntaan (Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change).

Sosiaalityössä on havaittavissa vastakkainasettelu kahden erilaisen itseymmärryksen välillä, jonka näkisin kytkeytyvän jossain määrin osaksi profession kriisiä. Nämä kaksi erilaista itseymmärrystä voidaan paikantaa jo sosiaalityön ammatin alkuaikoihin; esimerkiksi Addamsin ja Richmondin työhön. Silvia Staub-Bernasconi on kuvaillut Addamsin työn sisältäneen yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa setlementtiliikkeen muodossa, mutta myös paikallisten ympäristöhaasteiden huomiointia. Jälkimmäinen näkyi siinä, että hän perusti vesi- ja jätehuoltoon sekä puhtaisiin elintarvikkeisiin keskittyviä osuuskuntia. Addamsin työssä näkyy sosiaalityön kaksi päälinjaa: (1) rakenteellinen ja poliittinen, jossa on kattava ymmärrys ympäristöstä ja sen tilasta sekä (2) yksilökohtainen auttaminen, jossa ympäristö ymmärretään kapea-alaisesti vain sosiaalisen kautta. Nykyään esimerkiksi Lena Dominelli liittää jaottelun länsimaiden ja kehittyvien maiden toisistaan poikkeavaan sosiaalityöhön. Ensimmäisessä korostuu ammattialan järjestelmälähtöisyys, jossa on etäännytty asiakaskohtaisuudesta ja autonomiasta, kun byrokratia ja ammattilaisten kontrollointi on lisääntynyt. Jälkimmäisessä taas korostuu ammattilaisten osallisuus kehittämishankkeisiin, jotka ovat vahvasti sosiaalisia ja yhteisöllisiä. Tällainen osallistuminen vahvistaa sosiaalityöntekijöille annettua auktoriteettia. Länsimaisen sosiaalityön kuvataan kokevan itseluottamuskriisiä asemastaan, kun se reagoi vain ulkoapäin tuleviin vaikutteisiin. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Kehittyvien maiden asema vaikuttaa kuvautuvan molempien päälinjojen osalta vahvana.

Kehittyneiden ja kehittyvien maiden sosiaalityössä havaittujen erojen taustalla lienee monia tekijöitä. Yhtenä niistä voi olla se, että ekososiaalinen lähestymistapa ei ole välttämättä vielä kovin tuttu kaikkialla länsimaissa, ainakaan Euroopassa. Sen sijaan esimerkiksi Länsi-Afrikassa ja Etelä-Aasiassa lähestymistapa on vahvasti osa sosiaalityön

opintoja sekä käytäntöä. Näillä maantieteellisillä alueilla ympäristökysymykset ovat jatkuvasti läsnä sosiaalityön käytännön kautta esimerkiksi luonnonkatastrofien myötä. Sen myötä myös rakenteellinen työ pysyy lähellä ammattialaa. Sen sijaan länsimaissa korostuu yksilöiden parissa tehtävä liukuhihnamainen työ, jota raamittavat aikarajat ja dokumentointi yhtenä osana muuta moniammatillista palvelutarjontaa. Rakenteelliselle työlle; ongelmien syiden selvittämiseksi; eikä yhteisöissä tapahtuvalle ongelmanratkaisulle ole tilaa. Ekososiaalisen näkökulman kautta sosiaalityön kulttuurisidonnaisuus on mahdollista havaita erityisellä tavalla sosiaalityöntekijöiden vaihtelevissa asemissa ja tehtävänkuvissa riippuen mistä kulttuurista ja yhteiskunnasta on kyse. Kehittyvät maat voisivatkin toimia rakenteellisen työn opettajina sosiaalityön kentällä Suomellekin; unohtamatta kuitenkin julkisen viranomaisen asemaa, jota sosiaalityö kehittyvissä maissa usein tavoittelee. Myös vahvempi toiminta yhteisöissä voi palvella ihmisten tarpeiden tunnistamista ympäristökysymystenkin keskellä. Esteitä työnkuvan päivittämiselle ei pitäisi olla, koska Suomen sosiaalihuoltolaki mahdollistaa tuoda sosiaalityön työnkuvaan niitä ulottuvuuksia, joita ekososiaalisessa sosiaalityössä on tuotu esiin. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Ekososiaalinen viitekehys tarjoaa laajan näkökulman hyvinvointiin ja sen edistämiseen (Healy 2022, 145–146). Ihminen nähdään siinä osana luontoa; tällöin myös sosiaalityö on osa luontoa. Luonto tulisi ymmärtää niin luonnollisena osana ihmistä, ettei niiden väliseen suhteeseen edes olisi mahdollista muodostaa erillistä teoriaa, joka huomioida sosiaalityössä. (Haila 2003; Närhi 2015, 324; Matthies & Närhi 2017.) Yrjö Haila on kuvannut luontoa kaikkialle, myös ihmisen sisälle, ulottuvana. Ympäristö-käsite näyttäytyy hänen ajattelussaan paikallisena ja ympäröivänä. Pyrkimys asioiden hallitsemiseen on tyyppillistä modernissa yhteiskunnassa ja sen mukana kehittyneelle sosiaalityölle. Luonto ei kuitenkaan ole hallittavissa, vaan sitä tulisi pyrkiä ymmärtämään ja kunnioittamaan. (Haila 2003; Närhi 2015, 324.) Näkökulmaan perehtyneiden Närhin ja Mattheieksen mukaan ekososiaalisessa viitekehyksessä huomio on luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin sekä ongelmien keskinäisessä yhteydessä. Sosiaalityöntekijöiden tulisi tarkkailla tuon keskinäisen yhteyden vaikutuksia ja pyrkiä vastaamaan niihin. Näkökulmaan yhdistyy samalla huoli yhteiskunnan ja talouden rakenteista osana luonnon ja ihmisen suhdetta. Edellä esitetyt näkemykset puoltavat samanaikaisesti sosiaalityön päivittämistä tai uudelleen muotoilua. Siihen liittyy keskeisellä tavalla reflektiivisyys sosiaalisten ja ympäristöhaasteiden välisiä suhteita kohtaan niin henkilökohtaisessa elämässä kuin niidenkin kohdalla, joiden kanssa työskennellään. Käytännön työssä paikallisuuden ja kulttuurin arvostus korostuu

strategioissa. Globaalin tason toiminnassa ja siihen vaikuttamisessa edellytetään kaikki hallinnon tasot läpäisevää poliittista muutosta, jotta ympäristö- ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus vahvistuisivat. (Healy 2022, 145–146, 150.)

Luonto mielletään nykyään vahvasti poliittisena. Luonnon politisoitumisessa keskeisessä asemassa ovat luonnon tarjoamat mahdollisuudet ihmisille. Nämä mahdollisuudet ovat kuitenkin kääntyneet poliittisten konfliktien kohteiksi, koska luonnon resurssien välttämättömyys on ihmiskunnan tiedossa. Kyse on kollektiivisen taistelun lisäksi myös yksilötason toiminnasta ja elintavoista. Ihmisen toiminnan myötä luonto on uhattuna. (Närhi & Matthies 2001, 45–46; Haila & Lähde 2003, 10–11; Närhi & Matthies 2015, 14.) Sosiaalityö on väistämättä mukana tässä poliittisuudessa. Sen ymmärtäminen johtaa entistä laajempaan käsitykseen kokonaisvaltaisesta ihmisen ympäristössään -näkökulmasta. Se myös mahdollisesti edellyttää sosiaalityötä arvioimaan uudelleen toimintaansa ekososiaalisesta kestävyysnäkökulmasta sekä ottamaan poliittisempaa roolia niin paikallisella kuin globaalillakin tasolla. (Närhi & Matthies 2001, 45–46; Närhi & Matthies 2015, 15.) Viitekehyksessä sosiaalityöntekijöiden rooli nähdään aktiivisena ja poliittisena. Työllä tavoitellaan yhteiskunnallista muutosta. Sopeutuminen tähänhetkiseen tilanteeseen ei ole vaihtoehto. Kapitalistinen yhteiskuntamalli nähdään suurimpana syynä sille, että resurssien rajallisuus maapallolla on noussut yhä merkittävämmäksi uhaksi. Paine sosiaalityön uudenlaisesta ekososiaalisesta suunnasta onkin suuri. Keskusteluja ohjaavana ja ihmisiä yhdistävänä tekijänä pidetään ihmisen suhdetta luontoon. Ekologisemman sosiaalityön puolesta käytävissä keskusteluissa toivotaan, että teoreettinen ymmärrys luonnon asemasta sosiaalityön kontekstissa syventyisi entisestään. (Närhi & Matthies 2015.)

Luonnon ymmärtäminen poliittisena sekä sorron ja syrjäytymisen vähentäminen antavat jo viitteitä siitä, että ekososiaalisessa näkökulmassa on havaittavissa piirteitä rakenteellisesta sosiaalityöstä. Rakenteet ovat erottamaton osa yhteiskunnallisena toimintana ymmärrettävää sosiaalityötä, koska ala toimii yhteiskunnan reunaehtojen puitteissa. Sosiaalityö on siis itsessäänkin osana rakenteita ja toiminta on yhteydessä rakenteisiin. Kyse on muutostyöstä, jolla pyritään edistämään niin yksilöllistä kuin sosiaalistakin muutosta. Muutoksilla pyritään vahvistamaan osallisuutta, ihmisoikeuksia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Poliittisuus on läsnä näissä tavoitteissa, vaikka samalla niiden vahvistamisella voi olla merkittävä vaikutus nimenomaan yksilön elämään. Tässä todentuu ajatus siitä, että henkilökohtainen on poliittista. Rakenteellisessa sosiaalityössä rakenteiden paikantamista keskeisempää on hahmottaa näkökulman kriittinen suhtautuminen

yhteiskunnassa havaittaviin mekanismeihin sekä muutoksen tavoittelu. Rakenteellinen sosiaalityö voidaan nähdä paikantuvan sosiaalityön ytimeen. (Pohjola 2017, Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia.) Ekososiaalisessa sosiaalityössä huomio on rakenteellisen näkökulman osalta luonnon ja elinympäristön muodostamassa yhteydessä hyvinvointiin ja ”sosiaaliin ongelmiin” sekä yhteiskunnan ja talouden rakenteisiin. Ekososiaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna rakenteellisia haasteita sosiaalityössä on globaalisti ja paikallisesti heikompien puolustaminen ja tukeminen ympäristökriisin sekä tämänhetkisten talouden rakenteiden keskellä. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Ekososiaalinen työ ja varsinkin sen merkitys tuovat konkretiaa ylirajaisuuteen osana sosiaalityötä. Globalisaatio yleisenä ilmiönä on kiihtynyt kylmän sodan päättymisestä lähtien. Se lisäsi ymmärrystä eri kulttuureista, yhteisöistä ja näiden ongelmista. Globalisaation myötä ekologisesta haavoittuvuudesta ollaan aiempaa tietoisempia ja luonnonkatastrofien seuraukset tulevat lähemmäs jokaista ylittäen valtioiden rajat. (Rauhala ym. 2017, Kansainvälinen, ylirajainen, globaali, sosiaalityö – juuria, katkoksia, uusia alkuja.) Sosiaalityölläkin on globaali, maailmanlaajuinen tehtävä. Se tulee esiin sosiaalityön maailmanjärjestöjen (esim. International Federation of Social Workers (IFSW); Kansainvälinen sosiaalityöntekijöiden järjestö; ja International Association of Schools of Social Work (IASSW); Kansainvälinen sosiaalityön koulutuksen järjestö) sisällöissä, joissa painottuu esimerkiksi ihmisarvo, sosiaalinen ja taloudellinen tasa-arvo sekä ekologinen kestävyys. Globalisaation vahvistuminen, erityisesti talouden globalisoituminen on saanut aikaan sen, että paikallisina näyttäytyneet ympäristöongelmat ovat saaneet globaaleja ulottuvuuksia myös sosiaalityössä. Ongelmien laajuus on asettunut todellisempiin mittasuhteisiin. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Ekososiaalista lähestymistapaa osana sosiaalityötä tarkasteleva Lena Dominelli on käsitellyt kirjassaan *’Green Social Work’* (2012) globaaleja ilmiöitä kuten ilmastonmuutos, kaupungistuminen ja muuttoliike, energiakysymykset sekä luonnonkatastrofit. Tämä on vienyt myös sosiaalityötä entistä enemmän globaaleille kentille. Ekososiaalisen sosiaalityön kansainvälisessä keskustelussa pidetään selvänä, että globaali ympäristökriisi on samalla myös kriisi sosiaalityön professiolle. Näkemys perustuu siihen, että sosiaalityö on jäänyt yksilötyöhön keskittyväksi toimijaksi, joka huomioi vain sosiaalisen ympäristön. Näkökulman sisällä länsimaisen sosiaalityön koetaan epäonnistuneen vastaamaan

asettamiinsa tavoitteisiin toimia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Näiden ilmiöiden taustalla vaikuttavat usein paikallisen ja globaalin tason ympäristökysymykset, joihin ei ole puututtu. Paikallisten ongelmien ja mahdollisuuksien yhteys ympäristön ja talouden kehitykseen globaalisti sekä paikallisesti on keskeinen tiedostamisen ja ymmärtämisen kohde. Suomalaista yhteiskuntaa on pidetty ihmisoikeuksien ja tasa-arvon tavoitteiden täyttämässä onnistuneena maana, mikä on huomioitu arvostettuja kansainvälisiä julkaisuja myöten. Ekososiaalisessa kontekstissa huomio kiinnittyy kuitenkin globaalin tason toimintaan, joka voisi olla aktiivisempaa sekä avoimempaa dialogia esimerkiksi osaamisen ja kokemusten jakamisen osalta. (Matties & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

Ekososiaalinen lähestymistapa on lisääntyneen kiinnostuksen ohella kohdannut myös kritiikkiä, joka korostuu nykyaikana. On esimerkiksi kyseenalaistettu, että tarjoaako ekososiaalinen sosiaalityö itseasiassa ollenkaan uudenlaista näkemystä sosiaalityöhön näkökulman perustuessa ihminen ympäristössään -näkemykseen. Kestävyyttä korostava näkökulma voidaan nähdä uudelleenmuotoilun sijaan kannustuksena omaksua aiempaa konkreettisempää käsitys, nimenomaan elävä fyysinen ympäristö, osaksi ammatille jo entuudestaan tuttua näkemystä. Kritiikkiä on kohdistettu lisäksi lähestymistapaan yhdistettyihin ja laajoina pidettyihin ympäristön kestävyttä koskeviin tavoitteisiin. Sosiaalityön ammatilla ei nähdä olevan tarvittavia mahdollisuuksia vaikuttaa niihin tekijöihin, jotka aiheuttavat suurinta haittaa ympäristölle. Tämän ohella ollaan toisaalta huolissaan siitä, että sosiaaliseen kestävyys ei suhtauduta riittävän kriittisesti, jolloin sosiaalityöntekijät saattavat hyväksyä esimerkiksi hallitusten reagoimattomuuden välttämättömään muutostarpeeseen. Viimeinen kriittinen huomio sisältää toki jonkinasteisen paradoksin kyseenalaistaen ekososiaalisen sosiaalityön sitoutumisen omiin tavoitteisiinsa. (Healy 2022, 149.)

Edellä esitetty avaa eri tavoin ekososiaalisen sosiaalityön asemaa ja suuntaa osana valtavirtaista sosiaalityötä, joka nojaa vielä perinteisiin käsityksiin muun muassa ihmisen luontosuhteesta. Ympäristöä korostavan näkökulman on havaittu sopivan yhteen sosiaalityön kanssa ammatti- ja tieteenalaan yhdistetyn ihmisen ympäristössään -ajattelun sekä ylipäättään tietynlaiseen arvopohjaan sitoutumisen osalta (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work). Ymmärrys sosiaalityön ja luonnon välisen suhteen tärkeydestä on myös kehittynyt sosiaalityön tutkimuksessa ja

käytännössä viimeisten vuosikymmenten aikana. Tämän osoittaa tutkimukseen perustuvan tiedon ja aiheesta käytävän keskustelun lisääntyminen. (Närhi & Matthies 2025, 118.) Viitekehyksen toiminnassa ja kohtaamisissa korostuu yhteiskunnan toiminnassa havaittavien vallankäytön, kilpailun ja hyväksikäytön sijaan muista huolehtiminen, myötätunto ja sorron vastainen toiminta (Besthorn & McMillen 2002, 229).

2.3 Kestävemmän yhteiskunnan välttämättömyys

Ympäristöön suhtaudutaan nykyään tiedostavammin ja ympäristö sekä ekologinen kriisi on herättänyt niin seurausten kuin mahdollisten ratkaisujenkin osalta laajaa keskustelua yhteiskunnassa, mikä on osoitus ammattirajat ylittävästä, yhteisesti jaetusta huolesta (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work). Ihmisen toiminnan myötä luonnon ekosysteemeissä on merkittäviä vahinkoja ja haasteita, jotka haastavat laajalti elämää planeetalla (Närhi & Matthies 2025, 118). Epävarmuus on kuitenkin yhä enemmän läsnä monimutkaistuvassa maailmassa. Ihmiskunnan toiminnan vaikutuksia ympäristölle ja planeetalle voi olla haastavaa ymmärtää tai yrittää hillitä, eikä tulevista voida tietää varmuudella. (mt., Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change.) Monimutkaisuutta ja ristiriitaisuutta kuvaa seuraava esimerkki. Kansainvälisissä sosiaalityön yhteyksissä on havaittu suomalaisen elinkeinoelämän osallisuus globaaleihin projekteihin, joiden parissa myös paikallinen, tyypillisesti kehittyvän maan sosiaalityö joutuu työskentelemään. Esimerkiksi Indonesiassa sosiaalityöntekijöiden työ saattoi 1990-luvulla näyttäytyä esimerkiksi sademetsien suojeluna, kun näitä metsiä hakattiin suomalaisen hankkeen toimesta paperitehtaan materiaaleiksi. Kyseiset sademetsät olivat alkuperäiskansojen kyliin kuuluvien ”sademetsien suojavyöhykkeitä”. Tilanteen ristiriitaisuutta ja monitasoisuutta lisäsi se, että samanaikaisesti Suomessa sosiaalityöntekijöiden asiakkaina saattoi olla paperiteollisuudesta työttömäksi jääneitä työntekijöitä. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.)

1900-luvulla herättiin siihen, että luonnonresurssit eivät ole rajattomat ja niiden tuhlaaminen tulee aiheuttamaan ongelmia (Healy & Link 2012). Luonnon resurssit eivät uusiudu siinä tahdissa, jossa ihminen kuluttaa niitä (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work). Tämän myötä ihmisen ja luonnon

suhdetta on alettu tarkastelemaan kriittisemmin. Erilaiset kriisit ovat vuosikymmenten aikana osoittaneet maapallon ekologisen haavoittuvuuden. Katastrofeilla on globaalit vaikutukset mantereelta toiselle, mikä tuo myös esiin maapallon keskinäisriippuvuuden. (Healy & Link 2012.)

Edellisessä alaluvussa jo esiin tuodun luonnon politisoitumisen taustalla on ympäristöherätykseksi-kuvattu tapahtumien sarja, jonka myötä 1900-luvun loppuun mennessä luonto alettiin nähdä osana poliittisia kiistoja. Tapahtumasarja alkoi 1960-luvulla joukkotiedotusvälineiden myötä, kun saastumiskatastrofien tiedonlevitys levisi yhä laajemmalle. Lisääntynyt tieto kasvatti ihmisissä huolta ympäristön tilanteesta. Ympäristö-käsite laajeni, kun siihen yhdistettiin erilaisia, todellisia ongelmia. Ajatusta ympäristön uhatusta asemasta lisäsivät symboliset metaforat, esimerkiksi käsite ekokatastrofi. Ympäristön kohtaamaan uhkaan yhdistyi tulevaisuuden arvioiminen sekä talouden ja tekniikan kehityksen kyseenalaistaminen. Julkista valtaa vastuutettiin niin yksittäisistä ympäristökatastrofeista kuin laajemminkin ympäristön tilanteesta. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka ja ympäristöongelmien globaali arviointi alkoi YK:n järjestäessä ensimmäisen ympäristökongressin Tukholmassa 1972, jonka myötä alettiin puhua esimerkiksi kestävästä kehityksen tarpeesta Brundtlandin komission (*Maailman ympäristö- ja kehityskomissio*) tuottaman raportin (*’Yhteinen tulevaisuutemme’*) myötä 1987. Raportti on ollut merkittävä tekijä myös ympäristöpolitiikan synnyssä. (Haila & Lähde 2003, 10–12.)

Brundtlandin raporttiin kirjattu määritelmä kestävästä kehityksestä on usein siteerattu ja siinä mielessä vakiintunut osaksi käsitteen ymmärtämistä. Määritelmässä korostuu kolme ulottuvuutta: ympäristöllinen, sosioekonominen ja poliittinen. Tässä määritelmässä ei yksinään korostu ympäristönsuojelun painottaminen, vaan tärkeänä nähdään myös uuden aikakauden mukainen talouskasvu. Poliittisella ulottuvuudella kestävästä kehityksestä yhteydessä kuvataan esimerkiksi ihmisten välttämättömien tarpeiden tyydyttämistä, ”kestävästä väestötason” varmistamista ja luonnonvarojen säilyttämistä. Kyseinen määritelmä kestävästä kehityksestä ymmärrettiin tietynlaisena kompromissinomaisena tavoitteena, joka mahdollistaisi mainittujen kolmen ulottuvuuden yhteensovittamisen. Ymmärrys kestävästä kehityksestä ja sen määritelmästä on kehittynyt niin erilaisten huippukokousten, julistusten kuin määritelmän tarkistustenkin myötä. (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work.) Agenda 21 on merkittävä, yli 178 maan vuonna 1992 YK:n ympäristö- ja kehityshuippukokouksessa (*Earth Summit*) hyväksymä toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena oli edistää ympäristönsuojelua sekä

ihmisten elämää kestävän kehityksen näkökulmasta lähtien rakentaen globaaleja kumppanuuksia. Vuonna 2015 YK:n jäsenvaltioiden yhteisesti hyväksymä kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintasuunnitelma on tuore suunnitelma ja tavoitekokonaisuus, joka kuvaa laajasti jaettua ymmärrystä kestävästä kehityksestä asetettujen 17 tavoitteen kautta. (United Nations n.d. b.) Toimintasuunnitelma koskettaa ihmisiä, planeettaa, vaurautta sekä rauhaa. Äärimmäisen köyhyyden poistaminen nähdään suunnitelmassa välttämättömyytenä kestävälle kehitykselle. Ihmisten vapauttaminen köyhyydestä nähdään osana planeetan tilanteen edistämistä ja turvaamista. Tämän ohella keskeisinä näyttäytyvät ihmisoikeuksien, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä tyttöjen ja naisten aseman vahvistaminen. Jo Brundtlandin raportin kestäväan kehitykseen yhdistämät, hieman eri tavoin sanoitettut ulottuvuudet; taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen; ovat vahvasti mukana. Arvojen ja ulottuvuuksien ohella tavoitteissa näkyy ihmisten, planeetan, omaisuuden, rauhan ja kumppanuuksien osa-alueet. Tavoitteet pyritään saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä. (United Nations n.d. a.)

Kestävän kehityksen -määritelmää kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Brundtlandin raporttiin kirjattu määritelmä on koettu epäselkeänä ja tulkinnanvaraisena. Ongelmallisena nähdään se, että erilaiset ihmiset vaihtelevin motiivein ja arvopohjilta voivat käyttää käsitettä. Tämä voi vaikeuttaa sitä, miten kestävä kehitys ymmärretään ja mahdollistaa käsitteen väärinkäytön. Varsinkin keinot kestäväan kehityksen tavoitteisiin pääsemiseksi voivat vaihdella huomattavasti ihmisten intresseistä riippuen. (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work.)

Tulevaisuus maapallolla näyttäytyy epävarmana kartoitettujen ympäristöhaasteiden osalta, joita ovat muun muassa ilmastonmuutoksen kiistämättömyys; veteen, ilmaan, muuhun ympäristöön sekä ekosysteemin eliöihin vaikuttavat myrkylliset kemialliset aineet; kelpoisen juomaveden väheneminen ja metsien tuhoutuminen; aavikoituminen ja lajien katoaminen; sekä uusien tautien ilmaantuminen ja muuttuminen pandemioiksi. (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work.) Vaikka ilmastonmuutos on vain globaalin ekologisen kriisin jäävuoren huippu, vaikuttaa se olevan yksi eniten keskustelua herättävistä ilmiöistä ympäristöhaasteiden osalta (Peeters 2012, 287; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change). Poliitiikan ja median kentillä se aiheuttaa aiheena jopa kiistelyä. Keskustelu jakautuu pitkälti vastakkaisten ryhmien näkemyksiin siitä, mikä ilmastonmuutoksen on saanut aikaan ja miten siihen sen vuoksi tulisi suhtautua.

Toisen ääripään mukaan kyse on vain luonnon kiertokulusta, kun taas toiset näkevät tilanteen aiheutuneen ihmisen toiminnasta. Faktana voidaan kuitenkin pitää sitä, että ilmasto muuttuu. Esimerkiksi lämpötilan ja merenpinnan nousu ovat merkkejä sen vaikutuksista antaen viitteitä siitä, mitä tulevaisuudessa voi olla vielä tiedossa. (Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change.)

Ilmastonmuutoksen on todettu ilmenevän useammalla eri tavalla. Ilmiön mukanaan tuomat muutokset voivat näkyä hitaasti totutussa ilmastossa, nopeina muutoksina katastrofaalisine seurauksineen, lisääntyneenä vaihteluna ilmasto-olosuhteissa kausi- ja vuositasolla sekä äärimmäisten sääolosuhteiden yleistymisenä. Muutoksia on havaittu kaikilla mantereilla 2010-luvun alkuun mennessä, vaikkakin jotkin alueet; esimerkiksi päiväntasaajalla ja arktisilla alueilla; ovat alttiimpia muutoksille kuin toiset. Maantieteellisen sijainnin lisäksi vaikutusten alttiuteen ja sen myötä haavoittuvuuteen yksilöiden ja ihmisryhmien keskuudessa vaikuttaa varallisuustaso sekä yhteiskunnallinen asema. Heikompi tai jopa marginaalinen asema lisää väistämättä haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Tämä todentaa sitä, että ilmastonmuutos ei ole ainoastaan ympäristöön vaikuttava ilmiö. Se nostaa esiin myös sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia kysymyksiä. Muilla globaaleilla ilmiöillä on myös vaikutuksensa ilmastonmuutokseen. Esimerkiksi talouden ja väestön kasvun oletettavasti kiihdyttämä vesipula pahentaa entisestään tilannetta. (Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change.)

Vauraiden länsimaiden talousmalleissa näkyy taloudellisen kasvun ihannointi (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Tämän sekä länsimaisen yhteiskunnan normien myötä kyse on jo ylikulutuksesta. Kun tavoitellaan kestävyyttä, kyse on osittain myös tasapainon löytämisestä ihmisten tarpeiden tyydyttämisen ja luonnon resurssien välillä. (Peeters 2012.) Jatkuvan talouskasvun yhteys hyvinvointiin on kyseenalainen, koska tutkimukset tarjoavat tukea 'Easterlinen paradoksi' -nimiselle ajatukselle. Se perustuu näkemykseen, ettei kasvava tulotaso ja ostovoima enää tietyn rajan ylitettyään lisää hyvinvointia. Tästä huolimatta talouden kasvua tavoitellaan. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Maailma, jossa tavaroiden ja palveluiden kuluttaminen on kestävä, kuuluu osaksi Agenda 21 -toimintasuunnitelman tavoitteita. Tätä varten on luotu kymmenvuotinen ohjelmakehys, jonka johtaminen on suunnattu kehittyneille maille.

Tavoite edellyttää muutoksia ihmisten kulutustottumuksissa ja tuotantomalleissa, joiden nähdään olevan kestäättömiä. Talouskasvu tulisi saada erotettua ympäristön tilan heikentymisestä, kun tähän mennessä taloutta on vahvistettu ja kasvatettu ympäristön kustannuksella. (United Nations n.d. a.) Huomionarvoista on, että talouskasvun hillitsemistä tai rajoittamista ei nosteta esiin, eikä siten pidetä keskeisenä. Sen sijaan kestävä ja osallistava talouskasvu ymmärretään edellytyksenä kestävä kehityksen ja sen ympärille asetettujen muiden tavoitteiden toteutumiselle. Samalla toimintasuunnitelmassa kuitenkin tavoitellaan resurssitehokkuuden lisäämistä kulutuksen ja tuotannon osalta. Yhtenä erillisenä tekijänä kulutuksen vähentämisen tavoittelussa mainitaan ruokahävikin minimointi niin yksittäisen kuluttajan, vähittäiskauppojen kuin ruoan tuotanto- ja toimitusketjujen sekä maatalouden yhteydessä. (mt.)

Globaalien ilmastotoimien kannalta Bakussa, Azerbaidžanissa järjestetty YK:n 29. ilmastokokous marraskuussa 2024 herätti keskustelua kokouksen lopputulosten osalta, joita sivuan lyhyesti. COP29-nimellä kulkevan ilmastokokouksen taustalla vaikuttavat konfliktien ja epävakauden sekä polarisaation voimistuminen entisestään (Webinar 2024). Myös Yhdysvaltain presidentinvaalien tuloksen ajatellaan voivan vaikuttaa merkittäväällä tavalla kestävämmän globaalin yhteiskunnan rakentamiseen, koska presidentiksi valittu Donald Trump on puheissaan, aikomuksissaan ja edellisellä presidenttikaudellaan teke missään toimita suhtautunut kielteisesti ilmastomuutokseen ja sen ehkäisemiseen (Laakso 2024b). Ilmastokokouksen tärkeimpänä tavoitteena pidettiin ilmastorahoituksen uusien tavoitteiden määrittelemistä (Webinar 2024). Edellisen kerran ilmastorahoituksesta päätettiin 15 vuotta sitten. Rahoituksessa on yksinkertaistaen kyse siitä, että ilmastomuutoksesta historian myötä vastuussa olevat kehittyneet, rikkaat länsimaat ohjaavat sovitusti rahaa köyhemmille ilmastomuutoksen hidastamista mutta samalla kyseisten maiden kehitystä tukeviin toimiin sekä tilanteeseen sopeutumiseksi (Laakso 2024a). Toisin sanoen ymmärtäisin, että tarkoituksensa on kannustaa kehittyviä maita tekemään teollistuneista maista eroavia, mutta kehitystä eteenpäin vieviä ratkaisuja, jotta kehittyvät maat eivät kulje länsimaiden jalanjäljissä kehittyen luonnon hyvinvoinnin kustannuksella. Vuoden 2024 kokouksessa päätettiin – kompromissin myötä – että rikkaat maat osallistuvat tähän ilmastorahoitukseen maksamalla vuoteen 2035 mennessä 300 miljardia dollaria (Laakso 2024c). Kyse on kompromissista, koska kehittyvät maat ovat arvioineet tarvitsevänsä noin biljoona dollaria vuodessa ilmastomuutoksen sopeutumistoimien toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi (Laakso 2024a).

Maailman johtajien ilmastohuippukokous saattaa jossain määrin mennä kauas käytännön tasolta, tavallisen ihmisen arjesta ja sosiaalityöstä. Toisaalta ympäristöhaasteiden laajat globaalit vaikutukset tuovat aiheen ympärillä tehtävät päätökset lähemmäs paikallisuutta ja tavallista ihmistä kuin aluksi kuvittelisikaan. Ajattelen, että vuoden 2024 kokous osoittaa odotusten ja lopputulosten osalta ilmastokysymysten monimutkaisuuden sekä aiheeseen liittyvät rakenteet ja vallan. Ratkaisujen löytyminen ja tietyllä tapaa samaan suuntaan meneminen eivät ole itsestäänselvyksiä, mikä voinee näkyä myös ekososiaalisen sosiaalityön sisällä käytävissä keskusteluissa.

Olen pyrkinyt tähän mennessä taustoittamaan tutkielmani kontekstia aiheen historian, valtavirtaiseen sosiaalityöhön vahvasti kytkeytymisen sekä globaalin yhteiskunnallisen tarpeen osalta. Ympäristönäkökulma on kulkenut sosiaalityön kehityksen mukana sen varhaisista ajoista lähtien. Ekososiaalinen näkökulma kehittyy. Tavoitteena vaikuttaa olevan sen nivoutuminen luonnolliseksi osaksi sosiaalityön nykyistä yhteiskunnalliseen tilanteeseen tarkennettua tai päivitettyä arvopohjaa. Globaaleissa ympäristöhaasteissa, ilmastonmuutos aikamme näkyvimpänä ja konkretiaa ilmiön ympärille tuovana haasteena, kyse on ihmisoikeuskysymyksistä (Tester 2013, Climate change as a human rights issue). Näin ymmärrettynä kokonaisvaltaista ekosysteemin tilannetta ei voida sivuuttaa sosiaalityön sisällä profession arvoihin perustuen. Ekologisesta kriisistä huolestuneet näkevät tilanteen edellyttävän muutosta yhteiskunnan perusperiaatteisiin. Varsinkin länsimaisen nykyihmisen maailmankatsomus tulisi muutoksessa muotoilla uudelleen tarkastellen kriittisesti vanhoja ajattelutapoja. (Peeters 2016.)

3 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkin ekososiaalista sosiaalityötä osana sosiaalityön teoreettista ja käytännön kenttää. Tutkimukseni tavoitteena on tarjota lukijalle edellytyksiä ymmärtää ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa, sen muodostumiseen vaikuttaneita tekijöitä, paradigman tarpeellisuutta sekä tarjota keinoja työskentelyyn ekososiaalisen sosiaalityön työotteella. Tutkimuskysymyksillä pyrin luomaan kootusti tietoa aiheesta niin teoreettisella kuin käytännön tasolla. Yksi tutkielman tavoite onkin edistää valtakunnallisella tasolla alan käytäntöä kokoamalla yhteen jo olemassa olevaa tietoa aiheesta. Tutkimuskysymykset täydentävät toisiaan luoden tieteenalalle tyypillisen yhteyden teorian ja käytännön välille. Ajattelen tämän olevan erityisen tärkeää sellaisen tutkimusaiheen kohdalla, joka kaipaa selkeyttä vakiintuakseen osaksi tieteenalaa.

1. Millainen ekososiaalisen sosiaalityön paradigma on sosiaalityössä; eli miten ekososiaalinen sosiaalityö ymmärretään sosiaalityön tieteellisessä keskustelussa?
2. Miten ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa toteutetaan käytännössä tai miten sitä voisi toteuttaa käytännössä?

Tutkimuskysymykseni saivat viimeisen muotonsa aineiston analyysin myötä; tämä koskee nimenomaan toista tutkimuskysymystä. Huomasin, että valittu tutkimusaihe on käytännön tasolla vielä sen verran tuore aihe, ettei aineistossa ollut kerrottu ekososiaalisen sosiaalityön toteutuksista käytännön työssä niin kattavista kuin odotin. Sen sijaan ideoita, ajoittain jopa painavia kehotuksia, oli tuotu aineistossa esiin koskien sitä, miten ekososiaalinen sosiaalityö voisi näkyä ja olla entistä vahvemmin osana sosiaalityön käytäntöä. Koin aineiston kannalta tärkeäksi huomioida tämän analyysissä tutkimuskysymyksistä lähtien. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla pyrin tarjoamaan lukijoille selkeän käsityksen siitä, millaisena ekologisesti kestävämpi näkökulma sosiaalityöhön nähdään tieteenalan keskustelussa. Työssäni ymmärrän paradigman tarkoittavan käsitteenä valitun aiheen ympärillä vallitsevia periaatteita ja uskomuksia, sitä mitä arvostetaan ja mitä pidetään normaaleina. Tästä muodostuu tiedeyhteisössä vallitseva kokonaisuus; paradigma. Paradigmalla on työskentelyä ohjaava funktio. Oppirakennelman lisäksi paradigmalla voidaan ymmärtää myös kapea-alaisempaa mallina ja metodina. (Tieteen termipankki, 2025b.) Yksinkertaistettuna voinee ajatella, että paradigma kuvaa yleiskäsitystä valitusta

teoreettisesta näkökulmasta. Tämän lisäksi rakennan tutkimuksessa käsitystä siitä, miten kestävämpää viitekehystä voi toteuttaa konkreettisesti sosiaalityön käytännön tasolla. Ekososiaalisen sosiaalityön osalta paradigman hahmottelu on mielenkiintoinen tutkimustehtävä, koska aiheen ympärillä liikkuu rinnakkaisia, toisiaan tukevia käsitteitä. Aihe ei myöskään vaikuta teoreettisen taustan perusteella päässeen vielä mukaan valtavirtaiseen sosiaalityöhön, mikä nostaa esiin kysymyksiä paradigman selkeydestä ja käytännöllisyydestä osana sosiaalityötä.

3.2 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkielmani on laadullinen tutkimus, jonka toteutan narratiivisena eli kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aiempaan kotimaiseen tutkimukseen perehdyttyäni havaitsin, että aihealueeseen kaivattaisiin tutkimusta erityisesti käytännöstä. Kansainvälinen tutkimus on aiheen osalta monipuolisempaa ja kattavampaa, mitä on tarpeen hyödyntää valittuun tutkimustehtävään vastaamisessa. Koen, että kirjallisuuskatsaus, jossa kootaan yhteen kansainvälisen tason tutkimustietoa, voi palvella osana suomalaista käytännöntason tutkimusta, vaikka ei keskittyisikään ainoastaan käytäntöön. Kirjallisuuskatsaukseni tavoitteena on tuoda ekososiaalisen sosiaalityön viitekehukseen selkeyttä sekä mahdollisesti tuoreita ideoita näkökulman käytännön toteutukseen ja edistämiseen Suomessa. Tarkastelen työssäni ilmiötä kansainvälisessä kontekstissa ja tavoittelen käytännön ideoiden tuomista Suomen kontekstiin. Kuten teoria osoittaa, Suomen kontekstissa on sosiaalialan asiantuntijoita, joiden pyrkimyksenä on vahvistaa ekososiaalista näkökulmaa ja keskustelua sen ympärillä. Tämä näkyy myös analyysiluvuissa, joissa peilaan muun muassa suomalaisten sosiaalityöntekijöiden teoreettisia kuvauksia havaintoihin kansainvälisestä aineistosta. Valtavirtaiseen sosiaalityöhön ja käytännön tason toimintaan kiinnittyminen on kuitenkin suomalaisessa sosiaalityössä, kuten länsimaissa keskimäärinkin, vielä kesken (Närhi & Matthies 2025, 118).

Kirjallisuuskatsauksen keskiössä on alkuperäistutkimuksiin keskittyminen ja niiden tutkiminen. Olemassa olevaa, löydettyä tietoa on tarkoitus tunnistaa, tulkita ja yhdistellä katsauksessa. Lopputuloksena muodostuu kriittisesti tiivistetty synteesi, kokonaiskuva, keskeisestä aihepiiristä tiedosta sekä tutkimuskysymyksiin saaduista vastauksista. Kirjallisuuskatsauksella on vahva asema osana tutkimuksen tekemistä. Tutkimuksilta kun kuitenkin edellytetään aina vahvaa aiempiin tutkimuksiin sekä niistä käytyihin

keskusteluihin perustuvaa pohjaa. (Vilkka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.) Tässä metodissa kirjallisuuskatsaus on viety tutkimuksen teoreettisen taustan kuvaamista pidemmälle ja laajemmalle. Miellän arvioidun ja yhteen kootun tiedon muodostavan tutkimuskysymyksiin vastatessaan vähintäänkin uudella tapaa esitettyä tietoa, ellei jopa uutta tietoa eri aineistojen tietojen yhdistyessä uudenlaiseksi kokonaisuudeksi.

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on perinteinen katsaustyyppi. Metodin avulla etsitään kartoittaen ja kuvaillen vastauksia siihen, mitä valitusta tutkimusilmiöstä jo tiedetään. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus palvelee metodina hyvin silloin, kun halutaan muodostaa laajahko yleiskuva aiheesta, sen tilanteesta tieteenalan sisällä sekä kun halutaan tunnistaa tarpeellisia jatkotutkimusaiheita. Kuvailevassa katsauksessa on muihin katsaustyyppeihin verrattuna vapautta ja väljyyttä säännöissä. Metodissa tavoitellaan ilmiön ymmärtämistä ja sen kuvaamista selkeästi. (Vilkka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.) Kuvaus vastaa kauttaaltaan tavoitetta, joka tutkimuksessani lähtökohtaisesti on. Valitulla metodilla pystyn luomaan yleissilmäyksen ekososiaalisesta sosiaalityöstä paradigmana sosiaalityön kentällä sekä rakentamaan käsitystä ilmiön toteutumisesta konkretiassa. Tämä tapahtuu keskusteluttamalla muodostamaani aineistoa ja rakentamalla siihen pohjaten kattava yleiskuva tutkimusaiheestani.

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston keräämistä ohjaa ja rajaa asetettu tutkimustehtävä (Vilkka 2023, Kirjallisuuskatsaus metodina). Ekososiaalista työtä käsitteleviä tutkimuksia on yhä enenevässä määrin. Olen rajannut aineistoa niin, että se vastaa parhaalla tavalla asettamiini tutkimuskysymyksiin. Valittu metodi on tiedonhaun kriteerien osalta muita katsaustyyppejä vapaampi, mikä mahdollistaa perustellun aineistolähtöisyyden, jota edellä esitetyt tutkimuskysymykset ohjaavat. Kirjallisuuskatsaukselle tyypillisiä ominaisuuksia ovat pyrkimys tarkkuuteen, luotettavuuteen, yleistettävyyteen, läpinäkyvyyteen ja järjestelmällisyyteen. (Vilkka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.)

Aloitin aineiston kokoamisen analyysia varten miettimällä tutkimustehtävääni parhaiten kuvaavia hakusanoja ja -fraaseja (liite 1). Hakusanoiksi valitsin sosiaalityön aiheen yläkäsitteeksi sekä eri käsitteet, jotka kuvaavat ekososiaalista sosiaalityötä. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa kansainvälisiä artikkeleita aiheen ympäriltä, joten käänsin valitut hakusanat ja -fraasit englanniksi. Testivaiheessa tein hakuja lisäten vielä yhden hakukategorian, jolla pyrin kohdistamaan haun nimenomaan sellaisiin artikkeleihin, joissa ekologisuus ja kestävyys muiden kontekstin ympärillä olevien käsitteiden ohella olisi

sanallistettu tekstiin. Lisähakulauseke Boolean logiikan (Vilkka 2023, Alkuperäistutkimusten ja lähteiden hakuprosessi) mukaisesti oli tämä: ecology OR “social ecology” OR sustainability OR “sustainable development” OR "ecological crisis" OR “global crisis” OR crisis OR environment OR nature OR “climate change” OR “environmental change” OR “social and ecological justice”. Havaitsin kuitenkin, että lisäkatgoria rajasi hakutulosia määrällisesti turhaan, joten jätin tämän osion lopullisesta hausta pois. Päädyin ennemmin rajaamaan aineistoa sisällön perusteella. Etenkin, kun kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tavoitellaan tutkijan kekseliästä oivaltamista aineistoon pohjautuen (Vilkka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina). Ennen sisällöllistä rajaamista aineistohakua rajoivat aineiston tyyppi, julkaisuajankohta, kieli, hakusanojen ja -fraasien löytyminen tiivistelmästä sekä se, että aineisto on vertaisarvioitu. Tekemäni rajaukset täsmentävät hakusanoja (Vilkka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina). Lopullinen hakusuunnitelma on kuvattu yksinkertaistettuna alla kuviossa 1.

Hakukriteerit	
Tutkimuskysymykset	1. Millainen on ekososiaalisen sosiaalityön paradigma sosiaalityössä; eli miten ekososiaalinen sosiaalityö ymmärretään sosiaalityön tieteellisessä keskustelussa? 2. Miten ekososiaalisen sosiaalityön paradigma näkyy sosiaalityön käytännössä?
Hakusanat	social work, ecological social work, ecological approach in social work, eco-social approach in social work, deep-ecological social work, eco-spiritual social work, green social work, social ecological social work, environmental social work, ecosocial work
Tietokannat	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus
Kriteerit (valitut)	tutkimusartikkeli, vertaisarvioitu, ajanjakso 1/2010–11/2024, alkuperäisartikkeli englanniksi, hakusanojen ja -fraasien löydyttävä tiivistelmästä, avoin lukuoikeus Lapin yliopiston kautta
Kriteerit (poisjätetyt)	vertaisarvioimattomat artikkelit, (kirjallisuuskatsaukset,) (vielä) julkaisemattomat artikkelit, muut kuin englanninkieliset artikkelit
Hakulauseke	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work"

Kuvio 1. Hakusuunnitelma

Tutkimuksen aineiston kokoamiseen hyödynsin eri tietokantoja, joissa tein aiheittain vastaavia sana- ja fraasihakuja. Kirjasin haut hakupäiväkirjaan (liite 2). Prosessin alussa tein testihakuja, jotka olivat tutkimuksen kannalta hyödyllisiä sopivien hakusanojen sekä tietokantojen löytämiseksi. Valitsin aineistohakuun EBSCO Academic Search Elite-, ProQuest Social Science Premium Collection- sekä Scopus-tietokannat, jotka ovat esimerkkejä sosiaalityön ammattialan artikkeleita yhteen kokoavista tietokannoista. Valitut tietokannat sisälsivät aiheeni kannalta relevantteja artikkeleita valitsemastani aiheesta. Havaitsin näiden kolmen tietokannan aineistohaun tuloksissa samankaltaisuuksia, mutta myös eroja. Esimerkkinä pois jätetty Sage Journals -tietokanta ei tuottanut uusia tuloksia muista tietokannoista jo löydettyjen artikkelien kokonaisuuteen.

Hakusuunnitelman toteuttamisen myötä kertyi yhteensä 184 artikkelia tarkempaa läpikäymistä ja aineiston muodostamista varten (liite 3). Aineistohakujen artikkelimäärä rajautui pienemmäksi kaksoiskappaleet poistamalla. Hakutuloksista rajautuivat pois myös muut kuin englanninkieliset tekstit, joita oli päätyntä kielirajauksesta huolimatta mukaan luultavasti siksi, että niiden tiivistelmä oli joko englanniksi tai englanniksi ja alkuperäiskielellä. Hakutuloksista löytyi myös kokonaan suomalaisten asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita, jotka jätin mahdollisesti hyödynnettäviksi teoriaosuudessa ja rajasin ne samalla pois analysoitavasta aineistosta. Pyrin kokoamaan tutkielmallani lisää tietoa ekososiaalisesta sosiaalityöstä nimenomaan kansainvälisellä kentällä. Rajasin pois myös kokonaiset kirjat, jotta aineisto olisi aiheita käsittelevien artikkeleiden osalta monipuolinen ja kattava. Näiden rajausten myötä aloin käydä läpi jäljellä olevien artikkelien abstrakteja, joiden perusteella sain ytimekkään käsityksen sisällöstä. Tiivistelmä-osioiden myötä koodasin eri värein Excel-taulukoksi tekemäni listan artikkeleista. Värikoodit kertoivat, että esiintyikö artikkeli kahdessa tai useammassa tietokannassa, pääsiko artikkeli jatkotarkasteluun, selvittelinkö vielä artikkelin lukumahdollisuutta, käytinkö artikkelia vain teoriassa tai/ja tuliko artikkeli suoraan valituksi osaksi aineistoa. Aineistohaun yhteydessä löydetty teoriaa mahdollisesti täydentävät artikkelit kokosin omaan taulukoonsa. Tämän prosessin jälkeen jäljelle jäi 28 artikkelia, jotka olin määritellyt sisällön ja jo edellä esiteltujen kriteerien valossa osaksi aineistoa; yksi artikkeli, joka ehkä pääsisi mukaan aineistoon; sekä 16 artikkelia, joiden lukumahdollisuutta jäin selvittämään siinä tapauksessa, että aineistoa tulisi edellisten osalta vielä kasvattaa.

Seuraavaksi etenin lopullisen aineiston valintaan. Alustavan aineistotaulukon ollessa valmis aloin käymään tarkemmin läpi 28 artikkelia. Jätin yhden näistä artikkeleista pois

artikkelin näkökulman ollessa arviointini mukaan liian etäällä tutkimuskysymyksistäni. Sisällön läpikäymisen myötä lopullinen aineisto koostuu 27 artikkelista. Kattavuuden vuoksi halusin ottaa aineistohakuun ja lopulliseen aineistoon mukaan artikkeleita vuodesta 2010 lähtien siihen päivään saakka, kun tein tutkimuksen viralliset ja lopulliset haut 21.11.2024. Aikavälille mahtui tuloksia lähes 15 vuoden ajalta, mikä mielestäni lisää tulosten monipuolisuutta aiheesta, josta käytävä keskustelu on vilkastunut 2000-luvulla. Koska aineistoni koostuu kansainvälisistä artikkeleista, koen, että tutkimustehtävääni tukee moninainen eri maiden edustus aineistossa. Asiantuntijat edustavat yliopistojen osalta 12 eri maata ja viittä (5) eri maanosaa. Useimmat artikkelit ovat joko yhdysvaltalaisen tai australialaisen asiantuntijan kirjoittamia, mutta mukana on myös asiantuntijoita Afrikan, Euroopan ja Aasian maanosista. Tässä alaluvussa kuvatut vaiheet aineistohauista lähtien valittujen artikkelien läpikäymiseen ovat muodostaneet tutkimukseni tunnistamisvaiheen, eli hakujen toteuttaminen avainsanoja ja hakukriteerejä hyödyntäen samalla aineistoa karsien, ja seulontavaiheen, eli aineiston sisällöllisen valikoinnin (Vilka 2023, 2 Alkuperäistutkimusten ja lähteiden hakuprosessi). Koko prosessi on dokumentoitu Excel-tiedostoon kuvattujen vaiheiden mukaisesti. Tämän avulla olen onnistunut löytämään asettamani tutkimuskysymysten kannalta pääasialliset lähteet eli alla esitellyn keskeisen aineiston (kuviokuva 2).

Otsikko	Tekijä(t)	Julkaisuaika- ja paikka	Avainsanat	Tietokanta	Maa
1 The Responsibilities of Social Work for Ecosocial Justice	Parra Ramajo, Belén & Prat Bau, Núria	2024, Social Sciences 13 (11)	social work, ecosocial work	EBSCO Academic Search Elite	Espanja
2 Abolitionism and Ecosocial Work: Towards Equity, Liberation and Environmental Justice	Shackelford, Amy & Rao, Smitha & Krings, Amy & Frances, Kathryn	2024, British Journal of Social Work 54 (4)	social work, ecosocial work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Suomi, Yhdysvallat
3 Beyond the human – Garden communities in community gardens	Fisch, Verena K.	2023, Social Work and Society 21 (1)	social work, ecosocial work	ProQuest Social Science Premium Collection	Iso-Britannia
4 Coverage of environmental issues in undergraduate curricula in social work in four European countries: the UK, Switzerland, Germany and Greece	Papadimitriou, Evripidis	2023, Social Work Education 42 (7)	social work, green social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Kreikka
5 Creating ‘Communities of Practice’ to Enhance Ecosocial Work: A Comparison between Finland and Australia	Boetto, Heather & Närhi, Kati & Bowles, Wendy	2022, British Journal of Social Work 52 (8)	social work, ecosocial work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Australia, Suomi
6 Youth Empowerment for Sustainable Development: Exploring Ecosocial Work Discourses	Chang, Elvi & Sjöberg, Stefan & Turunen, Päivi & Rambaree, Komalsingh	2022, Sustainability (Switzerland) 14 (6)	social work, ecosocial work	Scopus	Ruotsi

7 Animals in Disaster Social Work: An Intersectional Green Perspective Inclusive of Species	Fraser, Heather & Taylor, Nik & Riggs, Damien W.	2021, British Journal of Social Work 51 (5)	social work, green social work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Australia
8 Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners	Boetto, Heather & Bowles, Wendy & Närhi, Kati & Powers, Meredith	2020, International Journal of Social Welfare 29 (4)	social work, ecosocial work	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Australia, Suomi, Yhdysvallat
9 Implementing green education of urban families: An action research project in Beijing, China	Hou, Xin & Ma, Yuna & Wu, Yang & Wang, Weiwei	2020, Action Research 18 (1)	green social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Kiina
10 Environmental social work : accounting for women's tragedies in the face of climate change-induced disasters in Chimanimani District, Zimbabwe	Nyahunda, Louis & Matlakala, Frans Koketso & Makhubele, Jabulani Calvin	2020, Journal of Gender, Information and Development in Africa (JGIDA) 9 (4)	environmental social work	ProQuest Social Science Premium Collection	Etelä-Afrikka
11 The gender dynamics of climate change on rural women's agro-based livelihoods and food security in rural Zimbabwe: implications for green social work	Muchacha, Munyaradzi & Mushunje, Mildred	2019, Critical and Radical Social Work 7 (1)	green social work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Zimbabwe
12 Preparing social workers for ecosocial work practice and community building	Powers, Meredith & Schmitz, Cathryne & Beckwith Moritz, Micalagh	2019, Journal of Community Practice 27 (3/4)	social work, ecosocial work, ecological, eco-social	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Yhdysvallat
13 Energy transition and environmental justice: effects on vulnerable groups and implications for social work	Suppa, Anna & Steiner, Isabelle & Streckeisen, Peter	2019, Socialni Prace 19 (4)	social work, green social work	Scopus	Sveitsi
14 The future of environmental social work: Looking to community initiatives for models of prevention	Teixeira, Samantha & Mathias, John & Krings, Amy	2019, Journal of Community Practice 27 (3/4)	social work, ecosocial work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Yhdysvallat
15 Not only Eating Together: Space and Green Social Work Intervention in a Hazard-Affected Area in Ya'an, Sichuan of China	Ku, Hok Bun & Dominelli, Lena	2018, British Journal of Social Work 48 (5)	green social work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Hong Kong, (Iso-Britannia)
16 Green social work and its implications for social development in China	Dominelli, Lena & Ku, Hok-bun	2017, China Journal of Social Work 10 (1)	social work, green social work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Iso-Britannia, Kiina
17 Climate change and food: a green social work perspective	Gordon, Holly L.	2017, Critical and Radical Social Work 5 (2)	social work, green social work	ProQuest Social Science Premium Collection	Iso-Britannia
18 Environmental Social Work: A Concept Analysis	Ramsay, Sylvia & Boddy, Jennifer	2017, British Journal of Social Work 47 (1)	social work, environmental social work	ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Australia

19 Green Social Work – The Next Frontier For Action	Noble, Carolyn	2016, Social Alternatives 35 (4)	social work, green social work, environmental, ecological	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection	Australia
20 Rethinking Social Work's Interpretation of 'Environmental Justice': From Local to Global	Philip, Dawn & Reisch, Michael	2015, Social Work Education 34 (5)	social work, green social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Yhdysvallat
21 Environmental Social Work: A Future of Curiosity, Contemplation and Connection	Besthorn, Fred H.	2014, Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II	social work, environmental social work	Scopus	Yhdysvallat
22 Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators	Dominelli, Lena	2014, International Social Work 57 (4)	social work, green social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Iso-Britannia
23 Towards the greening of social work practice	Pulla, Venkat	2014, International Journal of Innovation, Creativity and Change 1 (3)	social work, green social work	Scopus	Australia (, Intia)
24 Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession	Dominelli, Lena	2013, International Journal of Social Welfare 22 (4)	social work, green social work, environmental, ecological	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Iso-Britannia
25 Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world	Gray, Mel & Coates, John	2012, International Journal of Social Welfare 21 (3)	social work, environmental social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Australia, Kanada
26 The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice	Schmitz, Cathryne L. & Matyók, Tom & Sloan, Lacey M. & James, Channelle	2012, International Journal of Social Welfare 21 (3)	social work, environmental social work, environmental	EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus	Yhdysvallat
27 Eco-spiritual Social Work as a Precondition for Social Development	Ferreira, Sandra B.	2010, Ethics & Social Welfare 4 (1)	social work, eco-spiritual social work	ProQuest Social Science Premium Collection	Etelä-Afrikka

Kuvio 2. Pääasialliset lähteet

Kuvailevalle katsaukselle ominainen, muita kirjallisuuskatsaustyypppejä suurempi vapaus tiedonhaussa näkyy aineiston muodostuksessani siinä, miten päädyin tähänhetkisestä tutkijan positiosta valikoimaan aineistoon sisältyvät artikkelit sisältö edellä intuitiota

seuraten. Joku voisi jopa ajatella, että olen rakentanut lopullisen aineiston yhdistelemällä artikkeleita sisällöllisesti erikoisella tavalla toisiinsa – metodin tarjoamalla vapaudella. Jokaisella artikkelilla on kuitenkin paikkansa, kun olen muodostanut ymmärrystä aiheesta ja punninnut niiden sisältöä suhteessa tutkimuskysymyksiini. Tutkijalla on tärkeä rooli aineistojen oivaltavassa yhdistämisessä. Metodin mahdollistamalla tavalla etukäteen asetetut tutkimuskysymykset ovat päivittyneet analyysin aikana kohdentuen nyt vieläkin paremmin lopulliseen aineistoon. Katsaukseni on kartoittava katsaus, joka on narratiiviselle kirjallisuuskatsaukselle yksi tyypillinen, eritelty katsausmuoto. Kartoittavassa katsauksessa tavoitellaan esimerkiksi kokonaiskäsityksen rakentamista valitun aihepiirin teoriasta ja viitekehystä. (Vilka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.) Kyseinen katsaus tyyppi palvelee ja näkyy tutkimuksessani nimenomaan tällä tavoin; pyrkiessäni muodostamaan jonkinasteista kokonaiskäsitystä aiheestani. Erityisesti narratiiviseen ja integratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen liitetty iteratiivinen prosessi on ohjannut ja tuonut raameja työskentelyyni. Prosessin vaiheet tulevat esiin tässä alaluvussa edellä. (Vilka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen haasteena nähdään huolellisesti toteutetun laadunarvioinnin puute, tutkimusten moninaisuus sekä aineistoon sisällytettyjen tutkimusten kriteerien olemattomuus ja puutteellisuus. Tavoitteenani on ollut pyrkiä systemaattisuuteen ja läpinäkyvyyteen, mikä tukee laadunarviointia. (Vilka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.) Ajattelen, että monivaiheisuus ja selkeyteen pyrkivä dokumentointi aineiston muodostuksessa vastaavat kohdallani metodin kriittiseen kohtaan. Olen esimerkiksi määritellyt täsmällisesti sisällyttämiskriteerit, jotka ovat rajanneet osaltaan aineistoa, sekä pyrkinyt läpinäkyvyyteen aineiston muodostuksen eri vaiheissa.

Kuten narratiiviselle kirjallisuuskatsaukselle on tyypillistä, onnistuin metodin avulla lisäämään ymmärrystäni aiheesta vaiheittain aineistoanalyysin edetessä. Katsaustyyppi sallii myös tutkijan oman intuition hyödyntämisen aiheen seuraamisessa, koska tutkijalle muodostuvien mielleyhtymien yhdistely on sallittua. (Vilka 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina.) Sisällönanalyysia sekä osittain myös lähilukua aineiston läpikäymisen apukeinoina hyödyntäen pyrin kuvailemaan ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa ja käytäntöä luoden selkeyttä aiheen kokonaiskuvaan alan tieteellisiin tutkimusartikkeleihin pohjautuen. Kun lopullinen aineisto oli koossa, aloitin lukemaan yksittäisistä artikkeleista muodostuvaa aineistoani poimien toistuvia teemoja ja havaintoja. Melko nopeasti lukemisen myötä havaitsin, että useimmat artikkelit noudattivat selkeää kaavaa vastaten

jossain määrin ensin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja tämän jälkeen toiseen. Tämän havainnon myötä etenin aineiston karkeaan teemoitteluun, joka pohjautui asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja näistä muodostuviin alateemoihin, tutkimustehtävän aihealueisiin seuraavalla tavalla:

1 Ekososiaalisen sosiaalityön paradigma

- a) Historia ja tausta
- b) Ekososiaalinen paradigma

2 Ekososiaalisen sosiaalityön paradigma käytännössä

- a) Käytännön toteutukset
- b) Käytännön mahdollisuudet

Teemoittelu osoittautui tutkimustehtävän ja aineiston kannalta toimivaksi tavaksi aineiston läpikäymisessä. Teemat ja alateemat tulevat vahvasti esiin analyysiosion rakenteessa. Kuten Tuomi ja Sarajärvi ovat kuvanneet, sisällönanalyysi toimii ainakin systemaattisissa kirjallisuuskatsauksissa apuvälineenä aineiston järjestämisessä ennen lopullista lähteisiin nojaavaa synteesiä katsauksen tuloksista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4 Laadullisen aineiston analyysi: sisällönanalyysi.) Tutkimuksessani on sovellettu ajatusta sisällönanalyysistä kirjallisuuskatsauksen apuvälineenä, vaikka toteutan narratiivisen kirjallisuuskatsauksen. Sisällönanalyysin myötä pääsin muodostamaan tuloksia tutkimustehtävääni. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu ekososiaalisen sosiaalityön ja sitä sivuavien aiheiden ja käsitteiden ympärille, joita aloin peilaamaan koottujen alateemojen ympärille. Kirjallisuuskatsauksessa teoreettisen viitekehysten ja aineistosta kerättyjen tietojen vertailun sekä yhdistämisen myötä saadaan tuotettua uutta tietoa (Vilkkä 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina). Analyysia lukiessa voikin huomata pyrkimykseni yhdistää ja jossain määrin myös keskusteluttaa teoriaa aineiston kanssa.

Aineisto on sisällöltään runsas ja kiehtova. Olen tutkijana halunnut antaa tämän näkyä analyysiosiossa, mikä voi näyttäytyä esimerkiksi toistona. Koen, että aineiston ja sen myötä analyysin työstäminen ei olisi ollut tutkimusaiheen kannalta tarkoituksenmukaista. Mielestäni runsaus tukee yleiskuvan luomista paradigmasta. Tutkimusaiheeni yhteiskunnallinen tarve ja jossain määrin etäisyys valtavirtaisesta sosiaalityöstä on myös vaikuttanut siihen, että olen pyrkinyt kuvaamaan aihetta laaja-alaisesti, jotta se voisi auttaa lukijaa ymmärtämään aiheen kokonaisuutta. Ymmärrän, että joku toinen tutkija olisi voinut tehdä erilaisia valintoja.

3.3 Tutkimusetiikka ja tutkijan asema

Tieteen tekemistä ohjaa tutkijan sitoutuminen ja pyrkimys noudattaa eettisiä periaatteita läpi tutkimuksen. Tutkimusetiikassa sitoudutaan automaattisesti toteuttamaan tutkimusta rehellisesti, kriittisesti ja avoimesti ”yleisesti sovittuja sääntöjä” seuraten, kuten tieteen tekemisen ihanteet ohjaavat. Suomessa Tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt hyvän tieteellisen käytännön, joka tuo eettistä kestävyyttä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiin. (Vilkkä 2025, 2 Tutkimukselle asetetut vaatimukset; Kuula 2011, 29, 33–35.) Siinä korostuu esimerkiksi tutkimuksen toteuttaminen huolellisesti, luotettavasti ja rehellisesti; tieteellisen tutkimuksen kriteerejä ja eettisesti kestäviä käytäntöjä ylläpitäen; sekä muiden tutkijoiden työtä kunnioittaen ja sen osoittaminen lähdeviittein (Kuula 2011, 26, 33–35.) Viimeinen korostuu erityisesti kirjallisuuskatsausta tehdessä (Vilkkä 2023, 3 Uuden tiedon muodostaminen ja arviointi). Tutkimuseettisesti tutkija on lopulta itse vastuussa tutkimuksen eettisistä ratkaisuista, vaikkakin tiedeyhteisössä yhteisesti sovitut periaatteet ja tavoitteet ohjaavat oikeaan suuntaan. Tutkijan tehtävänä on pyrkiä parhaalla mahdollisella tavalla vastaamaan eettisiin ohjeisiin tutkimuksessaan. (Kuula 2011, 26, 33–35.) Eettisyyden toteutumista tukee myös osaltaan sosiaalityöntekijän ammattieettiset ohjeet, jotka ohjaavat sosiaalialan toimintaa (Talentia ry 2023).

Ekososiaalinen sosiaalityö on tutkimusaiheena yhteiskunnallisesti tärkeä ja tulevaisuuden kannalta merkittävä aihe. Aihe ei ole sensitiivinen, mutta ilmastokysymykset ja ekologisuus voivat herättää ihmisissä erilaisia tunteita. Tyypillisintä on jako skeptisesti ja kieltävästi ilmastonmuutokseen suhtautuviin sekä ”vihreisiin”. (Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change). Tutkimukseni koskettaessa tätä aihepiiriä koen entistä tärkeämmäksi, että tutkielman neutraalius on nähtävillä läpi tutkielman ja näkemykset nousevat teoreettiseen taustaan ja aineistoon nojaten. Tutkimusaiheen ja -menetelmän myötä tutkimuksessa ei ole tarpeen käsitellä sensitiivisyyteen, arkaluonteisuuteen tai tutkittaviin yhdistettyjä eettisiä ohjeistuksia (Kuula 2011, 135–136).

Laadullinen tutkimus vaatii tutkimusmenetelmänä hyvin tarkkaa tutkimuksen eri vaiheiden käsittelyä tutkijalta, jotta eettisyys toteutuu sitä edellyttävällä tasolla. Tutkielma on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti eettisesti kestäväällä avoimuudella sekä vastuullisuudella ja tämä on pyritty tuomaan esiin (Vilkkä 2025, 2 Tutkimukselle asetetut

vaatimukset). Tutkielma on kokonaisuutena prosessi, jota olen pyrkinyt arvioimaan läpi eri vaiheiden. Aineiston muodostamisen vaiheet; avainsanat, hakukriteerit, käytetyt tietokannat ja näitä koskevat perustelut sekä hakutulokset; sekä analyysin ja tulosten rakentamisen olen kuvannut johdonmukaisesti edellisessä alaluvussa. Arvioisin, että erityisesti hakuprosessini systemaattisuus ja avoimuus rakentavat luotettavaa pohjaa tutkimukselleni. Näkisin, että alkuperäistutkimusten arvoa ja merkityksellisyyttä lisää niiden kansainvälinen monipuolisuus; hakuprosessin hakuajan pituus, joka mahdollistaa artikkelien valinnan sisältö edellä; sekä pyrkimykseni valita aineistoon mukaan käytäntötutkimusten ja -ideoiden osalta vaihtelevia artikkeleita.

Vaikka olen pyrkinyt toteuttamaan laadunarviointia alkuperäistutkimusten sekä ylipäättään kirjallisuuskatsauksen kohdalla, on mahdollista, että laadunarvioinnissa on vajavuutta. Aineistoni kattavuutta ja perusteellisuutta voi olla puutteita, koska tutkielman laajuus ja käytössä oleva aika ovat rajalliset. On mahdollista, että monipuolisuus valittuihin hakusanoihin ja tietokantoihin olisivat lisänneet näitä. Valinnoissa ja rajauksissa on kuitenkin pyritty käyttämään järkevää tarkkuutta. Johtopäätöksiä voi rajoittaa se, että sosiaaliryöön ympäristönäkökulmaa kuvaavia käsitteitä on useita ja tämä näkyy aiheetta käsittelevissä tutkimusartikkeleissa. Joidenkin asiantuntijoiden mukaan eri käsitteet tuovat mukanaan näkökulmaeroja viitekehukseen, kun toiset ajattelevat, että käsiteltävä asia on sama, mutta siitä puhutaan eri nimin. (Boetto ym. 2020, 301; Papadimitriou 2023, 1038.) Rajoitteita tuo myös pieni vaihtelevuus julkaisujen tasossa, jota kuitenkin perustelen sillä, että koen jokaisen artikkelin tuovan jotain lisää tutkimukseen tai vähintäänkin tarkentavan ymmärrystäni ekososiaalisesta paradigmasta.

Tutkijan positioni muodostumiseen vaikuttavat sekä henkilökohtainen arvomaailmani että sosiaaliryöön opiskelijan roolin mahdollistama neutraali alan tarkastelu. Henkilökohtainen kiinnostus ja huoli ekososiaalisesta kriisistä vaikutti aiheen valintaan, tutkimustehävään ja näkökulmaan sekä siihen, että olen ekososiaalisen sosiaaliryöön asiantuntijoiden puolella. Opiskelun ohella olen tehnyt eri pituisia sijaisuuksia kahdessa eri sosiaalialan työpaikassa. Koen, että säännöllinen ja vakituinen työ sosiaaliryöön parissa olisi voinut jollain tavalla vaikuttaa asenteeseeni tutkittavaa aihetta kohtaan. Kokemukseni työskentelystä kahdessa eri työpaikassa sosiaaliryööntekijän tehtävissä on osoittanut käytännön tasolla erityisesti aikaresurssin haasteet. Työtä ei välttämättä ehditä tehdä sellaisella tavalla kuin toivoisi, eikä erilaisten menetelmien käyttöä ehditä välttämättä tiedostaa tai hyödyntää. Uusien näkökulmien omaksuminen ajan ollessa vähissä lienee vielä etäisempi

asia toteuttaa. Opiskelijana koen pystyvänä suhtautumaan aiheeseen neutraalisti ilman käytännön tuomaa sisäistettyä kokemusta resurssien ongelmallisuudesta suhteessa uuden opetteluun, esimerkiksi uudenlaisen viitekehyksen omaksumiseen.

Tutkimuksen luotettavuuden ja toistettavuuden kannalta tiedostan, että tutkijan positioni vaikuttaa näiden toteutumiseen. Koska tutkimukseni on narratiivinen kirjallisuuskatsaus, olen hyödyntänyt menetelmän tarjoamia vapauksia esimerkiksi käyttää omaa arviota aineistoon sisällytettävien tutkimusartikkelien osalta ja rakentaa intuitioon pohjautuvia siltoja aineistojen välillä. Prosessi, jonka myötä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta tekevän tutkijan ymmärrys aiheesta kasvaa, sallii tämän (Vilkkä 2023, 1 Kirjallisuuskatsaus metodina). Toinen tutkija olisi voinut muodostaa aineiston ja yhteydet sen sisällä toisella tavalla. Olen kuitenkin pyrkinyt siihen, että läpinäkyvyys ja eri vaiheiden kirjaaminen aineiston muodostuksessa palvelisi tutkimuksen luotettavuutta ja toistettavuutta henkilökohtaisesta tutkijan asemastani huolimatta.

Olen hyödyntänyt tutkielmassa kielimallin (OpenAI:n GPT-5.1) tarjoamaa tukea rajatusti yhteenvedon rakenteen suunnittelussa ja alustavassa hahmottelussa. Kielimalli tuki laajaan aineistoon pohjautuvan analyysin hahmottamista. Yhteenveto ja pohdinta -luvun rakenteen, sisällön, kirjoittamisen sekä lopullisen muotoilun olen toteuttanut itse. Kielimallin hyödyntäminen avarsi omaa näkemystäni sen hyödyistä sekä sai miettimään uudesta näkökulmasta tutkijan eettistä vastuuta tutkimusprosessin avoimuudesta.

4 Sosiaalityön näkökulmana koko ekosysteemi

4.1 Historia ja tausta osana paradigmaa ja sen ymmärtämistä

Ekososiaalisen sosiaalityön paradigman sisäistämiseksi on tärkeää ymmärtää, millaiseen näkemykseen maapallon nykytilasta sekä historiankulusta paradigma kytkeytyy. Tämä toistuu suurimmassa osassa aineiston artikkeleissa sekä teoreettisessa viitekehyksessä, jota liitän mukaan aineistosta tekemiini havaintoihin läpi analyysin. Taustan sivuuttaminen paradigman käsittelystä vaikuttaisi jossain määrin jopa viitekehyksen harhaanjohtavalta yksinkertaistamiselta. Taustaan liittyvät näkemykset ja arvot, joista käsin historiaa katsotaan, vaikuttavat rakentavan vahvasti sitä, mitä ekososiaalisen sosiaalityön paradigman koetaan olevan ja mistä rakentuvan. Taustaa kuvataan historiasta nimettyjen taustatekijöiden tai jopa syiden valossa peilaten sitä nykytilanteeseen.

Globaalin ekososiaalisen kriisin aikakausi

Ekologisen kriisin ympäristöhaasteiden keskiössä, ympäristön kannalta suurimpina haasteina, koetaan todisteiden valossa nopeasti etenevä ilmastonmuutos ja -lämpeneminen laajoine ja moninaisine vaikutuksineen, seurauksineen ja katastrofimahdollisuuksineen; maapallolla olevien luonnonvarojen liikakäyttö ja jäljellä olevien resurssien vähäisyys; sekä biodiversiteetin kaventuminen ja sukupuutto (esim. Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Dominelli 2013, 431; Dominelli 2014, 338; Noble 2016, 14; Muchacha & Mushunje 2019, 59; Powers ym. 2019, 446; Fraser ym. 2021, 1742; Boetto ym. 2022, 4816; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1). Luonnonkatastrofit; muun muassa tsunamit, tulvat ja maanjäristykset; ja ihmisen aiheuttamat katastrofit; kuten teollisuusaasteet, liikakaupungistuminen ja teollisuusonnettomuudet; yleistyvät ja näiden kahden katastrofityypin sekä maiden ja mannerten väliset rajat alkavat hämärtyä ilmastonmuutoksen seurauksena (Healy & Link 2012; Dominelli 2013, 432–433; Närhi & Matthies 2025, 118). Ihmiset alkavat myös tottua katastrofeihin ja niiden seurauksiin, jolloin epänormaalista tulee tavallista eikä niiden eteen enää tehdä ennaltaehkäisevää työtä (Dominelli 2013, 432–433). Lisäksi jännitteet geopolitiikassa ja konfliktit vaarantavat elämää maapallolla (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1).

Globaalin ekologisen kriisin myötä on ollut ja on edelleen välttämätöntä reagoida muutoksiin tukien koko ekosysteemin sopeutumista ja pyrkien lieventämään niitä, vaikka kuva tulevaisuudesta värittyikin epävarmuudella (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Powers ym. 2019, 446). Planeetan uusiutumattomia luonnonvaroja ja monimuotoisuutta on pyrittävä suojelemaan voiton tavoittelun sijaan ekosysteemin tilaan sekä 'Easterlinen paradoksiin' (ks. s. 22) vedoten (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Noble 2016, 17). Toisissa kulttuureissa ja yhteiskunnissa ekosysteemin kriisin taustalla olevat moraaliset velvoitteet nähdään eri tavalla kuin toisissa. Toisissa halutaan enemmän itselle ja omalle ryhmälle, toisissa taas riittävyttä arvostetaan luonnostaan. (Pulla 2014, Learning from the indigenous peoples, Need for interdisciplinary discourse.) Kriisin kokonaisuuteen on reagoitu ja toimiin ryhdytty yksilöiden, hallitusten ja eri organisaatioiden toimesta, vaikka tilanteen vakavuuden epäilijöitäkin on (Haila & Lähde 2003, 10–12; Dominelli 2013, 431; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change; Powers ym. 2019, 446). Oma kysymyksensä on, ovatko toimet riittäviä ja onko oikeat toimijat mukana työskentelyssä. Maailman johtajilla on hallussaan suuri valta ohjata ilmastokokousten päätöksiä ja sen myötä tarvittavia toimia haluamaansa suuntaan. Päätösten lopputuloksia arvioitaessa voi olla tarpeen miettiä auktoriteetin asemassa olevien, vallan kahvaa pitävien motiivien neutraaliutta. COP29-ilmastokokous toimii hyvänä esimerkkinä siitä, kenen arvointikykyyn pitäisi luottaa eniten: suuria rahoituspäätöksiä tekeviin vai niihin, joita päätös koskettaa? (Laakso 2024a; Webinar 2024.)

Ekososiaalisen viitekehyksen mukaan ekologiseen kriisiin yhdistyy sosiaalinen kriisi (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5). Ihmisoikeuskysymyksiä ja sosiaalisia ongelmia ei voida erottaa ympäristön heikkenemisestä, sodista ja köyhyydestä, jotka ovat yhteydessä toisiinsa (Schmitz ym. 2012, 281; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change). Sosiaalisia ongelmia tarkastellaan ympäristö ja ekologia huomioiden, ja samalla näitä molempia ongelmia havainnoidaan kokonaisvaltaisesti (Teixeira ym. 2019, 415). Maapallolla, jossa pyritään pitämään kiinni kapean, etuoikeutetun väestönosan aineellisesta vauraudesta ja sen edellyttämästä energiantarpeesta, ekologinen kriisi syventää jo olemassa olevaa epätasa-arvoa entisestään (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5). Ajatuksessa on havaittavissa myös holistisen; kokonaisvaltaisen; ja ekosofisen näkökulman yhdistyminen, mikä osoittaa luonnon ja ihmisen erottamattoman yhteyden. Kyseessä on näkemys, jonka mukaan ihminen ja

luonto ovat yhtä. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5.) Kyse on itseasiassa useamman kriisin kokonaisuudesta, jonka yhtenä osana ympäristöhaasteet nähdään. Aika, jota elämme parhaillaan, on aikaa, jolloin altistumista kriiseille ja katastrofeille eri muodoissa ei voida välttää. Ilmastoa ja ekologiaa koskevien kriisien lisäksi ne voivat koskettaa myös energiaa, politiikkaa tai taloutta. (Ranta-Tyrkkö 2016, 4; Laakso 2024b; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1; Webinar 2024.) Nykytilannetta on kutsuttu kriisien näkökulmasta muun muassa järjestelmäkriisiksi ja hiljaiseksi katastrofiksi (Ranta-Tyrkkö 2016, 4; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1.)

Tämänhetkisen tilanteen, ekososiaalisen kriisin taustalla vaikuttavista syistä ollaan ekososiaalisen sosiaalityön sisällä hyvin samaa mieltä. Maapallolla vallitsevien monitoroituisten ongelmien juuret yhdistetään kapitalistiseen yhteiskuntaan, joka ylläpitää etuoikeutettuja suosivia poliittisia, sosioekonomisia sekä kulttuurisia rakenteita (Schmitz ym. 2012, 280; Dominelli 2013, 431; Hou ym. 2020, 20; Boetto ym. 2022, 4816; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1). Kyseinen paradigma on niin laajalle levinnyt, ettei sen arkeen integroituneita arvoja edes välttämättä huomata (Ramsay & Boddy 2017, 75). Se edustaa suurelle osalle ihmisistä normaaliutta. Kapitalistiseen talousihanteeseen liitetään jatkuva talouskasvun tavoittelu; sen ylläpitämät kulutustottumukset, jotka ohjaavat ylikulutukseen; sekä luonnon ja yhteiskunnan hyödyntäminen pienen ryhmän eduksi. (Peeters 2012; Dominelli 2013, 431; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Hou ym. 2020, 20; Boetto ym. 2022, 4816; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1.) Ihminen on itse kiihdyttänyt ilmastomuutoksen etenemistä sillä, ettei kapitalismia ole säännelty tai muulla tavoin yritetty hillitä (Schmitz ym. 2012, 278). Kulutustottumukset ovat rakentaneet ihmisten käsitystä onnellisuudesta vieden arvopohjaa muutenkin kauemmas inhimillisistä arvoista, esimerkiksi myötätunnosta ja lempeydestä (Ferreira 2010, 10; Pulla 2014, Reviewing the dominant model of economic development.) Uskomus onnellisuuden yhteydestä kulutukseen on kuitenkin virheellinen (Pulla 2014, Reviewing the dominant model of economic development; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Uskomuksen kumoaa jo 'Easterlinen paradoksi'; tietyn rajan ylitettyään lisääntyvä tulotaso ja ostovoima eivät enää lisää hyvinvointia (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Tästä huolimatta Agenda 21 -toimintasuunnitelmassa – YK:n ympäristö- ja kehityshuippukokouksen hyväksymä suunnitelma, jolla tavoitellaan kestävämpiä kulutusmahdollisuuksia – ei ole niinkään linjattu talouskasvun rajoittamista. Kestävän kehityksen edellytyksenä jopa pidetään kestävää ja

osallistavaa talouskasvua. (United Nations n.d. a). Nykyistä teollisen kehityksen mallia, joka on tuonut maapallon tilanteen tähän pisteeseen, ei voida kuitenkaan pitää enää tarkoituksenmukaisena (Dominelli 2014, 339).

Materialistiset arvot aiheuttavat ja ylläpitävät niin sosiaalista kuin ympäristöönkin liitettyä epätasa-arvoa, jolla on väistämättä vaikutuksia ihmisiin, mutta myös luontoon, josta koko ihmiskunta on riippuvainen. Kapitalismi ja sen tyypilliset ominaisuudet, jotka länsimaissa on omaksuttu, nähdään tähän perustuen merkittävänä taustatekijänä maapallon nykytilanteelle väestönkasvun lisäksi. (Hou ym. 2020, 20; Boetto ym. 2022, 4816; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1.) Nykyiset ja tulevaisuudessa konkretisoituvat vaikutukset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia talouden, ympäristön ja sosiaalisen ulottuvuuden osalta (Dominelli 2013, 431; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change; Boetto ym. 2022, 4816). Ilmastonmuutos taas itsessään tulee lisäämään massamuuttoja ja ylikansoittumista, ympäristöön perustuvaa epäoikeudenmukaisuutta, rasismia ja entisestään lisääntyvää eriarvoisuutta sekä konflikteja luonnonvaroista (Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change; Powers ym. 2019, 446–447.)

Ympäristön aikaansaamaan epäoikeudenmukaisuuteen on kiinnittänyt ensimmäisten sosiologien joukossa huomiota Bullard, joka myös loi ympäristörasismien käsitteen kuvaamaan ympäristövaikutusten epätasaisesti jakautuvia seurauksia heikommassa asemassa olevalle väestönosalle (Dominelli 2013, 431; Dominelli 2014, 339). Sosiaalityöhön ympäristöoikeudenmukaisuuden toi käsitteenä Ungar (Dominelli 2014, 339). Käsitteellä kuvataan tavoitetta, jossa haitat pyritäisiin pitämään minimissä ja hyödyt jakautuisivat oikeudenmukaisesti (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Dominelli 2013, 431; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Healy 2022, 150). YK:n kehitysohjelmassa vuodelta 2013 on todettu, että ilmastonmuutoksen vaikutusten määrään kunkin yksilön kohdalla vaikuttaa osaltaan sukupuoli, sosiaalinen asema, valta, resurssit ja köyhyys (Muchacha & Mushunje 2019, 60). Ilmastonmuutos vaikuttaa jollain tavalla jokaiseen sen maailmanlaajuisen luonteen vuoksi, mutta haavoittuvimmat väestöryhmät ovat ja tulevat olemaan muita alttiimpia vaikutuksille (Dominelli 2013, 431; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change; Noble 2016, 14, 16; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa

rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Muchacha & Mushunje 2019, 60; Healy 2022, 150). Dominelli on kuvannut ympäristön epäoikeudenmukaisuutta sen kautta, että yhteiskunnassa on havaittavissa epäonnistumista planeetan ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa sekä maapallolla olevien resurssien tasapuolisessa jakautumisessa (Dominelli 2014, 339). Tässä kuvautuu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden läheisyys ja yhdistämisen tarve ympäristöoikeudenmukaisuuteen aikana, jolloin ympäristöhaasteiden vaikuttavuus vaihtelee. Teoreettisella tasolla painotuksen muutos, jossa nämä kaksi oikeudenmukaisuuden käsitettä yhdistetään, on jo todentunut. (Besthorn 2013, 1 *Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.*) Kysymykseksi jää yltääkö muutos käytännön työhön saakka, alueellisten ympäristöhaasteiden vähäisyydestä tai runsaudesta riippumatta?

Ekososiaalista sosiaalityötä käsittelevässä aineistossa Dominelli ja Ku (2017, 11) sekä Philip ja Reisch (2015, 476) ovat havainneet myös globalisaation keskittyneen kapitalistisen talousihanteen mukaisesti maksimaalisiin voittoihin ihmisoikeuksien ja ympäristönsuojelun ollessa alisteisessa asemassa. Kriittisen tarkastelun sijaan länsimaisesta näkökulmasta sanoitettuna globalisaatioon on usein liitetty ajatus edistyksellisyydestä, koska se on lisännyt ymmärrystä erilaisuudesta sekä tietoisuutta maailman tilanteesta (Rauhala ym. 2017, Kansainvälinen, ylijäräinen, globaali, sosiaalityö – juuria, katkoksia, uusia alkuja). Globalisaation nurjaa puolta ja ääripäätä kuvaa esimerkiksi köyhempien alueiden hyödyntäminen myrkyllisten jätteiden loppusijoituspaikkoina ja samalla alueiden ihmisten terveyden vaarantaminen sen sijaan, että yhteisöjä olisi tuettu. Toisena ääripäänä ovat hyvätuloiset ihmiset, joiden on helpompi tehdä valintoja elää terveellisessä ympäristössä sen hyödyistä nauttien. Merkittävä globaali haaste on löytää tasapaino totutun kulutuskeskeisen elämäntavan ja uudenlaisen, kestävämmän talouden suuntaan ohjaavan paradigman kehittämisen kanssa, kun samanaikaisesti maapallon väestömäärä lisääntyy ja keskiluokka kasvaa esimerkiksi Aasiassa. (Noble 2016, 17.)

Epätasa-arvo näyttäytyy maapallolla näkyvimmin globaalin pohjoisen teollisuusmaiden ja globaalin etelän kehittyvien maiden välillä (Dominelli 2013, 433; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1). Globaaliksi pohjoiseksi määritellyt länsimaat ovat vahvan teollisen ja taloudellisen kehitystason vuoksi päävastuussa ympäristön tilanteesta; teollistumisen ja kehityksen ollessa merkittäviä luontoon kielteisesti vaikuttaneita tekijöitä. Sen sijaan kehityksessä maissa vaikutukset ympäristön heikkenemisestä ovat länsimaita huomattavasti suurempia ja samalla yhteiskunnallinen tilanne ja rakenteet heikompia. (Dominelli 2013, 433; Parra Ramajo & Prat Bau 2024.) Kulutustottumusten epätasa-arvoisuus on saanut

aikaan sen, että toiset valtiot kantavat tilanteen syyn ja toiset seuraukset (Dominelli 2013, 434). Esimerkiksi päiväntasaajan eteläpuolella, Zimbabwessa ilmastonmuutos on aiheuttanut haasteita maataloudelle, jonka varaan talous pitkälti rakentuu. Vaikutus on siis jo nyt suora alueen sosioekonomiselle kehitykselle lisäten samalla köyhyyttä. (Muchacha & Mushunje 2019, 59.) Samanaikaisesti länsimaat määrittävät ympäristönsuojelun ehtoja kehittyville maille ilman, että olisivat välttämättä täysin valmiita muuttamaan omia kulutustottumuksiaan ja pääprioriteettejaan (Laakso 2024a; Laakso 2024c; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1).

Asetelma globalisaation ääripäiden välillä todentuu esimerkiksi YK:n ilmastokokouksissa, joissa rahoitusvastuu – sekä samalla valta päättää – ilmastotoimien osalta on rikkailla länsimailla päätösten ja toimien kohdistuessa köyhempiin kehittyviin maihin. Rahoituksella kannustetaan kehittyviä maita kehittymään ilmasto huomioon ottaen samalla määrittäen kyseisten maiden toimia. (Laakso 2024a.) Asetelmassa korostuu mielestäni se, ettei maita aseteta lähtökohtaisesti samalle tasolle keskenään, mikä todentaa rakenteellisen sosiaalityön tarvetta paikallisesti mutta myös globaalisti. Toki on hyvä huomioida, että köyhyyttä ja toisaalta varakkuutta on molempia kuvattu tietyllä tapaa merkittäviksi tekijöiksi ympäristön tilan heikkenemisessä. Köyhyyttä kokevat pyrkivät vähäisten vaihtoehtojen keskellä pääsemään köyhyydestä usein ympäristöä heikentävin keinoin. Varakkaat taas hyödyntävät vahvaa asemaansa kuluttaen, mikä väistämättä heikentää ympäristöä. (Gray & Coates 2012, 239.)

Etnisyydeltään valkoiset ja heidän käyttämänsä valta; jota on kutsuttu jopa ylivallaksi; imperialismi sekä kolonialismi ovat muovanneet globaalia maailmaa ja jättäneet synkän perinnön, joka todellistuu esimerkiksi globaalin pohjoisen ja etelän erottelussa (Shackelford ym. 2024, 1403). Kolonialismin perintönä uusliberalismi jatkaa sortoa edistävien arvojen ja toimien ylläpitämistä. Jostain näkökulmasta tarkasteltuna kyse on väistämättömän sivistyksen ja edistyksen kehittymisen perinnöstä. Rajattoman kasvun, kaupallistamisen sekä sääntelyn purkamisen ohella uusliberalismi on tuonut mukanaan esimerkiksi sosiaalipalveluitakin koskevan yksityistämisen sekä yksilökeskeisyyden ihanteet. Tämä perintö on taustalla siinäkin, että sorron ja toisaalta etuoikeuksien taustalla vaikuttavat luokkajako, sukupuoli, etnisyys, ikä, seksuaalisuus sekä ihmisen kyvyt. Mainitut tekijät vaikuttavat köyhyyteen ja syrjäytymiseen jo ennen kriisejä muita ihmisryhmiä todennäköisemmin esimerkiksi heikkojen asuinolojen, toimeentulon tai terveystilanteen moniongelmaisuuden vuoksi. Sorto ja epätasa-arvo lisääntyvät yleensä entisestään erilaisten

kriisien ja katastrofien aikaan. Taustalla vaikuttavilla tekijöillä on vaikutuksensa myös toipumiseen. Tämä kuvaa sosiaalista kerrostumaa, joka viittaa vaihteleviin vaikutuksiin väestöryhmän mukaan. (Noble 2016, 14, 16; Shackelford ym. 2024, 1403; Fraser ym. 2021, 1748–1749.) Jopa humanitaarisessa avussa, jolla varsinkin kehittyviä maita pyritään tukemaan katastrofien jälkeen, on näkyvissä epätasa-arvon piirteitä avun saajien ja tuen muodon määräytyessä poliittisin perustein (Fraser ym. 2021, 1749).

Valtasuhteissa on nähtävissä symbolisesti yksilön, ihmisryhmän sekä yhteisön mahdollisuudet ja kyvyt päätöksentekoon ja resursseihin. Marginaalinen asema kertoo vallan puutteesta. (Dominelli & Ku 2017, 9; Shackelford ym. 2024, 1413.) Tämä voinee näkyä myös valtana rakentaa mielikuvia. Heikommassa asemassa oleviin on liitetty uskomus tai oletus, että ympäristöongelmat eivät mietitytä heitä muiden, keskeisempien ongelmien vuoksi, eikä heillä välttämättä olisi taitoja ekologisempiin valintoihin (Suppa ym. 2019, 36). Naisten asemassa esimerkiksi kuvautuu, miten sukupuolten välisestä epätasa-arvosta johtuva naisten heikompi asema pohjautuu vallinneisiin ja yhä olemassa oleviin patriarkaalisiin, miesten valtaa suhteessa naisiin korostaviin rakenteisiin ja rakenteelliseen epäoikeudenmukaisuuteen (Muchacha & Mushunje 2019, 60; Nyahunda ym. 2020, 198–200). Epätasa-arvoon perustuvien sukupuolivaikutusten vuoksi katastrofien ja kriisien vaikutukset, kokemukset ja selviytyminen ovat naisille merkittävämpiä kuin miehille (Schmitz ym. 2012, 281; Nyahunda ym. 2020, 198–200).

Ekososiaalisen sosiaalityön sisällä on tunnistettu, että ekologinen ympäristö vaikuttaa yksilöihin ja yhteisöihin sosiaalisin seurauksin (Powers ym. 2019, 447). Tiedetään, että riskit altistua ympäristökriisien ja katastrofien seurauksille ja toisaalta toipua jälleenrakentamisen mukana ovat jakautuneet globaalisti ja paikallisesti epätasa-arvoisesti (Fraser ym. 2021, 1749). Ympäristöstä saatujen resurssien epätasaista jakautumista ilmiönä, ympäristökäytökseen liitettyä epätasa-arvoa ja ympäristökriisin aiheuttamia yhteiskunnallisia kustannuksia tulisi analysoida vielä tarkemmin (Papadimitriou 2023, 1047). Sortoa kokevien äänet tulisi pyrkiä saada kuuluviin, mikä kuitenkin edellyttää sorron vastaisilta toimilta kestävyyttä ja monitieteisyyttä (Shackelford et al. 2024, 1404).

Yhteiskunnallisen kehityksen merkitys

Tämänhetkisen globaalin tilanteen taustan juuret ovat nähtävillä jo 1700–1800-vuosisatojen siirtomaavallan laajenemisen ja teollisen vallankumouksen tavoittelun myötä, kun

kehitykseen tarvittavien raaka-aineiden hankkiminen alkoi. Toisen maailmansodan päätyminen toimii eräänlaisena rajana kuluttamisen ja mielihalujen täyttämisen ympärille keskittyvän yhteiskunnan rakentumisessa. Sodan jälkeen nähtiin, että kehitys on suorassa yhteydessä talouskasvuun. Hyvinvoinnin ja yleisesti mukavan elämän tavoitteluun perustuva kulutusyhteiskunta edellytti kuitenkin rajatonta fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Jakoa pidettiin tietyllä tapaa uutena maailmanjärjestyksenä. Globalisaation myötä 1980-luvulla tuotantoketjuja siirrettiin kehittyviin maihin, erityisesti globaalin kaakkoon, edullisempien tuotantokustannusten ja suuremman voiton toivossa. Kyseisenä aikana ei niinkään tiedostettu kehityksen suunnasta aiheutuvia ympäristö- ja sosiaalisia haasteita, joita muodostuu, kun hyödynnetään toisen maan luontoa ja työvoimaa. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1–2.) Luonnonresurssien rajallisuus ja väheneminen osana länsimaista kehitystä taas kyllä ymmärrettiin 1900-luvulla ja kohdatut kriisit vahvistivat ekologisen haavoittuvuuden ymmärtämistä (Healy & Link 2012). Meneillään olevan kriisin; jonka yhtenä osana lisääntyvät ympäristöhaasteet sosiaalisine vaikutuksineen näyttäytyvät; epätasa-arvon, valta-asetelman ja hyväksikäytön pohja näkyy selvästi edellä kuvatussa kehityskulussa.

Euroopassa sosiaalityö kehittyi ammattina 1800- ja 1900-lukujen aikaan, jolloin elettiin vahvasti modernistista aikaa. Ajalle tyypillisinä arvoina myös sosiaalityö omaksui individualismin ja teollisen kapitalismin osaksi käytäntöä. Individualismin myötä yksilön edut menivät yhteiskunnallisten etujen edelle. Ammattiin muodostui modernistiset juuriarvot. (Ferreira 2010, 8–9, 10; Boetto ym. 2020, 301.) Sosiaalityössä saatetaan, osittain tiedostamattakin, edelleen vahvistaa epäoikeudenmukaisuutta ja haavoittuvuutta yhteiskunnassa, koska modernille ajalle tyypillisten ominaisuuksien vaikutusta sosiaalityön käytäntöön ja palveluihin ei tiedosteta. Historiallinen konteksti, jossa sosiaalityö on kehittynyt, ja tyypilliset arvot voivat aiheuttaa vastakkainasettelua ammattikunnan sisällä ekologisen ja toisaalta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden välillä. (Ferreira 2010, 4–5, 8–9, 11.) Vaikkakin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden käsitteeseen on ammattialan kentällä niin globaalisti kuin paikallisestikin alettu ympäristöhaasteiden todentumisen myötä ja kattavamman määritelmän vuoksi yhdistää myös ympäristöoikeudenmukaisuutta vähintäänkin teoreettisella tasolla. Sen sijaan ympäristöoikeudenmukaisuutta täydentävä ekologisen oikeudenmukaisuuden käsite, jossa huomioidaan ihmisen sijaan koko ekosysteemi, voi näyttäytyä vielä liian radikaalina täydentääkseen oikeudenmukaisuuden käsitettä. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.)

Ekososiaalinen kriisi, jonka osia ympäristön pilaantuminen sekä sosiaalinen ja ympäristöllinen epäoikeudenmukaisuus ovat, näyttäytyy 2000-luvun haasteena (Dominelli & Ku 2017, 8). Aineistossa tuodaan esiin toisaalta näkökulma, jonka mukaan jo 1800- ja 1900-luvun taitteen ympärillä merkittäviin ja urauurtaviin sosiaalityön lähestymistapoihin sisällytettiin ympäristön huomiointi (Ramsay & Boddy 2017, 68). Philip ja Reisch (2015, 472–473) ovat esittäneet artikkelissaan näkemyksen, että ihminen ympäristössään -käsite olisi muodostanut yhdessä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kanssa ammatin perustan jo yli vuosisadan verran. Näkemystä vahvistaa esimerkiksi se, että sosiaalityön ammattilaisilla on ollut ymmärrys ihmisen asuinpaikan merkityksestä elämään ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumiseen jo varhain. Sekä Richmond että Addams ovat lähestymistavoiltaan esimerkkiteoreetikoita tähän näkemykseen liittyen. Molempien näkemyksistä on paikannettavissa ajatus sosiaalisten ongelmien ilmentymisestä ihmisen elinympäristön perusteella. (Närhi & Matthies 2001, 18.) Myös ekososiaalisen sosiaalityön perinteeseen yhdistetyissä systeemiteoriassa ja ekokriittisessä lähestymistavassa kyseinen näkemys todentuu (Närhi & Matthies 2001, 17, 20–29; Närhi 2004, 14–15; Närhi & Matthies 2015, 9; Payne 2015; Healy 2022, 127, 144, 150). Radikaalia sosiaalityötä edustavat ammattilaiset muotoilivat tähän perustuen ympäristöoikeudenmukaisuuden varhaisen version jo tuolloin, ja sillä on edelleen liittymäkohtia Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa toimiviin radikaalia sosiaalityötä edustaviin organisaatioihin. Siitä huolimatta sosiaalityön suhde luontoon ja rakennettuun ympäristöön on jäänyt käytäntöön ja koulutukseen integroimisen osalta toteutumatta ainakin kirjoittajien tutkimuskontekstissa, Yhdysvalloissa. (Philip & Reisch 2015, 472–473.) Gary ja Coates (2012, 240) kuvaavat ympäristötutkimuksen rakentuneen sosiaalityöhön 1980- ja 1990-luvuilla muun muassa asiantuntijoiden Soinen, Bergerin ja Kellyn sekä Besthornin ja Hoffin työn kautta. Ympäristötutkimuksen myötä paradigman muutosta alettiin vaatia sosiaalityön sisällä.

Ympäristökriisi on yhdistetty sosiaalisiin haasteisiin jo Brundtlandin komission työstä-mässä 'Yhteinen tulevaisuutemme' -raportissa vuonna 1987 (Haila & Lähde 2003, 10–12; Chang ym. 2022, 2; Papadimitriou 2023, 1039). Raportin mukaan ympäristökriisiä ja sosiaalisia haasteita ei tulisi käsitellä toisistaan erillään. Komissio ehdotti globaalin ekologisen kriisin ratkaisuksi ”kestävää kehityksen mallia”. (Papadimitriou 2023, 1039.) Kestävän kehityksen ytimessä on ekosentrisyys; ekosysteemin asettaminen keskiöön toiminnassa. Siinä ekologinen kriisi nähdään samalla myös sosiaalisena kriisinä. (Ramsay & Boddy 2017, 80; Papadimitriou 2023, 1039.) Kestävässä kehityksessä pyritään

tasapainoon ja harmoniaan tavoitteiden kautta, joilla voidaan vastata ympäristöllisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin haasteisiin. Keskiössä ovat ihmiset, planeetta, kumppanuus, rauha ja vauraus. (Ferreira 2010, 7; Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Chang ym. 2022, 2.) Kestävä kehitys kuvataan Papadimitrioun artikkelissa (2023, 1040) kolmen keskeisen tavoitteen täyttymisenä samanaikaisesti ja samanarvoisesti. Niin ympäristöä, taloudellista kehitystä kuin myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta on onnistuttava suojelemaan. Tavoitteiden toteutuminen vaatii kokonaisvaltaista syvällistä muutosta sekä arkisten tapojen muutoksia koskien talouden lisäksi politiikkaa, hallintoa ja tiedettä. (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Chang ym. 2022, 2; Papadimitriou 2023, 1039.)

Kestävän kehityksen käsite sisältää näkemyksen kehityksestä, joka tyydyttää nykyajan tarpeet, mutta ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää vastaavasti omiaan (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Chang ym. 2022, 2; Papadimitriou 2023, 1039). Tavoite liittyy vahvasti yleisemmälläkin tasolla ekologisempaan näkökulmaan, jossa tiedostetaan, että meidän jälkeemme tulee vielä muita (Noble 2016, 17). Maapallo ei ole vain meitä varten. Näkemyksessä korostuu tarve arvojen ja käsitysten muuttamiselle (Papadimitriou 2023, 1039). Tämä näkyy jossain määrin myös tuoreehkossa kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintasuunnitelmassa, jossa esimerkiksi äärimmäisen köyhyyden poistaminen koetaan välttämättömyytenä kestävän kehityksen saavuttamisessa (United Nations n.d. b). Sen voinee tulkita jossain määrin arvojen muutostakin edellyttäväksi globaalin epätasa-arvon pitkän historian vuoksi, joka ulottuu nykypäivään asti. Papadimitriou liittää kestävään kehitykseen ja yhteiskuntaan solidaarisuuden käsitteen. Brundtlandin komission raportista jo käy ilmi, että solidaarisuus sukupolvien sekä rikkaampien ja köyhempien yhteiskuntien välillä on keskeinen edellytys kestävän kehityksen toteutumiselle konkreettisempien muutosten ohella. Yhteiskuntaa pidetään usein kestäväenä silloin, kun sen jokaiselle jäsenelle on onnistuttu tarjoamaan mahdollisuus elämään ”puhtaassa ja terveellisessä ympäristössä”. (Papadimitriou 2023, 1040.) Tässä kuvautuu kestävän kehityksen yleinen määritelmä – länsimaisesta näkökulmasta avattuna.

Kestävässä kehityksessä keskipisteenä nähdään ihminen ja ihmisen tarpeet ekosysteemin kokonaisuuden sijaan. Tarpeiden täyttämisen kohdalla voi olla syytä miettiä, mitkä tarpeet ovat välttämättömiä. 'Yhteinen tulevaisuutemme' -raportissa kyse on ollut ihmisen elämän kannalta välttämättömistä tarpeista. (Chang ym. 2022, 17, 19.) Agenda 2030 -

suunnitelmassa mainittu ihmisten vapauttaminen köyhyydestä lisännee entisestään kuluttamista ja ihmisten tarpeiden täyttämistä (United Nations n.d. a). Voidaanko länsimaissa yhteiskunnassa elävien ihmisten tarpeita ja osittain myös tottumuksia pitää enää välttämättöminä? Kestävän kehityksen määritelmää on kritisoitu Brundtlandin raportin kohdalla epäselvyydestä niin kestävän kehityksen käsitteen osalta kuin myös ylipäättään käsitteen ihmiskeskeisyydestä (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Chang ym. 2022, 17, 19–20). Eläimet ja luonto jäävät laajalti huomiotta ihmiseen liittyvien tavoitteiden korostuessa, vaikka koko ekosysteemin hyvinvointi on edellytys ihmisen hyvinvoinnille. Jotkut asetetut tavoitteet koskettavat ihmistä laajemmin koko ekosysteemiä, mutta tästä ei ole käyty laajaa keskustelua. (Chang ym. 2022, 17, 19–20.)

Kehittyvien maiden osalta kestävä kehitys sekä ympäristöoikeudenmukaisuus näyttäytyvät jokseenkin erilaisina länsimaihin verrattuna (Papadimitriou 2023, 1040). Kehittyvät maat tavoittelevat köyhyyden vähentämistä pyrkien ihmisarvoisena pidettyyn elintasoon ja talouskasvuun, mikä on keino vähentää sosiaalisia ongelmia (Pulla 2014, Reviewing the dominant model of economic development; Papadimitriou 2023, 1040). Toisaalta elintason parantaminen ja talouskasvun kasvattaminen näkyy muun muassa jätehuollon ongelmina kehittyvissä maissa (Pulla 2014, Reviewing the dominant model of economic development). Länsimaiden teollisen kehityksen taustalla painoi samankaltaiset tekijät. Useat kehittyvät maat pitävätkin paremman elintason ja talouskasvun tavoittelua oikeutenaan; ympäristön mahdollisesta haavoittumisesta huolimatta (Papadimitriou 2023, 1040). Miksi kehittyvillä mailla ei olisi samanlaista oikeutta, joka länsimailla on ollut? Kehitys tulisi suunnitella kestävällä tavalla (Dominelli 2013, 435). Taustalla painaa tiedon sekä ymmärryksen lisääntyminen ja samalla ympäristökriisin syveneminen. Kehittyvät maat vaativat, että ympäristönsuojelun kustannuksista vastaisivat globaalilla tasolla suurimmat saastuttajat. Omakohtaiseen kokemukseen perinteisestä kehitysmallista vedoten länsimaat ovat ehdottaneet kehittyville maille ympäristöystävällisempää kehityksen mallia. (Papadimitriou 2023, 1040.) Vaa’assa painaa väestödynamiikka: maapallolla ei ole resursseja tarjota länsimaiden kulutustottumuksiin perustuvaa elämäntapaa väestönusteen mukaiselle ihmismäärälle tällä vuosisadalla. Eniten kuluttavien kulutus on saatava vähenemään. (Dominelli & Ku 2017, 13.) Tavoitetta tukee YK:n 29. ilmastokokouksessa tehty uusi rahoituspäätös, joka kylläkin määrältään koetaan olevan kompromissi. Rahoituksen yhtenä tarkoituksena on tukea kehitystä kestävällä tavalla kehittyvissä maissa. (Laakso 2024a; Webinar 2024.)

Ympäristöhaasteiden ja ilmastonmuutoksen torjumisen yhteydessä alkaa näyttää ilmiselvältä, että kyse ei ole vain ympäristöongelmista vaan myös politiikasta (Fraser ym. 2021, 1750). Yhteiskunnan, politiikan ja talouden rakenteita ei voida erottaa ekologisesta ympäristöstä (Fisch 2023, 1). Nämä rakenteet vaikuttavatkin merkittäväällä tavalla ekososiaaliseen kriisiin taustasyinä. Ne määrittävät sen, miten resurssit jakautuvat, millaista sosioekonomista politiikkaa ylläpidetään ja millaisen linjan hallinto ottaa aiheeseen. (Muchacha & Mushunje 2019, 67.) Teknologian avulla saatetaan ajatella, että mikä tahansa ongelma on ratkaistavissa. Sen avulla luotu ratkaisu ympäristöongelmiin ei luultavasti toisi lopullista ratkaisua tilanteeseen risteävien poliittisten intressien vuoksi. (Freireira 2010, 10; Fraser ym. 2021, 1750.) Teknologisten ratkaisujen sijaan korjaavien mallien tehokkuus nähdään toimivampana monimutkaiseen ympäristötilanteeseen reagoimisessa (Schmitz ym. 2012, 280). Tällä tarkoitettaneen esimerkiksi kapitalistista talousjärjestelmää korjaavaa mallia sen sijaan, että luotaisiin täysin irrallinen ratkaisu teknologian keinoin ja samalla jatkettaisiin ekososiaaliseen kriisiin johdattaneen mallin ylläpitämistä sellaisenaan.

Muutoksen tarve

Nyky aika näyttäytyy ekososiaalisessa paradigmassa aikana, jolloin globaalit sosiaaliset ja ympäristöhaasteet koettelevat koko maapallon inhimillisiä rajoja (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1). Sillä kaikella on vaikutuksensa myös sosiaalityöhön politiikan ja käytäntöjen osalta (Noble 2016, 14). Tieteen- ja ammattialan potentiaali ympäristökysymyksissä on tunnustettu muilla tieteenaloilla ja nykyään ammatin osaaminen koetaan mahdollisuutena, jota tarvitaan (Gordon 2017, 145; Hou ym. 2020, 42; Papadimitriou 2023, 1041). Sosiaalityöltä jopa odotetaan suuremman roolin ottamista kestävämpien käytäntöjen kehittämisessä (Schmitz ym. 2012, 278). Myös sosiaalityön sisällä ekologinen näkökulma ja huoli sosiaali- ja ympäristökriisistä, sitä seuraavasta eriarvoisuudesta sekä reagointi tilanteeseen on lisääntynyt ja tunnustettu (Närhi & Matthies 2001, 45; Besthorn 2013, 1 *Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action*; Närhi & Matthies 2015; Dominelli & Ku 2017, 7; Gordon 2017, 145; Matthies & Närhi 2017; Powers ym. 2019, 447; Boetto ym. 2022, 4816). Ilmastonmuutos ja siihen liitetyt uhkakuvat ovat itseasiassa jo reilun 40 vuoden ajan jossain määrin herättäneet huolta ja saaneet näkyvyyttä ammatin sisällä (Boetto ym. 2020, 300; Fraser ym. 2021, 1742). Tähän vaikuttaa osaltaan se, että ympäristöhaasteiden vaikutuksista tiedetään koko ajan enemmän, koska ne

näyttäytyvät selvemmin ja voimakkaammin (Boetto ym. 2020, 300). Julkaisut, joissa korostuu luonnonympäristön integroimisen tärkeys osaksi sosiaalityön käytäntöä, ovat 2010-luvulla kasvaneet räjähdysmäisesti (Ramsay & Boddy 2017, 68). Alun perin huoli on noussut erityisesti fyysisen ympäristön tilanteesta, mutta on sittemmin laajentunut kattamaan kriisin moninaisemmat syyt ja seuraukset (Dominelli & Ku 2017, 7). Voinee todeta, että ymmärrys sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ilmastonmuutoksen erottamattomasta yhteydestä on ainakin jossain määrin sisäistetty (Besthorn 2013, 1 *Radical equitarian ecological justice : A social work call to action*; Gordon 2017, 145; Healy 2022, 145).

Sosiaalityön vaiheesta tai tilanteesta ekologisen näkökulman omaksumisessa on esitetty myös eriäviä näkemyksiä. Toisenlaisen ajatuksen mukaan kiinnostus ekososiaalista sosiaalityötä kohtaan on vielä kehittymässä (Besthorn & McMillen 2002, 229; Pulla 2014, Introduction; Teixeira ym. 2019, 415). Kiinnostus on ollut enemmän sosiaalisessa ympäristössä kuin luonnonympäristössä ja muutostarpeen nähty olevan enemmän ihmisessä kuin yhteiskunnan järjestelmissä (Besthorn & McMillen 2002, 229; Pulla 2014, Introduction; Teixeira ym. 2019, 415). Tällaisia näkemyksiä on siitakin huolimatta, että jo Richmond ja Addams toivat esiin ajatuksen ympäristön merkityksestä sosiaalisten ongelmien taustalla (Närhi & Matthies 2001, 18). Siinä mielessä muutostarve ei voine olla suoraan ihmisessä. Ainakaan vielä 2010-luvulla tai sitä ennen sosiaalityö ei ollut näkyvästi edustettuna julkisessa ympäristökeskustelussa (Pulla 2014, Introduction; Noble 2016, 17; Ramsay & Boddy 2017, 69).

Sosiaalityön toiminta on koettu hitaana ja tietoisuuden näkyminen käytännön toiminnassa on näyttäytynyt rajallisena ja satunnaisena. Tähän voi vaikuttaa useampi tekijä. Sosiaalityöntekijöiden julkiset kannanotot aiheen ympärillä ovat aiemmin jääneet kuulematta ja huomioimatta pitkälti ”ilmastonmuutoksen politisoitumisen” vuoksi sekä uusliberalistisen ilmapiirin hallitessa tilaa mediakenttiä myöten. (Noble 2016, 17.) On myös nostettu esiin havainto, joka kuvaa sosiaalityön ammatin rajoittuneita teoreettisia malleja, jotka ovat yhteydessä länsimaiden valtavirtaisiin malleihin; kuten individualismi, talousajattelu ja kasvun tavoittelu (Besthorn 2014, 15–16). Kyseiset mallit eivät suoranaisesti tue ekososiaaliseen tilanteeseen puuttumista. Yhtenä näkemyksenä on, että aihe kuuluu jonkun toisen asiantuntija-alan vastuulle enemmän kuin sosiaalityön (Dominelli 2014, 338; Besthorn 2014, 15–16). On mahdollista, ettei hahmoteta missä määrin aihe vaatisi sosiaalityön osallistumista (Gray & Coates 2012, 239). Vaihtoehtona on myös

yksinkertaisesti kiinnostuksen puute aiheuttaa kohtaan (Pulla 2014, Introduction). Merkitävä syy ympäristönäkökulman taka-alalle jäämisessä sosiaalityössä on yhteiskunnan hallitsevat rakenteet ja koko yhteiskuntajärjestelmän mallit sen ohella, että valtavirtaisessa sosiaalityössä ei ole välttämättä vielä omaksuttu ympäristönäkökulman keskeisyyttä alan arvopohjan ja tavoitteiden osalta tai ammattialan roolia osana globaalia tehtävää ekososiaaliseen kriisiin vastaamisessa.

Sosiaalityöntekijöiden keskusteluissa ilmastonmuutosta ja ilmastotoimia enemmän tilaa saa puhe vihreästä ympäristöstä. Se viittaa ympäristön hyvinvoinnin suojelemiseen ja parantamiseen ihmisten terveyden kannalta suotuisammaksi. Käsitys pohjautuu valtavirtaisen sosiaalityön arvoihin korostaen ihmiskeskeisyyttä. Ekologisiin kriiseihin yhdistetyt ilmastotoimet koetaan olevan hyödyn osalta etäämpänä ihmisestä. (Chang ym. 2022, 14, 18.) Artikkelissa esiin noussut näkemys on kiinnostava siinä mielessä, että vihreällä ympäristöllä sekä ilmastotoimilla on molemmilla vaikutuksensa ihmiskuntaan. Näkisin että kumpikaan aihe ei ole etäämpänä ihmisestä, kun peilataan ympäristöhaasteiden suoria vaikutuksia jo nyt ihmiskuntaan (Dominelli 2013, 431; Noble 2016, 14, 16; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Muchacha & Mushunje 2019, 60; Healy 2022, 150). Chang ja muut artikkelin kirjoittajat (2022, 14, 19) pohtivat voiko luonnonkatastrofien ja äärimmäisten sääilmiöiden vähi- syys pohjoismaissa – ainakin tässä ajassa – saada aikaan sen, että sosiaalityöntekijät esimerkiksi Ruotsissa eivät koe ekologisten kriisien edes välttämättä koskettavan heitä. Kehittyvissä maissa, joissa maantieteellinen sijainti tuo ympäristökysymykset osaksi arkea, ympäristönäkökulma ekososiaalisen viitekehyksen muotona on läsnä vahvemmin alan käytännön työssä sekä opinnoissa, mikä osoittaa Changin ja muiden kirjoittajien olevan oikeilla jäljillä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Ympäristön kokonaistilanne, erityisesti ilmastokriisit, edellyttävät asenneilmapiiristä huolimatta muutakin kuin vihreästä, ihmiselle mukavasta ympäristöstä huolehtimista, josta esimerkkeinä toimivat kierrättäminen sekä roskien kerääminen ympäristöstä ja luonnosta. Edellä mainittuja matalan kynnyksen toimia enemmän tarvitaan perusteellisia systemaattisia muutoksia. (Chang ym. 2022, 14, 19.) Alan ammattilaiset maissa, joissa ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat jo näkyvissä, ovat kohdanneet huomattavia määriä asiakkaita, joille ympäristön epäoikeudenmukaisuus on jo osa arkista todellisuutta. Asiakkaiden kautta saatu konkretia osoittaa ekososiaalisen paradigman tarpeen ja

välttämättömyyden. (Boetto ym. 2020, 300.) Ekososiaalisen kriisin konkreettinen todistaminen vaikuttanee väistämättä sosiaalityöntekijöiden asenteisiin, jolloin myös ilmastomuutos voi saada vihreää ympäristöä enemmän tilaa keskusteluissa. Toisaalta osassa sosiaalityöntekijöissä on havaittu turhautumista siihen, miten alalla yleisesti suhtaudutaan ekologisiin kysymyksiin ja huolta alan kyvystä toimia ekologisten kysymysten parissa sekä ekologisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi (Fisch 2023, 5). Tilanne on herättänyt sosiaalityöntekijöissä ideoita ja ehdotuksia siitä, miten ympäristön tilanteen taustalla oleviin syihin sekä ekososiaalisiin seurauksiin voisi vaikuttaa (Teixeira ym. 2019, 414).

Vihreän ympäristön hahmottaminen lähempänä ihmistä, verrattuna ilmastomuutokseen ja ilmastotoimiin, korostaa mielestäni varsinkin perustelun osalta yksilökohtaisen auttamisen -linjan painottumista professionaalista näkökulmasta. Kyseiseen linjaan liitetään myös kapea-alainen käsitys ympäristöstä. Yksilökohtaisen auttamisen ohella profession itseymmärrystä täydentää rakenteellinen ja poliittinen -linja. Edellä esitetyt näkemykset todentavat näiden kahden linjan välillä vallitsevaa vastakkainasettelua rakenteellisen ja poliittisen; sekä samalla tähän linjaan yhdistetyn laajemman ympäristökäsityksen ja ymmärryksen sen nykytilasta; jäädessä taka-alalle sosiaalityöntekijöiden keskuudessa länsimaisessa kontekstissa. Ekososiaalisen viitekehyksen kirjallisuudessa näiden kahden linjan vastakkaisuus liitetään osaksi profession kriisiä. Globaali ympäristökriisi tekee näkyväksi sen, ettei sosiaalityön merkittäviin kysymyksiin; sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja köyhyYTEEN; ole kyetty vastaamaan. Osaltaan siitä syystä, että ympäristökysymyksiin ei ole puututtu paikallisella ja globaalilla tasolla. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Paradigman kannalta ammattialan kriisin tiedostaminen on oleellista, koska rakenteellista ja poliittista -linjaa ei voida erottaa ekososiaalisen sosiaalityön globaalista ja paikallisesta muutostyöstä.

Huomionarvoista on, että silloin kun ilmastomuutoksesta ollaan sosiaalityössä kiinnostuneita, eläinten kohtaamaa eriarvoisuutta tai eläintuotannon yhteyttä ilmastomuutokseen ei oikeastaan huomioida. Ammatin sisällä seura- eli lemmikkieläimille annetaan jonkin verran huomiota. Lemmikeillä nähdään olevan myönteinen vaikutus ihmisiin. Lemmikkieläimiä esimerkiksi hyödynnetään terapeuttisesti. Sen sijaan vapaana luonnossa elävät eläimet tai tuotantoeläimet eivät ole juurikaan saaneet huomiota. (Fraser ym. 2021, 1740, 1742.) Australiassa sosiaalityöntekijöitä sitoo alan liiton eettinen ohjeistus varmistaa, että sosiaalityössä jollain tavalla mukana olevia eläimiä kohdellaan hyvin. Myös

Uudessa-Seelannissa sosiaalityön ammattilaisten liiton eettisissä säännöissä tunnustetaan eläinten tietoisuus ja edellytetään työskentelyssä mukana olevien eläinten suojelua. Sillä, miten ihmiset kohtelevat eläimiä, voi olla merkittäviä vaikutuksia myös ihmisiin. (Fraser ym. 2021, 1743.) 2020-luvun esimerkkinä tästä toimii vielä hyvin muistissa oleva COVID-19-pandemia. Ei pidä myöskään unohtaa ympäristöoikeudenmukaisuutta vielä pidemmälle menevää, radikaalinakin koettua ekologisen oikeudenmukaisuuden käsitettä, joka huomioi koko ekosysteemin sisältäen luonnon ja kaikkien sen eliöiden näkemisen tasa-arvoisina keskenään. Ihminen ei ole luonnon ja sen muiden eliöiden yläpuolella. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action.)

Jo mainittu eläintuotanto on yksi eniten ilmaston lämpenemistä ja sen myötä ilmastonmuutosta lisäävistä tekijöistä (Fraser ym. 2021, 1745–1746). Esimerkiksi lihateollisuuden käytännöt, erityisesti kulutuksen laajuus sekä kasvu, mielletään ekologisesta näkökulmasta tarkasteltuna kestäättömiksi (Gordon 2017, 147, 149–150). Väestöennusteiden mukaan vuoteen 2050 mennessä maapallolla arvioidaan elävän lähes 10 miljardia ihmistä. Karjatalous kattaa huomattavan prosenttiosuuden globaalista proteiininkulutuksesta, mikä oletettavasti tulee kasvattamaan maataloustuotteiden kysyntää väestömäärän lisääntyessä. (Fraser ym. 2021, 1745–1746.) Yksittäisenä esimerkkitapauksena Kiina on jonnekin onnistunut nopeassa väestönkasvussa ja kaupunkien kasvussa turvaamaan ruoan saatavuuden modernin maatalousteknologian avulla. Haasteitakin kuitenkin on, koska teollistuminen ja kuluttaminen kaupungistumisen ohella heikentävät viljelymaita ja lisäävät ympäristön saastumista, jos esimerkiksi käytetään luontoa haavoittavia kemikaaleja. (Hou ym. 2020, 21.) Kasvispainotteinen ruokavaliokaan ei ole päästötöntä ja siinä mielessä eettisesti ongelmattomaa, vaan kasviperäinen maatalous kuluttaa merkittävän määrän vettä – vaikkakin eläintuotannon kulutus voittaa tämän osalta. (Gordon 2017, 147, 149–150).

Lihankulutusta koskevat keskustelut koetaan sosiaalityön sisällä haastavina. Taustalla voi vaikuttaa käsitykset yksilön tekemien valintojen ja ruokakäyttäytymisen henkilökohtaisuudesta. Ruokailutottumusten muovautumisessa kyse on pitkälti kulttuurisista tekijöistä ja tottumuksista. On havaittu, että tietyt kulutusvalinnat, esimerkiksi kasvissyönnöti, kohtaavat suoranaista vastustusta joidenkin ihmisryhmien osalta. Sitä ei kuitenkaan voida kiistää, että yksilöiden ruoan kulutustottumuksilla on merkittävä vaikutus ympäristöön. Ekososiaalisessa sosiaalityössä suhtaudutaan kyseenalaistaen lihaa suosiviin

ruokailutottumuksiin, joita neoliberaali kapitalistinen malli ohjaa. Nähdään, että oikeus ruokaan on lopulta ihmisoikeuskysymys. (Gordon 2017, 147, 149–150.)

Riippumatta sosiaalityöntekijöiden asenteista ekososiaalista kriisiä kohtaan, tukea tarvitsevien ihmisten määrä tulee lisääntymään entisestään. Sosiaalityössä tullaan kohtaamaan tulevaisuudessa enenevässä määrin esimerkiksi ilmastopakolaisiksi kutsuttuja ihmisiä, jotka ovat yhä useammin nimenomaan ympäristökriisin vuoksi jättäneet kotinsa ja kotimaansa joutuen muuttamaan uusille alueille. Ilmiö ja käsite 'ilmastopakolaiset' osoittaa ympäristön heikentyneen tilan ja ilmastonmuutoksen yhteyden globaalin pakolaisaallon kanssa. Ilmaston jatkuva lämpeneminen ja kuivuus, äärimmäisten sääilmiöiden yleistyminen, niukkuus vedestä ja luonnonvarojen kiihtyvä väheneminen lisäävät köyhyyttä, konflikteja ja muuttoliikettä. (Papadimitriou 2023, 1050–1051.) Viimeistään siinä vaiheessa, kun sosiaalityöntekijä länsimaissa kohtaa paikallisella tasolla globaalia haastetta todeksi eläneen ja kotinsa jättäneen ihmisen, ilmiö konkretisoituu. Globalisaatio ja globaali ongelma saa todelliset kasvot yksittäisen ihmisen muodossa.

Viitekehyksen sisällä peruste ekososiaalisen tilanteen huomioon on selvä. Samalla ymmärretään, että tilannetta ei nähdä yleisesti kovinkaan keskeisenä huolenaiheena sosiaalityössä. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6.) Toisaalta Kansainvälinen sosiaalityöntekijäjärjestö, IFSW velvoittaa ammattilaiset ottamaan luonnonympäristön huomioon työkentelyssään. Ammattialaa sitovat periaatteet sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä taas osaltaan vaativat puuttumaan kriisiin, jonka luonnonympäristö on kohdannut. (Ramsay & Boddy 2017, 69.) IFSW kuten myös International Council on Social Welfare (ICSW, globaali sosiaalipolitiikan verkosto) ja IASSW ovat tahoja, joita voidaan vastuuttaa ammatin arvopohjan uudelleen tarkasteluun (Ferreira 2010, 17). Perusteltua ja tarpeellista muutosta haastavat eri tekijät: esimerkiksi uusliberalismin valta, haasteet priorisoida ympäristökysymyksiä ja ylipäätään sosiaalityöntekijöiden kokema toivottomuus kriisin äärellä omasta roolistaan. (Ramsay & Boddy 2017, 81.) Ehkä alan sisällä vallitsee epäselvyys mahdollisuuksista saada aikaan muutoksia. Kyse on yksinkertaisimmillaan sopeutumisesta vallitseviin oloihin. Sosiaalityöllä tavoitellaan kehitystä, jonka tulisi globaalin yhteiskunnallisen muutostarpeen vuoksi kohdistua nyt myös kestävyYTEEN. (Ferreira 2010, 19–20.)

Historian kulku sekä nykyinen länsimainen tapa elää ja kuluttaa yksilön hyvinvoinnin lisäämistä tavoitellen osoittavat suuren ristiriidan kulutuskeskeisyyden keskellä hyvänä

koetun elämän ja ekologisen kestävyuden tavoittelun välillä. Dilemma, jonka ratkaisemiseen ekososiaalisella sosiaalityöllä pyritään. Huoli ympäristöstä on ollut läsnä sosiaalityössä ja sen käytännössä jo pitkään alan historian eri vaiheissa. Sen sijaan se, miten ympäristöhuoli on konkreettisesti näkynyt, on vaihdellut. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 4). Ekososiaalinen sosiaalityö nähdään vaihtoehtona, välttämättömänä sellaisena, valtavirtaiselle sosiaalityölle (Shackelford et al. 2024, 1404). Paradigman nähdään muodostuneen tarpeeseen, jonka ekososiaalinen kriisi nostaa esiin (Fisch 2023, 1; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5). Ekokeskeisen näkökulman yleistymisen ja paradigman muotoutuminen sosiaalityössä nähdään osatekijöinä siinä, että sosiaalityöntekijät tiedostavat entistä enemmän ekologisen ja sosiaalisen kriisin sekä niiden vaikutukset (Schmitz ym. 2012, 281; Hetherington & Boddy 2013, 2 Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change; Powers ym. 2019, 447). Tässä alaluvussa taustoitin paradigmaan liitettyä ajattelua syiden ja seurausten osalta tarjoten samalla viitteitä viitekehyksen arvoista ja näkemyksistä. Paradigmaan liitettyjen näkökulmien ymmärtämiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää ymmärtää historia ja tausta, josta näkökulma on noussut (Dominelli 2014, 339). Seuraava alaluku avaa tarkemmin ja kokonaisvaltaisemmin sitä, millainen ekososiaalisen sosiaalityön paradigma on.

4.2 Ekososiaalisen sosiaalityön paradigma

Tarkoitukseni on ollut koota yhteen aineistosta tekemiäni havaintoja, jotka kuvaavat ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että viitekehyksen kehitys on vielä kesken. Havaitsemani ominaisuudet toistuvat kuitenkin näkökulmaa käsittelevissä artikkeleissa, mikä toimii perusteluna sisällyttää ne osaksi rakentamaani käsitystä ekososiaalisen sosiaalityön paradigmasta. Aineistossa nousee esiin näkökulma, jonka mukaan olisi mahdollista kehittää uusi paradigma, joka korostaisi kestävyuden ja ympäristön arvoja, eriarvoisuuden erilaisia vaikutuksia sekä yhteisöjen kehittämistä tällaisessa kontekstissa (Papadimitriou 2023, 1038). Ikään kuin ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa ei vielä olisi, vaan sitä pyrittäisiin vasta muotoilemaan. Toisaalta jotkut kirjoittajat tuovat artikkeleissaan avoimesti esiin, että paradigman määritelmät ja periaatteet ovat kiistanalaisia tai sumeita. Sen ohella oman lisänsä tuovat erot näkökulmaa kuvaavissa käsitteissä ja niiden spesifit rajat. (esim. Chang ym. 2022, 2; Shackelford ym. 2024, 1404.) Eikä pidä unohtaa teoriassa esitettyä näkemystä siitä, että luonnon tulisi olla niin luonnollinen osa ihmiselämää, ettei ammattialan työskentelyssä edes tarvitsisi luoda

valtavirtaisesta sosiaalityöstä irrallista teoreettista näkökulmaa sen huomioimiseksi (Haila 2003; Närhi 2015, 324; Matthies & Närhi 2017).

Olen tehnyt aineiston läpikäymisen yhteydessä tietoisien valinnan rinnastamalla keskenään ympäristönäkökulmia korostavat ekososiaalisen sosiaalityön kaltaiset käsitteet, jotka sanallistin Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat -luvussa kuvatessani hakukriteereitä. Aineistossa käytetään eri käsitteitä; enimmäkseen vihreää sosiaalityötä tai ekososiaalista työtä; jotka pro gradu -tutkielmani mittakaavassa ja kontekstissa miellän kuvaamaan samaa viitekehystä. Akateemisessa keskustelussa eri käsitteiden sisältämien korostumien sävyerot lienevät merkittävämpiä kuin opinnäytteeksi luokiteltavassa tutkielmassa. Olen pitänyt lähtökohtana sitä, että kyse on samasta viitekehyksestä, vaikka näkökulmaa kuvailtaisiin jollain toisella vakiintuneella käsitteellä ekososiaalisen työn sijaan, joka taas on käytössä suomalaisessa viitekehystä kuvaavassa keskustelussa. Saan tukea näkemykselleni myös aineistosta, jossa kuvataan termien vaihtelun jopa estävän ympäristöä korostavan sosiaalityön toteutumisen (Papadimitriou 2023, 1038). Boetto ja kumppanit (2020, 301) ovat toisaalta sitä mieltä, että eri termit kuvaavat kahta hieman erilaista ajattelusuuntausta. Ensimmäisessä ajattelusuunnassa korostunut ympäristöteema yhdistyy osaksi ”sosiokulttuurisen näkökulman” perinnettä. Toinen suuntaus, johon ekososiaalinen työ liitetään, menee ensimmäistä syvemmälle. Siinä tavoitellaan ja etsitään jonkinlaista muutoksen aikaansaavaa lähestymistapaa globaaliin ekososiaaliseen tilanteeseen. Ajattelen, että käsitteiden tuomat mahdolliset sävyerot eivät palvelisi tutkimustehtävääni, vaan päinvastoin aiheuttaisivat epäselvyyttä, joka nyt on vältettävissä.

Ekosysteemin kokonaisvaltaista huomioimista

Ympäristöä sekä ympäristön ja sosiaalisen yhteyttä korostava näkökulma sosiaalityössä, johon viitataan ekososiaalisesta sosiaalityön paradigmasta kirjoittaessani, on vastaus heikommassa asemassa olevien, köyhydestä kärsivien, marginaalissa elävien ihmisten tukemiseksi maapallolla, jonka resurssien ylikuluttamisessa tai kestäättömässä talousjärjestelmässä ei haluta olla mukana (Besthorn & McMillen 2002, 229; Ferreira 2010, 13). Ekososiaalisen paradigman muotoutuminen kertoo sosiaalityössä tapahtuneesta ja tapahtuvasta muutoksesta ”käytännön ontologisella tasolla” (Boetto ym. 2020, 301). Eli siitä, miten maailma, luonto ja ihminen hahmottuvat sosiaalityön näkökulmasta (Boetto ym. 2020, 301; Healy 2022, 145–146, 150). Lähestymistavan taustalla on ymmärrys yhteiskunta-, talous- ja ympäristöjärjestelmien eriarvoisuudesta ja katastrofeista sekä

monimuotoisuuden kuihtumisesta (Shackelford et al. 2024, 1404). Se on kehittynyt osaltaan jo kohdattujen katastrofien sekä teorian vahvistamisen ja tapaustutkimusten kasvavan määrän myötä (Närhi & Matthies 2015; Boetto ym. 2022, 4816).

Viitekehys ymmärretään näkökulmana ja lähestymistapana, jolla pyritään parantamaan sekä ekologista että ympäristön kestävyyttä huomioiden samalla myös oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja solidaarisuuden toteutuminen kestävässä kehityksessä (Papadimitriou 2023, 1040; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5–6). Näkökulman sisällä on argumentoitu, että käytännön ja tutkimuksen keskiössä olisi tällä hetkellä meneillään olevan moninaisen kriisin ”moniulotteiset vaikutukset”, joiden ymmärretään aiheuttavan vakavaa ekososiaalista epäoikeudenmukaisuutta vieden väistämättä kauemmaksi oikeudenmukaisuuden toteutumisesta (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5–6). Epäoikeudenmukaisuutta, joka on lähtöisin ihmisen toiminnasta muodostuneista rakenteellisista syistä ympäristöresurssien jakautuessa epätasa-arvoisesti vain harvojen eduksi (Healy 2022, 145–146, 150; Papadimitriou 2023, 1040; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5–6). Se vie yksilöiltä ja yhteisöiltä mahdollisuuksia ja resursseja osallistua ja toimia täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä (Dominelli & Ku 2017, 11). Viitekehyksellä tavoitellaankin muun muassa puhtaan ja turvallisen luonnon resurssien turvaamista jokaiselle (Papadimitriou 2023, 1040).

Paradigman sisällä tunnistetaan moninaiset ongelmat, jotka nousevat kestävämmän talouskasvun aiheuttamasta luonnon kantokyvyn heikkenemisestä – maapallo ei uusiudu (Noble 2016, 17; Närhi & Matthies 2025, 118). Kapitalismin vaikutus luonnon, ilmaston ja ekologian nykytilaan tiedostetaan, ja siihen suhtaudutaan hyvin kriittisesti. Kapitalistinen ajattelumalli kehoitetaan hylkäämään. Näkökulmassa maapalloa ei mielletä ihmiskunnan omistettavaksi asiaksi. Sen sijaan ihmisen nähdään kuuluvan maapallolle osaksi sen kokonaisuutta kuten ihminen ympäristössään -käsitteellä pyritään kuvaamaan. (Philip & Reisch 2015, 472; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1–2.) Pyrkimyksenä on uudistaa sosiaalipolitiikkaa ja taloutta niiden haitallisten, etenkin heikompiosaisiin kohdistuvien vaikutusten osalta sekä olla mukana politiikan ja yhteiskunnan muutoksissa, jotka ovat edellytys koko ekosysteemin hyvinvoinnin edistämiseksi (Noble 2016, 17; Gordon 2017, 146; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehysenä). Paradigmaan liitetään näkemys velvollisuudesta huolehtia toisista, oikeudesta saada apua ja tukea muilta sekä ylipäättään edistää näkökulmaa laajemmin

(Noble 2016, 17; Gordon 2017, 146). Viitekehyksen rakentumisessa on nähty oleellisena ympäristönäkökulman ohella kumppanuus, yhteistyö, vallan jakaminen ja usko yhteiskunnan yhtenäisyyteen (Pulla 2014, Need for interdisciplinary discourse).

Ekososiaalista paradigmaa kuvataan nykyteoreetikko Lena Dominellin ajattelussa kokonaisvaltaisena sosiaalityön muotona, joka keskittyy erityisesti ihmisen ja fyysisen ympäristön välisiin suhteisiin sekä ihmisten ja sosioekonomisten ympäristökriisien väliseen vuorovaikutukseen, jotka heikentävät niin ihmisten kuin maapallonkin hyvinvointia (Gordon 2017, 146; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Teoreetikko ei ole ainoa, joka kuvaa paradigmaa kokonaisvaltaisena, vaan sama ajatus toistuu muillakin aineiston kirjoittajilla (Ferreira 2010, 13; Dominelli & Ku 2017, 8). Dominellin ajattelu näyttäytyy jossain määrin jatkumona Richmondin ja Addamsin näkemyksille ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta (Richmond 1922, 98–99, 145–146; Addams 2000, 67; Närhi & Matthies 2001, 18). Ympäristökriiseihin vastaaminen on Dominellin näkemyksissä sosiaalityön palveluvalikoiman ohella myös puuttumista ennakoivasti sosioekonomisiin eroihin ja köyhyyteen, kulutustapoihin, vaillinaisiin resursseihin sekä ympäristöoikeuksiin (Philip & Reisch 2015, 476). Paikalliset ja globaalit ympäristökysymykset kun ovat suoraan yhteydessä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja köyhyyteen (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Viitekehyksen mukaan työskentelevät ammattilaiset perustavat työskentelyään YK:n nykyisten jäsenmaiden sitoutumiseen toteuttaa ympäristöoikeudenmukaisuutta. Tämä pohjautuu siihen, että jäsenmaat ovat allekirjoittaneet ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, joka sisältää vastuun tarjota kansalaisille riittävät resurssit heidän pyrkiessään turvaamaan itselleen elämän kannalta välttämättömimmät asiat. (Dominelli 2013, 436.) Ympäristöoikeudenmukaisuus on toki noussut ylipäättäänkin vahvemmin osaksi sosiaalisen oikeudenmukaisuuden käsitettä sosiaalityössä (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action). Lisäksi sitoutuminen Tukholman ja Rion julistuksiin vahvistaa edelleen ympäristöoikeudenmukaisuuden toteuttamista. Osa valtioista kuitenkin kokee, etteivät he pysty turvaamaan näitä kansalaisilleen. Oikeutuksia haetaan esimerkiksi talouskriisien aiheuttamasta tilanteesta valtion talouksille. Vastuu valtioilta on siirtynyt yksilöille ja perheille. Tähän ihmisten avuntarpeeseen ekososiaalisella sosiaalityöllä pyritään vaikuttamaan. (Dominelli 2013, 436.)

Viitekehyksessä on keskeistä, että ekososiaalinen teoria ja käytäntö pyritään integroimaan ympäristöoikeudenmukaisuuden kanssa (Schmitz ym. 2012, 285; Shackelford et al. 2024, 1404). Toiminnalla tavoitellaan solidaarisuutta ympäristöoikeudenmukaisuuden puitteissa (Shackelford et al. 2024, 1404). Myös ekologisena oikeudenmukaisuutena tunnistettu käsite sisältää ihanteellisimmillaan niin ei-inhimillisen luonnon, sen eliöiden ja ihmisen tasa-arvoisuuden; ympäristöriskien kuin -hyötyjenkin oikeudenmukaisen jakautumisen; ihmisten täyden mahdollisuuden osallistua paikallisesti omaa ympäristöä koskettaviin päätöksiin; paikallisessa kontekstissa kulttuuriperinteen, tiedon ja elämäntavan tunnistamisen; sekä niin yksilöillä kuin yhteisöilläkin olevien, ympäristöä koskettavien päätöksenteko- ja muiden kykyjen tunnustamisen. (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Suppo ym. 2019, 45.) Ympäristöoikeudenmukaisuuteen sisältyy myös kestävä kehityksen tavoitteissa sanoitettu pyrkimys varmistaa fyysisen ympäristön kunnioitus ja siitä huolehtiminen nyt ja tulevaisuudessa niin, että ihmisten tarpeisiin vastaaminen ei kuluta resursseja liikaa tulevilta sukupolvilta (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Dominelli & Ku 2017, 11).

Viitekehyksen käytäntö kunnioittaa maapallon ekologisia rajoja ja toteuttaa kestävyyttä interventiodien kautta. Käytännön toimissa pyritään globaalin oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen sekä poliittisesti, rakenteellisesti että ympäristön näkökulmasta. (Noble 2016, 17.) Yhteys rakenteelliseen sosiaalityöhön, sosiaalityön ytimeen, on muutostyön poliittisen ja kriittisen tarkastelun osalta vahvasti läsnä (Pohjola 2017, Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia). Paradigman omaksuneet ammattilaiset ajattelevat esimerkiksi, että kestäväan kehitykseen sisältyy palkan osalta elämiseen riittävien, kestäväan toimeentulon mahdollistavien työpaikkojen tarjoaminen taloudellisesti heikossa tilanteessa oleville heidän paikallisessa kontekstissaan. Ajatuksen toteutuminen myös hidastaisi suurkaupunkien vetovoimaa ja hyperkaupungistumista, jotka nähdään ympäristön ja ihmiskeskeisyyden osalta ongelmallisina kehityksen muotoina. (Dominelli & Ku 2017, 6, 9.)

Käytäntöä voi kuvata myös moniulotteisena. Se sisältää luonnosta huolehtimisen eri tasoilla: mikro-, meso- ja makro tasot eli yksilöt ja perheet, ryhmät ja organisaatiot sekä yhteisöt ja politiikka. (Boetto ym. 2022, 4816.) Kuten on jo tullut esiin, poliittisuus ja emansipatorinen luonne, eli vapauttamiseen ja muutokseen pyrkiminen, ovat osa lähestymistapaa, ja näihin tavoitteisiin pyritään yhdessä asiakkaiden ja yhteisöjen kanssa toimien (Dominelli 2013, 437; Chang ym. 2022, 3). Yhteisöjen osalta tarkoituksena on tiedon

tarjoamisen ja kouluttamisen kautta mahdollistaa heille asema muutoksen tekijöinä. He tietävät tällöin, mihin ulottuvuuksiin muutoksen tarve perustuu ja heistä voi tulla aktiivisia toimijoita – ympäristönhoitajia – yhteisössään. Lähestymistapa voi myös toimia merkittävänä sitouttajana ilmastonmuutokseen reagoimiseen, oikeudenmukaisuutta sekä tasa-arvoa edistävään sosiaalipolitiikkaan ja resurssien tasapuolisempaan jakamiseen politiikan kentällä. (Muchacha & Mushunje 2019, 60.)

Ramsayn ja Boddyn (2017, 72,74) artikkelissa ekososiaalinen viitekehys on konsepti-analyysillä ja aiheen abstrakteja käsitteitä identifioimalla määritelty tiettyjen ominaisuuksien kautta. Heidän mukaansa paradigmassa sovelletaan luovalla tavalla sosiaalityöhön liitetyt ydintaidot ympäristökäsitteisiin ja ollaan lähtökohtaisesti muutosorientoituneita. Näkökulman sisällä arvostetaan avoimuutta niin erilaisille arvoille kuin toimintatavoillekin ja työskennellään yli rajojen vaihtelevissa tiloissa. On itseasiassa ehdotettu, että sosiaalityöntekijät voisivat hakea inspiraatiota ja vaihtoehtoja arvoille ja toimintatavoille ”kulttuurisesta monimuotoisuudesta” sekä jopa erilaisista ”hengellisistä perinteistä”.

Fred Besthornin kolmen ulottuvuuden kautta kuvautuu hänen ajatuksensa ekologisesta näkökulmasta sosiaalityössä, jossa ympäristön ainutlaatuisuudesta, arvosta ja merkityksestä ollaan tietoisia. Kun tämä tiedostetaan, sosiaalityön suunnan tulisi olla selvä: ekologisempien arvojen sisäistäminen. Poliittinen osallistuminen, jonka myös hän liittää näkökulmaan, lähtee liikkeelle historiassa havaittujen sosiopoliittisten järjestelmien tutkimisesta osana ympäristönäkökulmaa, jolloin käsitys esimerkiksi köyhyydestä voi laajentua. Poliittinen osallistuminen sisältää myös kirjaimellisesti poliittisen osallistumisen kyseenalaistaen rakenteita ja yhteiskunnan normeja. (Ferreira 2010, 5, 15–17.) Niin Ramsayn ja Boddyn kuin myös Besthornin näkemyksissä todentuu teoreettisella tasolla sosiaalityön kahdesta päälinjasta ensimmäinen, rakenteellinen ja poliittinen, osaksi ekososiaalista viitekehystä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Ramsayn ja Boddyn tavoin myös Besthorn yhdistää ajatteluunsa hengellisyyden, joka on kolmas ulottuvuus. Hengellisyyden ja ekologian välillä nähdään selvä yhteys ja riippuvuus toisistaan. Sen kautta korostuu ekosysteemin kokonaisuus ja ihmisen paikka osana sitä. Hengellisyyden tausta on havaittavissa jo sosiaalityön historiassa, kun ammatti kehittyi osittain uskonnollisten hyväntekeväisyysliikkeiden pohjalta. Hengellisyys liitetään

ekologiseen tietoisuuteen syvällisellä tasolla: intuitiiviseen käsitykseen kaiken yhteydestä toisiinsa. Huolen ja ympäristönsuojeluun osallistumisen ajatellaan muuttavan jossain määrin elämäkatsomusta. Muutos tulkitaan hengelliseksi. Taustalla on ymmärrys hengellisyydestä kaipauksena johonkin merkityksellisempään. Perinteisesti hengellisenä ja merkityksellisenä koetun ihmisen uskontosuhteen lisäksi kokemus voi yhdistyä myös muun muassa luonnonympäristöön. (Ferreira 2010, 14–17.) Ajatus hengellisyyden ja ekologian yhteydestä on kuitenkin vähemmistössä aineistossa, eikä esiinny tuoreimmissa aineiston artikkeleissa.

Kriisit, kriisinäkökulma ja katastrofit nousevat usein esiin paradigman yhteydessä (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1; Fraser ym. 2021, 1747). Perustuuhan viitekehyksen huoli jo pitkään meneillään olleeseen ekologiseen kriisiin sosiaalisine vaikutuksineen (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5). Erilaisten katastrofien aikaan ja niiden jälkeen sosiaalityöntekijät nähdään tärkeinä tekijöinä. Paradigman näkökulmasta tarkasteltuna heillä on keskeinen asema varsinkin toipumisessa ja normaaliin elämään palaamisessa. Tällä vaikuttaisi kuitenkin käytännössä olevan vielä melko marginaalinen asema johtuen ainakin osittain ammatin näkyvyyden puutteesta. (Nyahunda ym. 2020, 201.) Ekososiaalisessa sosiaalityössä katastrofitoimet ja niiden tuominen tietojen, taitojen ja valmiuksien osalta osaksi sosiaalityötä ovat osa näkökulmaa (Dominelli & Ku 2017, 8). Usein huomiotta jää se, että eläimet kärsivät samoista kriiseistä kuin ihmiset. Ilmastonmuutos ja sen seuraukset; muun muassa ilmaston lämpeneminen ja ilmastopakolaisuus; koskettavat ihmisten ohella myös eläimiä. Huomion kiinnittäminen tähän on jossain määrin kasvussa, mikä näkyy etenkin katastrofeja ennakoiduissa toimissa. Sosiaalityöntekijät ovat tässä jo mukana tehden yhteistyötä pelastusryhmien ja eläinsuojeluvirastojen kanssa. (Fraser ym. 2021, 1747–1748.)

Kriittinen suhtautuminen kuuluu osaltaan sosiaalityössä teorioiden ja viitekehysten hyötyjen ja haittojen asiantuntevaan arvioimiseen. Ekososiaalisen sosiaalityön yhteydessä on kyseenalaistettu sosiaalityöntekijöiden vastuun ja velvollisuuden toteuttamista ei-inhimillistä maailmaa, eli luontoa ja eliöstöä kohtaan. Kun ihminen on omalla väliintulollaan ja toimillaan syy ympäristön nykyiseen tilaan, voiko ihminen edes olla ratkaisu vahingoitetun ekosysteemin palauttamisessa tasapainoisempaan tilaan? (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5.) Onko sosiaalityöntekijä ainakaan ammattilaisena oikea toimija vaikuttamaan tilanteeseen (Healy 2022, 149)? Lopulta ihminen kuitenkin nähdään ratkaisuna

aiheuttamaansa ongelmaan; myös sosiaalityöntekijät monipuolisine osaamisineen. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5.)

Keskeiset arvot

Ekososiaalisessa sosiaalityössä toiminnan keskiössä on ekosysteemi, ei ihminen (Ramsay & Boddy 2017, 80). Tällainen ekosentrinen arvopohja erottaa paradigman valtavirtaisesta sosiaalityöstä ja toimii osittain jatkumona varhaisille ympäristön huomioiville teorioille, erityisesti ekokriittiselle suuntaukselle (Närhi & Matthies 2015, 9; mt., 80; IFSW, n.d.). Näkökulman sisällä pyritään edistämään toiminnan painopisteen muutosta koko sosiaalityön ammattialan sisällä (mt., 80). Toisaalta paradigmaa käsittelevässä kirjallisuudessa on ollut nähtävissä erilaisia korostumia. Toiset kirjoittajat ovat korostaneet ei-inhimillisen elämän luontaista arvoa, kun toiset taas korostavat välineellistä arvoa. (Ramsay & Boddy 2017, 80.) Paradigma nostaa pohjimmiltaan esiin valtavirtaiseen sosiaalityöhönkin kuuluvien ydinarvojen; ihmisoikeudet, tasa-arvo ja solidaarisuus; ja tehtävien edistämisen hyödyntäen ekososiaalista ja rakenteellista lähestymistapaa (Fisch 2023, 1; Papadimitriou 2023, 1041; IFSW, n.d.). Lähestymistavalla voidaan esimerkiksi tukea epätasaarvon vähentämistä ruohonjuuritason yhteisötoimin, tiedonjaon ja yhteistyön keinoin (Muchacha & Mushunje 2019, 67–68). Ydinarvojen, -tietojen sekä -taitojen avulla on mahdollista edistää sosiaalista muutosta, jota ympäristön tilanteen edistäminen jossain määrin vaatii. Työskentelyssä olisi keskeistä ymmärtää asiakkaiden tilanteessa havaittujen välittömien huolenaiheiden yhteys ympäristön hyvinvoinnin heikkenemiseen. (Ramsay & Boddy 2017, 78.) Esimerkiksi köyhyyttä, terveyttä, asumista ja lastensuojelua koskevat ongelmat syvenevät ja laajenevat ympäristön tilan heiketessä. (mt., 78; Healy 2022, 145). Kyse on keskeisestä havainnosta, jonka tiedostamisen jälkeen esimerkiksi aika- ja työntekijäresursseja ei oikeastaan voida enää käyttää syinä ympäristönäkökulman sivuuttamiselle.

Viitekehys perustuu ekologisuuden ja ympäristön kestävyysarvostukseen sekä oikeudenmukaisuuden edistämiseen tarjoten näiden arvojen pohjalta lähestymistavan käytäntöön (Ramsay & Boddy 2017, 76–77; Nyahunda ym. 2020, 201, 212). Ekologisten kysymysten ja sosiaalityön välinen yhteys sekä erityisesti sosiaalinen ja rakenteellinen eriarvoisuus huomioidaan. Niiden käsittelyssä tärkeänä pidetään varsinkin niiden ihmisten ja yhteisöjen ääniä, joita ei perinteisesti pidetä aiheen asiantuntijoina länsimaisessa kontekstissa. (Teixeira ym. 2019, 414–415.) Ympäristön tilanteen taustalla olevia rakenteellisia

ongelmia; köyhyyttä, rakenteellista epätasa-arvoa, resurssien epätasaista jakautumista; ei voida ohittaa, jos ekososiaaliseen tilanteeseen toivotaan ratkaisuja. Sosiaalityön perinteisessä muodossa on jossain määrin edelleen läsnä näkemys yksilön ominaisuuksien ja taipumusten yhteydestä sosiaalisiin ongelmiin. Sen sijaan ekososiaalisessa sosiaalityössä rakenteellinen sorto nähdään sosiaalisten ongelmien taustasyynä. Tällä on suora yhteys radikaalin ja rakenteellisen sosiaalityön lähestymistapojen kanssa. (Muchacha & Mushunje 2019, 60, 67.) Unohtamatta Addamsin jättämää perintöä sosiaalisten ongelmien taustalla vaikuttavista rakenteista ja ympäristöstä (Närhi & Matthies 2015, 24). Lähestymistavalla halutaan tukea ja edistää ihmisten; erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien; hyvinvointia, myötätuntoa, ymmärrystä ja selviytymistä ympäristöhaasteista johtuvien sosiaalisten ja fyysisten seurausten keskellä. (Ramsay & Boddy 2017, 76–77; Nyahunda ym. 2020, 201, 212.)

Köyhyys yhtenä sosiaalityössä kamppailtavista rakenteellisista ongelmista pahentaa katastrofien aikaansaamia vaikutuksia ja vaikuttaa resilienssiin. Köyhyys esimerkiksi altistaa ympäristörasismille, joka voi ilmetä teollisuuden myrkyllisten aineiden hävittämisenä köyhille asuinalueille. (Dominelli & Ku 2017, 9.) Kyse on pohjimmiltaan ihmisoikeusloukkauksesta. Myrkyllisten jätteiden lisäksi myös elämänlaatua heikentävät elintavat, esimerkiksi huumekauppa, siirtyvät kehittyviin maihin. Ympäristö- ja terveysriskit siirretään ikään kuin vain toiselle alueelle. (Pulla 2014, Reviewing the dominant model of economic development.) Tällaiset 'ratkaisut' kuvastavat hyvin rakenteellisen ongelman todellisuutta ja julmalla tavalla epätasa-arvon näkymistä käytännössä. Tämä ongelmallisuus näyttäytyy jossain määrin myös esimerkiksi YK:n ilmastokokouksen asetelmassa ja päätöksissä kehittyvien maiden ollessa altavastaajina.

Sosiaalityön ja ympäristön välisen suhteen ymmärtämiseksi on nähtävä yhteys ihmisen ja ekosysteemin hyvinvoinnin välillä (Schmitz ym. 2012, 280; Dominelli & Ku 2017, 13; Powers ym. 2019, 448; Healy 2022, 145–146, 150; Papadimitriou 2023, 1040–1041). Kyse on koko ekosysteemin hyvinvoinnista nyt ja tulevaisuudessa, ei ihmiskeskeisyydestä (Ramsay & Boddy 2017, 74; Powers ym. 2019, 448). Näkemys laajentaa alan arvo maailmaa sekä interventioita. Ympäristöongelmia ei nähdä erillisinä, enimmillään henkilökohtaiseen elämään vaikuttavina asioina, vaan niitä havainnoidaan sosiaaliseen eriarvoisuuden suhteutettuna. Köyhyiden, riiston sekä syrjäytymisen taustalla ymmärretään olevan kansallisen tason paikallisuuden sijaan globaalimpi ympäristön tilanne, esimerkiksi saastumisesta ja sen myötä elämänlaadun heikentymisestä johtuvat

ympäristökustannukset sekä ympäristöhyödykkeiden jakautuminen epätasa-arvoisesti. (Papadimitriou 2023, 1040–1041.) Ekososiaalisessa sosiaalityössä näiden väliset keskinäiset suhteet havaitaan ja huomioidaan (Dominelli & Ku 2017, 13; Papadimitriou 2023, 1040–1041).

Viitekehyksessä on vahvasti läsnä sosiaalityölle ominainen ja systeemiteoreettisessa lähestymistavassa painotettu käsite ihminen ympäristössään – valtavirtaista sosiaalityötä vain laajemmin ymmärrettynä (Närhi & Matthies 2001, 17, 20–29; Närhi 2004, 14–15; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5; Shackelford et al. 2024, 1404). Keskiössä on joiltain osin jopa filosofinen käsitys ihmisestä ympäristössä sekä harmoniasta luonnon kanssa (Pulla 2014, Analysis and Conclusions; Powers ym. 2019, 447; Chang ym. 2022, 2). Ihminen ja luonnollinen ympäristö nähdään symbioottisessa suhteessa toisiinsa (Boetto ym. 2022, 4816). Sosiaalisen, luonnon ja rakennettujen ympäristöjen lisäksi myös ympäristökriisit sisällytetään ekososiaalisessa paradigmassa osaksi käsitettä (Shackelford et al. 2024, 1404). Niin rakennetun kuin luonnon ympäristönkin tunnistetaan vaikuttavan ihmisen hyvinvointiin (Powers ym. 2019, 447; Fisch 2023, 1). Jo itsessään vuorovaikutus luonnon kanssa voi tarjota ihmiselle suurta iloa elämään lisäten muun muassa itseluottamuksen, merkityksen ja voimaantumisen tunteita (Ramsay & Boddy 2017, 77). Samalla se, että luonto vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin, tekee siitä myös politiikan kohteen (Närhi & Matthies 2001, 45–46; Haila & Lähde 2003, 10–11; Närhi & Matthies 2015, 14).

Laajemmin tarkasteltuna viitekehyksessä kuvautuu kokonaisvaltainen ymmärrys ekosysteemistä ja sen keskinäisestä yhteydestä ja riippuvuussuhteista (Schmitz ym. 2012, 278; Dominelli 2013, 438; Pulla 2014, Analysis and Conclusions; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5; Fisch 2023, 1). Tätä kuvaa ajatus, jonka mukaan ympäristön monimuotoisuus mahdollistaa ihmiskunnan elämäntavan. Samalla ihmisen hyvinvointi on yhteydessä planeetan ekosysteemin ja muiden elävien organismien hyvinvointiin. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5.) Ympäristöstä huolehtiminen edistää siis myös yksilön hyvinvointia (Ramsay & Boddy 2017, 77). Riippuvuussuhde toimii molempiin suuntiin. Ekososiaalinen paradigma sisältää tavoitteen pyrkiä auttamaan ihmiskuntaa biologisesti monimuotoisen planeetan luomisessa ja ylläpitämisessä. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5.) Fraser ja kumppanit (2021, 1743–1744) ovat tuoneet ihminen ympäristössään -ajatteluun teoreettisen mahdollisuuden sisällyttää käsitteen ymmärtämiseen myös eläimet. Tällainen näkemys nähdään edellytyksenä sille, että ihminen ympäristössään ymmärretään käsitteen edellyttämässä laajuudessa.

Kyse on modernista tavasta ymmärtää ihmisen ja luonnon suhde. Ajattelu korvaa perinteisemmän antroposentrisen näkemyksen, jossa ihminen nähdään ekosysteemin ulkopuolisena ja muita ylempänä olevana. Perinteisen näkemyksen mukaan luonto palvelee ihmistä ja hänen tarpeitaan; resurssit nähdään runsaina ja loputtomina. (Ferreira 2010, 10; Chang ym. 2022, 3, 19.) Tällaiseen ajatteluun tukeutuminen ei ole enää perusteltua, mikä todentuu läpi analyysin. Tietoisuus ihmisen ja luonnon välisestä keskinäisestä suhteesta lisääkin todennäköisyyttä, että sosiaalityöntekijä hyödyntää luontoa käytännössä (Boetto ym. 2020, 307). Tässä kuvautuu henkilökohtaisen ja ammatillisen puolen kietoutuminen toisiinsa, mikä näkyy myös ekososiaalisen paradigman edistämisessä.

Paradigmassa on nähtävissä jokseenkin jopa nöyrä asenne tietoon, jota ihmisillä on hallussaan. Oli kyse asiantuntijoista, yksittäisistä ihmisistä tai alkuperäiskansoista. Näkökulmassa ollaan avoimia oppimaan muiltakin kuin vain toisilta ihmisiltä. (Besthorn 2014, 16–17.) Näen ajatuksen ravistelevan opittua käsitystä siitä, miten ymmärrämme tiedon luonteen ja miten arvotamme sitä. Luonto ja eläimet voivat ehkä opettaa ihmiselle jotain tärkeää (Besthorn 2014, 16–17). Ajatus saattaa tuntua jonkun mielestä naurettavalta. Tällaisia oppeja, jotka Besthorn liittää ekososiaaliseen sosiaalityöhönkin, ovat uteliaisuus, joka pitää avoimena uusille tavoille; auttaa näkemään vaihtoehtojen kirjon ympärillä; kyseenalaistamaan helpon vaihtoehdon; ja pysähtymään epämukavana koetun epävarmuuden äärelle hetkeksi pidempään. Antaa tilaa rauhalliselle, hiljaiselle, itsenäiselle miettimiselle, joka voi olla alku mielessä olevien kysymysten syvemmälle ymmärtämiselle – tai ehkä oikeiden kysymysten muodostumiselle väärin tilalle. Yhteys, joka sosiaalityössä tiedetään olevan osa merkityksellistä elämää ja osa selviytymisen ydintä, mutta jota ei voi pitää tässä ajassa itsestäänselvytenä yhteyden tielle tulleiden välineiden ja ihmiskunnan jakautuneisuuden vuoksi. Yhteyden rakentaminen ekososiaalisen näkökulman ympärille sosiaalityön sisällä, muiden ammattialojen sekä yksilöiden ja yhteisöjen kanssa, jotka toteuttavat jo onnistuneesti ympäristötyötä. Kirjoittajan mukaan sosiaalityössä tulisi ympäristökriisin ratkaisemisen sijaan miettiä miten sosiaalityö voi parantaa ihmisten elämää ympäristökriisin kontekstissa. (Besthorn 2014, 16–21.)

Viitekehyksen sisällä hyödynnetään näkemyksiä antirasismista ja ekofeminismistä (Fraser ym. 2021, 1750). Ekofeminismillä kuvataan näkökulmaa, jossa ympäristöasioita lähestytään feministisen ajattelun pohjalta. Miehillä koetaan olevan ylivalta luonnossa ja naiset nähdäänkin ilmastonmuutoksen vaikutuksille alttiimpana ja haavoittuvampana

sukupuolena. Naisten nähdään myös kantavan miehiä suurempi vastuu ilmastonmuutoksen seurauksista, koska heillä voi tyypillisesti olla päävastuu perheen huolehtijana. (Nyahunda ym. 2020, 202.) Naisten odotetaan olevan vahvoja ja ottavan vastuu perheen hyvinvoinnin turvaamisesta, jos mies ei siihen taloudellisesti kykene (Dominelli 2014, 341). Naisten vastuu ja heissä oleva voima näkyy myös katastrofeista selviytymisessä niin ennaltaehkäisyyn, välittömien toimien, toipumisen kuin jälleenrakennuksenkin osalta (Dominelli & Ku 2017, 10). Tämä näkyy kapitalismin näyttäytymisenä patriarkalisena järjestelmänä, joka on merkittävä rakenteellisen epätasa-arvon tuottaja (Fraser ym. 2021, 1750). Ekofeminismissä tulee esiin kaksoissorto, sekä naisiin että ympäristöön kohdistuva sorto, joka havainnollistaa sosiaalisen ja ympäristön välistä yhteyttä. Naissukupuolen kokemaa sortoa voi olla haastavaa, jopa mahdotonta muuttaa ja ratkaista ilman, että puututaan myös ympäristön tilanteeseen. (Gray & Coates 2012, 242–243.)

Paradigmalla nähdään olevan potentiaalia ja jollain tapaa vallankumouksellista asennetta puuttua sukupuolittuneeseen epätasa-arvoon, jota ilmastonmuutos lisää entisestään (Muchacha & Mushunje 2019, 67). Sosiaalityöntekijät voivat olla mukana vähentämässä sukupuolten välisiä jännitteitä työskentelemällä sekä naisten että miesten kanssa. Naisten auttaminen miesten kärsiessä esimerkiksi erinäisistä ongelmista työttömyyden seurauksena ei edistä sosiaalista tasa-arvoa. Miesten jääminen yksin ongelmiansa kanssa voi itse asiassa pahentaa entisestään eriarvoisuutta. (Dominelli 2014, 341–342.) Kulttuurisen kontekstin merkitys ja sen huomioiminen työskentelyssä on toki keskeistä.

Paradigmaan on viitattu käytäntönä, joka toimii ympäristön suojelemiseksi sekä ihmisten hyvinvoinnin tukemiseksi, tasa-arvon toteutumiseen ja rakenteellisiin epäkohtiin puuttuen. Määritelmässä yhdistyvät käsitys ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien ja ympäristöä käytettäessä 'ympäristökustannusten' jakautumisesta sekä vastuu sosiaalisesti epätasa-arvoisesta ja epätasaisesta jakautumisesta. (Papadimitriou 2023, 1039.) Ekososiaalisen sosiaalityön nähdäänkin auttavan globaalia yhteiskuntaa ylläpitämään monimuotoista ekosysteemiä planeetalla (Ramsay & Boddy 2017, 78). Paradigma toimii ennemmin kumppanuusmallina nykyisen asiantuntijasuuntautuneisuuden sijaan, ja voi olla merkittävä tapa vahvistaa mallia. (Pulla 2014, Need for interdisciplinary discourse.) Tai jopa kiinnittää se vahvemmin käytäntöön.

Aineiston perusteella ei ole mahdollista kuvata 'virallista' ekososiaalisen työn paradigmaa, joka olisi viitekehyksen ja tiedeyhteisön sisällä määritelty ja virallistettu. Aineistosta

löytyy esimerkki näkökulmasta, jonka mukaan ekososiaalista työtä ei pitäisi edes ymmärtää erityisenä sosiaalityön muotona. Kaiken sosiaalityön pitäisi sen sijaan olla ekososiaalista ihmisen ja luonnon ekosysteemin välttämättömän yhteyden takia. (Fisch 2023, 1.) Periaatteessa näkökulma puoltaa ajatusta, että erillistä ekososiaalisen sosiaalityön paradigmaa ei olisi ollenkaan, vaan paradigman sisältö olisi osa valtavirtaisen sosiaalityön paradigmaa. Valitun aineiston sisältämät artikkelit onnistuvat kuitenkin välittämään melko yhdenmukaista käsitystä siitä, millainen paradigma on ekososiaalisessa näkökulmassa. Tämä siitähän huolimatta, että artikkelit on kirjoitettu eri puolilla globaalia maapalloa. Tiedetyt asiat toistuvat ja näyttäytyvät keskeisinä ekososiaalista sosiaalityötä käsiteltäessä. Näitä ovat muun muassa yhteiskunnallisten kehityskulkujen merkitys ja painotus osana paradigmaan sisältyvää arvopohjaa ja yleistä taustaa, ekososiaalisen kriisin ja ympäristön epäoikeudenmukaisuuden perimmäiset syyt, selvä tarve muutokselle, viitekehysten koko ekosysteemin huomioiva näkökulma ja työskentelyä ohjaavat arvot.

5 Ekososiaalinen sosiaalityö käytännössä

5.1 Paradigman käytännön toteutukset

Sosiaalityön sisällä paradigman soveltaminen käytäntöön on jossain määrin vielä rajallista, vaikka velvoite ekososiaalisemmasta käytännöstä olisikin selvä (Ramsay & Boddy 2017, 69; Healy 2022, 145–146, 150). Vaikka suuntasin tutkimuskysymykselläni katseen siihen, miten viitekehys näkyy käytännössä, en ole voinut olla huomioimatta, että aineistoissakin tuodaan esiin ekososiaalisen sosiaalityön vähäinen ilmeneminen sosiaalityössä (mm. Parra Ramajo & Prat Bau 2024). Toisaalta näkökulmassa on ollut aineiston perusteella aukkoja ainakin vielä 2010-luvulla. Varsinkin käytännön esimerkkien vähäisyys on yksi merkittävä aukko. (Ramsay & Boddy 2017, 80.) Syynä paradigman vähäiseen näkymiseen käytännössä voi olla myös ekososiaalisen näkökulman ympärillä koettu epäselvyys sen sisällöstä ja määritelmästä. Käytännön soveltaminen edellyttää ainakin jossain määrin ensin yhteisen ymmärryksen muodostumista paradigmasta. (Ramsay & Boddy 2017, 69.) Ekososiaalisen sosiaalityön käytännön muotojen ja interventioden ymmärtämiseksi olen pitänyt tärkeänä taustoittaa ja rakentaa yleiskuvaa paradigmasta. Aineisto puhuu sen puolesta, että myös esimerkit voivat tuoda selkeyttä ja jossain määrin helpoutta paradigman käytännön toteutukseen. Tämä jälkimmäinen analyysiluku sisältääkin useamman esimerkin tavoista toteuttaa paradigman interventioita. Sosiaalityöllä ammattialana kun kuitenkin on jo valmiina olemassa ympäristötyön edellyttämät taidot (Schmitz ym. 2012, 278). Näitä ympäristöoikeudenmukaisuutta ja kestävästä kehityksestä edistäviä taitoja ovat lähtökohtaisesti hyvät verkostoitumistaidot, osaaminen marginaalissa olevien ryhmien osallistamisesta sekä arvot, jotka tukevat työskentelyä (Schmitz ym. 2012, 278; IFSW, n.d.). Käytännössä toteutettavia interventioita on muokattava ja vallitsevaa asenneilmapiiriä uskallettava kritisoida, kun tavoitellaan ekologisuutta ja osallistumista (Ramsay & Boddy 2017, 78).

Ammattilaiset interventioden äärellä

Useat näkökulmaa tutkineet sosiaalityön asiantuntijat ja tutkijat ovat kuvanneet erilaisia paradigmaan liittämää rooleja ja toimintatapoja sosiaalityöntekijälle. Dominelli ja Ku (2017, 13) ovat luokitelleet näitä pyrkimyksenä (1) välttää vahingoittamasta mitään ekosysteemin osaa; (2) tiedon jakaminen ekososiaalisesta kriisistä ja sen vähentämiseen

tähtäävistä keinoista sekä kestävämpien vaihtoehtojen kehittämisessä mukana oleminen; (3) ennaltaehkäisevien toimien tuominen julkiseen keskusteluun ja rakenteellisen epätasa-arvon tuominen politiikkaan siten, että poliittiset ratkaisut olisivat kestäviä ja oikeudenmukaisia sekä palvelisivat koko ekosysteemiä; (4) työskentely yhteisöjen parissa ekologisemman arjen saavuttamiseksi; (5) yhteistyön ja liittoumien muodostaminen niin paikallisten ihmisten kuin asiantuntijoidenkin kanssa ja ratkaisujen ideointi näiden ryhmien sisällä; (6) vaikuttaa ihmisiin eri ryhmissä ja mediaan; (7) sekä yhteiskunnalliseen tilanteeseen paremmin vastaavien opetussuunnitelmien päivittämisestä lobbaaminen ja niiden kehittämisessä mukana oleminen. Nämä sopivat hyvin yhteen Ramsayn ja Boddyn (2017, 75–76) sekä Philipin ja Reischin (2015, 478) esittämien keinojen kanssa, joilla sosiaalityöntekijät voivat edistää ihmisten asenteita ympäristökysymyksiin liittyen. Lisäksi ammattilaisten osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan, mielenosoituksiin ja jopa kansalaistottelemattomuuteen sekä lakien kritisointia pidetään heidän mukaansa välttämättömänä. Tärkeää on erilaisin keinoin tuoda esiin vaihtoehtoista paradigmaa, joka huomioi luonnon tilanteen, sekä kritisoida, nostaa esiin ja paljastaa erilaisia väärinkäytöksiä esimerkiksi suuryritysten toiminnassa. (mt., 75–76, 81.)

Ferreira (2010, 17–19) on kuvaillut artikkelissaan Coatesin muodostamia rooleja paradigmaan. 'Profeetan rooliksi' nimetyn tehtävän ymmärrän muutoksen edistämisen ja sitä koskevan tiedon ja esimerkin välittämisenä. Arviointien; jotka kattavat biologisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden; tekeminen edesauttaa kriisistä johtuvien yksilöihin ja yhteisöihin kohdistuvien seurausten hahmottamista ja ihmisten tukemista todellisten (ei kulutuksen ohjaamien) tarpeidensa täyttämässä ja sitä kautta hyvinvoinnin lisäämisessä. Aktivismin osallistuminen toistuu tässäkin listauksessa. Se tulisi suunnata erityisesti ympäristökysymysten ympärillä olevien ongelmien tutkimiseen ja dokumentointiin kestävyyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta tavoitellen. Sosiaalityön aktivismilla tulisi pyrkiä vaikuttamaan vaikutusvaltaisiin tahoihin; valtioiden hallintoelimiin sekä suuriin kansainvälisiin instituutioihin ja yrityksiin. Toki on tiedostettava, että tällaisissa rooleissa on kyse ideaalista ja ihanteellisesta toiminnasta, joka voi kohdata haasteita käytännön toteutuksen tasolla. Roolit osoittavat, että kyse on aktiivisesta vastarinnasta, ei ainoastaan sisäisestä ekohenkisyysdestä. Toiminta sosiaalisten rakenteiden muuttamiseksi jatkaa aktivismin osoittamaa suuntaa. Ympäristönäkökulman sisällyttäminen sosiaalityön koulutusohjelmiin toimii edistävänä tekijänä, jos halutaan lisätä ammattilaisten pyrkimyksiä vaikuttaa rakenteisiin. Edellisen alaluvun jatkeena myös Coates on esittänyt näkemyksen hengellisyyden vahvistumisesta osana ympäristönäkökulman vahvistumista ja

maailmankatsomuksen muuttumista. Hengellisyys kiinnittyy yksilön sisäiseen muutokseen sekä ihmisen ja ympäristön väliseen keskinäiseen suhteeseen edistämällä vakiintuneiden arvojen ja normien kyseenalaistamista käytännön toteutuksessa. (Ferreira 2010, 17–19.)

Ekososiaalisen sosiaalityön interventiota kuvaa kokonaisvaltaisuus sekä sortoon, rakenteisiin, ympäristöön ja epäoikeudenmukaisuuteen puuttuminen. Sosiaalityöntekijät, jotka tukeutuvat näkökulmaan työssään, ovat huolestuneita (1) koko ekosysteemin hyvinvoinnista, ympäristön tilasta, sen laiminlyönnistä ja ihmisten kohdalla ihmisoikeusloukkauksista; (2) hallitsevasta talousjärjestelmästä, joka heikentää ekosysteemiä kokonaisuutena; (3) kulttuurien erilaisuudelle annetulle vähäiselle arvolle; (4) elinoloista ja yhteisöjen vähäisyydestä; (5) sosiaali- ja terveystalouden tilanteesta, jopa puutteesta; (6) kestävien ratkaisujen puuttumisesta; sekä (7) siitä, ettei ekosysteemin riippuvuussuhteille ole tunnistettu tai annettu riittävää huomiota. (Dominelli 2013, 437.) Noble (2016) on luonnetellut artikkelissaan ekososiaalisen sosiaalityön käytännön interventioiden elementtejä, jopa esimerkkejä tai malleja, jotka ovat olleet näkyvissä 2010-luvulla. Mainituiksi tulevat kansalaisten rakentamat ja suojellut viheralueet, muun muassa yhteisöpuutarhat ja puistot; jo mainittu ekosysteemiä puolustava aktivismi, esimerkiksi vanhojen metsien suojelu ja kaivosten rakentamista vastustavat toimet; sekä yhteydet muun muassa alkuperäiskansojen kulttuureihin, joissa korostuu luonnostaan syvä kiitollisuus ympäristöä kohtaan sekä kunnioitus ja yhteys siihen (Pulla 2014, Analysis and Conclusions; Noble 2016, 18). Osana Boetton ynnä muiden (2020) ekososiaalista sosiaalityötä käsittelevää toimintatutkimusta sosiaalityöntekijöitä pyydettiin reflektomaan kokemuksiaan teorioista, jotka tukevat ekososiaalisten interventioiden toteuttamista. Tällaisiksi teorioiksi miellettiin ekososiaalisen sosiaalityön ohella systeemiteoria, ihminen ympäristössään -näkökulma sekä ihmisoikeus-, alkuperäis- ja kulttuurista monimuotoisuutta tukeva näkökulma. (Boetto ym. 2020, 306.) Sosiaalityöntekijöiden kokemukset ovat linjassa paradigman sisällön ja taustan kanssa (esim. Pulla 2014, Analysis and Conclusions; Närhi & Matthies 2015, 10–11, 13; Powers ym. 2019, 447; Chang ym. 2022, 2; Healy 2022, 127, 144, 150).

Viitekehyksen mukaisissa sosiaalityön ammattilaisille suunnatuissa rooleissa on vahvoja yhtymäkohtia valtavirtaiseen sosiaalityöhön sekä rakenteelliseen sosiaalityöhön. Ensimmäinen näkyy ammatin ydinarvojen korostumisena, kun toista puolta taas yhteis-, yhteisö- ja muutostyön painotukset sekä julkiseen keskusteluun ja politiikkaan kannustaminen. (Pohjola 2017, Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia; IFSW, n.d.). Rooleihin

liitetty toiminta vaikuttaa edellyttävän esimerkiksi ymmärrystä ekososiaalisen kriisin syistä, seurauksista ja ratkaisuehdotusten luonteesta; paradigman mukaisesta ihmisen ympäristössään -ajatuksista; luonnon politisoitumisesta; sekä sosiaalityön kahden päälinjan toteuttamisesta (Närhi & Matthies 2001, 17, 20–29, 45–46; Haila & Lähde 2003, 10–11; Närhi 2004, 14–15; Närhi & Matthies 2015, 5, 14–15; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Shackelford et al. 2024, 1404).

Sosiaalityöntekijöissä on havaittu ideointia ekososiaaliseen kriisiin vastaamiseksi. Useat ehdotetut keinot kohdentuvat kriisin jo havaittavissa olevien vaikutusten lieventämiseen, sopeutumiseen sekä erilaisten strategioiden luomiseen katastrofiskenaarioita varten. Alan työntekijöiden ideoista; laajasta, ennaltaehkäiseviin interventioihin keskittyvästä kirjallisuudesta; sekä ympäristökriisin jo havaituista vaikutuksista huolimatta käytännön työssä on otettu melko vähän käyttöön ekososiaalisen tilanteen ennaltaehkäiseviä keinoja. Yhtenä taustasyynä nähdään sosiaalityölle tyypillisten interventioiden luonne, joissa enemmän reagoidaan jo meneillään oleviin tilanteisiin ja ongelmiin ennakoivan lähestymistavan sijaan. Ajan ja resurssien rajallisuus vaikuttanee osaltaan siihen, ettei molemmille toimintatavoille ole välttämättä tilaa. Myös alalla vaikuttavat tarkat normit ja rajat voivat ylipäättään viedä ennakoivaa lähestymistapaa kauemmas yhteiskuntatieteistä. Ennaltaehkäiseviä tapoja olisi mahdollista integroida entistä enemmän osaksi työskentelyä. (Teixeira ym. 2019, 414–415, 426.) Toisaalta ilmastonmuutoksen seurausten ennustettavuus on haastavaa, mikä lisää ennakoivien toimien monimutkaisuutta ja haastavuutta (Dominelli 2013, 435).

Ennaltaehkäisevissä toimissa alan työntekijöiden aktiivinen, poliittinen toimijuus korostuu, eikä kyse ole vain sopeutumisesta nykytilanteeseen. Tällaisessa työskentelyssä politiikalla, tieteellä ja yhteisön kehittämisellä voidaan jokaisella vaikuttaa hieman eri keinoin kriisin seurauksiin ennaltaehkäisevästi. Poliittinen järjestäytyminen ja tietyn tavoitteen eteenpäin vieminen voi laajentua kattavammaksi, pitkälle kantavaksi työskentelyksi. Tiede ja tutkimus eivät ole vain tiedeyhteisön käytössä, vaan myös yhteisöt voivat järjestäytyä ja hyödyntää tutkimustietoa ja saada luotua kumppanuuksia tutkijoiden kanssa. (Teixeira ym. 2019, 425–426.) Sosiaalityöntekijöiden työpanoksen osalta tämä voi tarkoittaa kumppanuuksien rakentamista yhteisöjen kanssa, ekososiaalisen tilanteen edellyttämiin muutoksiin kannustamista sekä osallistumismahdollisuuksien luomista muutostyöskentelyyn samalla oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa puolustaen (Dominelli 2013,

433; Teixeira ym. 2019, 425–426). Kyse on myös sosiaalityön hallussa olevan tiedon jakamisesta muiden instituutioiden hyödyksi. Tästä esimerkkinä instituutioiden energia-
tehokkaampiin ja ympäristöystävällisempiin energiamuotoihin panostaminen, jotka saat-
tavat kuitenkin jättää huomioimatta heikommassa asemassa olevien ihmisten tilanteet.
Sosiaalityöntekijät voivat välittää arvokasta tietoa eteenpäin näille instituutioille epäoi-
keudenmukaisessa tilanteessa olevista ihmisryhmistä. (Suppo ym. 2019, 45.) Sosiaalityön
ollessa lähellä tavallista ihmistä voisi se tarjota tietoa ilmastohuippukokouksen kalta-
selle merkittävästi ilmastotoimien linjauksia ohjaavalle instituutiollekin.

Paradigma tarvitsisi huomattavasti enemmän vahvoja visioita omaavia tekijöitä ekososi-
aalisen toiminnan lisäämiseksi. Besthorn tarkoittaa heillä asiantuntijoiden sijaan tavallisia
ihmisiä ja yhteisöjä, joilla on aito näkymä todelliseen arkeen maapallolla. (Besthorn 2014,
13–15.) Jos päätöksenteko tapahtuu tutulla ylhäältä alaspäin -tyylillä, jää paikallinen tieto
yleensä hyödyntämättä. Tällaiset päätökset voivat aiheuttaa haittaa hyödyn ja avun sijaan.
(Dominelli 2013, 438.) Besthorn on esimerkkinä tavallisten ihmisten visioista kuvaillut
pientä Greensburgin yhteisöä Kansasin osavaltiossa Yhdysvalloissa. Alueen infrastruk-
tuuri tuhoutui pahasti voimakkaan tornadomyrskyn myötä ja yhteisö kärsi mittavista va-
hingoista. Kyse ei kuitenkaan ole tragediasta vaan yhteisön näkemästä mahdollisuudesta
luoda jotain uutta ja ekologisesti kestävä, ihmisiä mutta myös ympäristöä palvelevaa
sekä osallistavaa demokratiaa alueen ja yhteisön jälleenrakentamiseksi. Käytännössä
tämä tarkoitti jälleenrakennuksessa kierrätettyjen materiaalien sekä aurinko- ja tuulivoi-
maenergian käyttöä, paljon kävely- ja pyöräteitä sekä autoilta kiellettyjä alueita. Esi-
merkki kuvaa yhteisön resilienssiä ja visiota tulevasta. Pidän tärkeänä yksityiskohtana
sitä, että yhteisö muodostui tavallisista ihmisistä. Heitä luonnehdittiin pitkälti poliittisesti
konservatiiveina yhdysvaltalaisessa kontekstissa, eikä heissä ollut havaittavissa stereo-
tyyppisiä ”puun halaajia”, jotka olisivat edistäneet uuden ekologisesti kestävä kaupun-
gin ja yhteisön rakentamista. Asiantuntijat eivät johtaneet muutostyötä, vaikka tukivat ja
neuvoivatkin projektissa. (Besthorn 2014, 13–15.) Tämä ei kuvaa ekososiaalista sosiaali-
työtä, vaan yhteisöissä olevaa voimaa. Näkisin sen tarjoavan myös keinon miettiä sosiaa-
lityön tapoja olla mukana tukemassa vastaavanlaisessa tilanteessa olevia yhteisöjä tai jo
ennakoivasti ekologisempiin ja kestävämpiin ratkaisuihin suuntaamista.

Tietoisuuden lisääminen aiheen ympärillä sekä niin alan työntekijöiden kuin muidenkin
ihmisten olemassa oleviin asenteisiin vaikuttaminen on samalla muutosta tavoittelevien
tarinoiden kertomista (Schmitz ym. 2012, 284). Tämä vaatii tarkemmin Schmitzin ja

kumppaneiden ajatuksen avaamista. Erilaiset narratiivit ovat yleinen tapa ihmiselle kuvata kokemuksia ja muokata ymmärrystä niin yksilön tasolla kuin kollektiivisesti. Tarinoille on tyypillistä, että ne voivat kilpailla keskenään. Kun ympäristötietoisuutta pyritään lisäämään, ihmisten muodostamien tarinoiden hyväksyminen on tarpeellista. Näitä tarinoita voidaan hyödyntää ja ikään kuin rakentaa uudennaisiksi, jolloin ne voivat tarjota uusia mahdollisuuksia osallistua muutosprosessiin. Esimerkkimuutos voisi olla siirtää näkökulma lyhyen aikavälin tarkastelusta enemmän tulevaisuuteen suuntaavaksi. Vertaispaineen tiedetään myös olevan keino muuttaa yksilön ja yhteisön asenteita ja jopa maailmankatsomusta. Sosiaalisen muutoksen tavoittelussa ihmisen vahvaa tarvetta kuulua johonkin voi olla hyödyllisempää hyödyntää kuin vain ainoastaan kouluttaa muutoksesta. Narratiivien merkityksen ymmärtäminen suhteessa vertaispaineeseen ja kuulumisen tarpeeseen on hyvä lähtökohta ja perusta, kun yritetään saada aikaan muutosta. Luomalla narratiiveja, jotka tukevat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja jotka hyödyttävät yhteisöä pitkällä aikavälillä, sosiaalityöntekijöiden on mahdollista vaikuttaa ympäristötietoisuuden kehittymiseen. (mt., 284.)

Australiassa ja Suomessa toteutetussa laadullisen tutkimuksen pienessä otannassa on havaittu, että sosiaalityöntekijöistä suuri osa piti lähtökohtaisesti luontoa ulkoilun ja hyvinvoinnin kannalta sekä kestäväen kehityksen mukaista toimintaa henkilökohtaisesti tärkeinä asioina. Kun tutkimukseen osallistuneet olivat osana tutkimusta olleet mukana ekososiaalista sosiaalityön käytäntöä käsittelevissä työpajoissa, heidän henkilökohtainen suhteensa luontoon syveni entisestään. Tutkimus osoitti, että luonto integroituu työntekijän aiemmasta tietämyksestä riippumatta johdonmukaisesti jokaisen kohdalla työhön ja sitä kautta myös organisaatioon, kun ekososiaalista näkökulmaa tuodaan suoraan esiin ja sen hyödyntämiseen kannustetaan. Vaikuttavana tekijänä koettiin myös samaa asiaa edistävä (työ)yhteisö, joka tutkimuksen kontekstissa rakentui tutkimukseen osallistuneista sosiaalityöntekijöistä. Heillä oli yhteinen kiinnostus sekä yhteisesti jaettu kunnioitus ja luottamus. (Boetto ym. 2022, 4823–4824, 4831.) Miellän tämän tärkeäksi havainnoksi, joka voi jossain määrin madaltaa uskallusta paradigman hyödyntämiseen käytännössä ja kannustaa siihen. Käytännön tasolla muodostettu motivoitunut sosiaalityöntekijöiden yhteisö voi tutkimukseen perustuen edistää ekososiaalisen paradigman käytäntöä (Boetto ym. 2022, 4832).

Tutkimus osoitti lisäksi, että maantieteellisellä sijainnilla voi olla vaikutusta siihen, miten sosiaalityöntekijät lähtökohtaisesti suhtautuvat luontoon. Ilmastomuutos näkyy

selkeämmin tietyissä maissa ja alueilla. (Boetto ym. 2022, 4824, 4830.) Esimerkiksi Zimbabwessa ja Australiassa ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat jo näkyvämpiä kuin Suomessa (Muchacha & Mushunje 2019, 59; Boetto ym. 2022, 4824, 4830). Zimbabwessa ääriämpötilat ja kuivuus ovat lisääntyneet (Muchacha & Mushunje 2019, 59). Australialaiset ovat saaneet jo huomata kuivuutta lisäävien helleaaltojen ja metsäpalojen vahingot terveydelle, luonnolle ja eläimistölle sekä infrastruktuurille (Boetto ym. 2020, 300). Tämä vaikuttaa myös siihen, miten ekososiaalsiin interventioihin suhtaudutaan ja toisaalta maantieteellinen sijainti voi toimia motivoivana tekijänä ekososiaalisten interventioiden toteuttamisessa (Boetto ym. 2022, 4830). Alueilla ja maissa, joissa ympäristökysymykset ja luonnonkatastrofit ovat osa arkea, myös ekososiaalinen lähestymistapa, ja rakenteellinen työ osana sitä, on ja pysyy herkemmin osana ammatin käytäntöä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Yhteistyöllä, nimenomaan liittoumilla on ratkaiseva asema muutoksen aikaansaamisessa (Fraser ym. 2021, 1750). Ainakin vielä 2010-luvulla sosiaalityöltä odotettiin ammattina enemmän kokonaisvaltaisuutta ja rinnakkain toimimista yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa (Pulla 2014, Need for interdisciplinary discourse). Kyse voi olla erilaisista, väliaikaisistakin liittoumista, jotka koetaan toimiviksi ja ovat tavoitteen kannalta moninaisia. Moninaisuudella pyritään tieteiden- ja ammattien väliseen, yhteiskuntaryhmät ja hierarkiarajat ylittävään yhteistyöhön. (Fraser ym. 2021, 1750.) Yhteisen tavoitteen edistämisen ohella liittoumien erilaisuuden nähdään oletettavasti mahdollistavan irrottautumisen annetuista, opituista ja sisäistetyistä rakenteista, joiden rajoissa tavoitetta on siihen asti lähestytty. Yhteistyöhön perustuvat, tasa-arvoiset kumppanuudet organisaatioiden ja paikallisten yhteisöjen kanssa ovat edellytys sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kaltaisen monimutkaisen haasteen ratkaisemiseksi (Dominelli & Ku 2017, 13). Sosiaalityöntekijöiden roolissa voisi olla yhteistyössä ja liittoumissa kyse eräällä tapaa siltana toimimisesta (Dominelli 2014, 343).

Muiden tieteenalojen osalta rauhan- ja konfliktintutkimus nähdään sosiaalityötä lähellä olevana alana. Schmitz ynnä muiden (2012) artikkelissa tuodaan esiin näiden välisiä samankaltaisuuksia. He näkevät ympäristönäkökulman yhdistyvän molempien arvoihin ja tavoitteisiin. Rauhan- ja konfliktintutkimusta kuvataan laaja-alaisena toimintana, joka ei ole ainoastaan sodan puuttumista, vaan oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi ihmisten elämässä esimerkiksi ruoan ja veden, turvallisuuden ja koulutuksen osalta. Kyse on niin sosiaalisen kuin ympäristön oikeudenmukaisuuden tavoittelusta ja edistämisestä. Alojen

olisi mahdollista yhdistää tietämyksensä ja kokemuksensa ympäristöoikeudenmukaisuuden edistämiseksi, koska yhteisesti jaettujen lisäksi molemmilla on toisistaan poikkeavat tietopohjat. Aloilla nähdään olevan käytännön yhtymäkohta etenkin resurssien kohdentumisessa ympäristön näkökulmasta. (Schmitz ym. 2012, 282–283.)

Yhteistyön tärkeyden korostuessa ei voida unohtaa poikkitieteellisten tiimien merkitystä työskentelyssä (Ramsay & Boddy 2017, 76; Dominelli & Ku 2017, 4). Jo itsessään ajattelun laajentaminen muilta tieteenaloilta saadulla tiedolla toimii vahvuutena moninaisten kysymysten äärellä (Ramsay & Boddy 2017, 81). Yhteistyö edistää myös ”tiedon yhteistuotantoa”, joka tukee entistä huolellisempaa suunnittelua ennakoinnin osalta. Huonojen päätösten mahdollisuus pienenee mitä tarkemmin ja monipuolisemmalla ryhmällä ratkaisuja pohditaan. (Dominelli 2013, 438). Vaikka aineistossa korostuu sosiaalityön ammatin kyvyt ja arvopohja, ratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen vaatii työskentelyä poikkitieteellisissä tiimeissä. Ekososiaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna kyse on tieteen tekemisestä erilaisella tavalla: ennemmin tiedettä sekä paikallista asiantuntemusta yhdistellen kuin ainoastaan eri alojen asiantuntijoiden yhteistyötä yhteisen ongelman edessä. Lopputuloksena ei ole ainoastaan analyyttinen ratkaisu, vaan myös kulttuurisesti huomioitu. (Dominelli & Ku 2017, 4.) Onnistunut vuoropuhelu mahdollistaa sen, että tilannetta ymmärretään paremmin ja siihen onnistutaan reagoimaan sopivalla tavalla (Pulla 2014, Introduction, Need for interdisciplinary discourse).

Resurssit nähdään kestäväen kehityksen kannalta tärkeänä voimanlähteenä. Kyseisen kommentin yhteydessä resursseilla tarkoitetaan nimenomaan verkostoitumisen ja yhteistyön kautta saatuja resursseja, kun samaa asiaa edistävät toimijat kokoontuvat yhteen. Resurssien lisäksi tämä luo valtaa ja kollektiivista voimaantumista, mikä tarjoaa entistä parempia mahdollisuuksia poliittiselle vaikuttamiselle. Valtarakenteet voivat kuitenkin rajoittaa tai toisaalta tukea yhteistä voimaantumista ja toimintaa. Tässä tullaan rakenteellisiin kysymyksiin. Eri ryhmillä yhteiskunnassa on toisistaan eriäviä intressejä, jotka ovat ristiriidassa keskenään. (Chang ym. 2022, 18–19.) Vaikutus- ja päätösvaltaa on yleensä niillä, keillä on valtaa ja resursseja, mikä todentuu esimerkiksi YK:n ilmastokokouksen lopputuloksissa; ainakin vuoden 2024 kokouksen osalta (mt., 18–19; Laakso 2024c; Webinar 2024).

Ekososiaalisen näkökulman sisällä nähdään, että yhteisöissä on suurta voimaa ja resursseja ilmastomuutoksen ja ympäristöhaasteiden keskellä. Yhteisöillä nähdään olevan

resursseja sosiaaliin, taloudellisiin, poliittisiin sekä ympäristön edellyttämiin muutoksiin. (Ramsay & Boddy 2017, 76; Powers ym. 2019, 448.) Ylhäältä alaspäin suuntautuvat lähestymistavat auttamisessa rakentavat riippuvuussuhdetta. Kun ylhäältä päin tulevaan avun saantiin luotetaan, yhteisössä oleva motivaatio ja kyvyt voivat jäädä taka-alalle. Tasa-arvoisten suhteiden ja paikallisen yhteisön kokonaisvaltaisen osallistamisen tulisi olla keskiössä auttamisessa. (Dominelli & Ku 2017, 10.) Yhteisöjen vahvistamiseen kannustetaan myös sen vuoksi, että heidänkin panoksensa muutostyöskentelyyn voi osaltaan minimoida ekososiaalisen kriisin vaikutuksia. Kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset ja projektit toimivat yhteisöä yhteen kokoavina ja organisoivina mahdollistajina. (Powers ym. 2019, 448.)

Ympäristöllisen epäoikeudenmukaisuuden ohella muun muassa alueellinen epäoikeudenmukaisuus nähdään paradigman sisällä ongelmallisena, interventioita edellyttävänä asiana. Esimerkkinä alueelliseen epäoikeudenmukaisuuteen vastaamisesta toimii ekososiaalisen sosiaalityön tilainterventiomalli, joka toteutettiin Kiinan maanjäristysalueella osallistuvana toimintatutkimuksena. Tutkimuksessa tavoiteltiin mallia katastrofin jälkeisen jälleenrakennuksen tueksi vahvistaen samalla alueellista oikeudenmukaisuutta. Osallistuvalla toimintatutkimuksella tyypilliseen tapaan monitieteinen tutkimusryhmä otti projektissa alusta lähtien mukaan paikalliset ihmiset ymmärtääkseen parhaalla tavalla katastrofinjälkeistä koettua tilannetta, tilanteen myötä syntyneitä tarpeita sekä tunnistaakseen paikallisen yhteisön resurssit ja kannustaakseen ryhmien muodostamiseen paikallisesti ihmisten omiin huolenaiheisiin vastaamiseksi. Käytännön ja konkretian osalta tutkimusryhmän avulla selvitettiin, millainen tila tukisi paikallisia parhaiten katastrofinjälkeisessä ajassa. Tämän myötä alkoi yhteisökeittiön rakentaminen, joka tarjoaisi paikallisille uuden rakennuksen omavaraisuuden vahvistamiseksi sekä tilan yhteistoimintaa varten, joka osaltaan ylläpitää perinteitä, viisautta ja taitoja. Malli on hyvä esimerkki ekososiaalisen näkökulman käytännön toteutuksesta, jossa onnistutaan edistämään yhteisön kestävä kehitystä integroiden paikallisten ihmisten kulttuuriset, sosiaaliset sekä taloudelliset tiedot ja taidot katastrofin jälkeiseen elpymiseen. Esimerkkinä paradigman käytännöstä projekti tarjoaa sosiaalityölle käsityksen ympäristön, rakennetunkin sellaisen, merkityksestä yhteisön hyvinvoinnille. (Ku & Dominelli 2018, 1416–1417, 1427.) Kyseinen esimerkki puoltaa jo yksittäisenä tapauksena yhteistyön merkitystä ja voimaa.

Tutkimuksen myötä on mahdollista todeta, että vaikka sosiaalityöntekijöillä ei olisi ennestään tietoa eikä kokemusta ekososiaalisen sosiaalityön käytännöstä, heidän on

mahdollista muuttaa käytännön työskentelynsä painopistettä (oman roolinsa puitteissa) vastaamaan enemmän ekososiaalista paradigmaa. Tämä näkyi arvojen edistämisessä käytännössä ja ekososiaalisen muutoksen eteenpäin viemisessä työpaikalla. Paradigmaa edustavat ideat koettiin kollegoiden keskuudessa ajoittain virkistävinä ja toisinaan epätaivomaisina. (Boetto ym. 2020, 306–307.) Ideoinnissa voisi tukeutua ajatukseen, jonka mukaan asiakkaan perustarpeiden täyttäminen sosiaalityössä tuo asiakkaille hetkittäistä helpotusta, mutta ei pysyvää ratkaisua rakenteellisten haasteiden vuoksi (Schmitz ym. 2012, 282). Melko usein ekologinen näkökulma jää taka-alalle, vaikka se on kytköksissä lyhytaikaisilta näyttäviin ongelmiin. (mt., 282; Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Paradigman sovelluksia käytäntöön

Ekososiaalisen viitekehyksen käytäntöön liittyy oleellisesti sosiaalityöntekijöiden näkemys ja asenne sekä konkreettisten toimien toteuttaminen (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6). Ammatilaisen lisäksi asenteiden olisi muututtava myös organisaatiossa, yhteisössä ja yksittäisen yksilön kohdalla (Schmitz ym. 2012, 282). On havaittu, että ekososiaaliset toimet ja osallistuminen on yleensä pientä henkilökohtaista toimintaa; ammatilaisesta riippuen (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6). Vaikka ekososiaalinen viitekehys perustuu suuriin kysymyksiin ja haasteiden ratkaisemiseen osana muita tieteenaloja, on sitä mahdollista tuoda käytäntöön pieninkin teoin. Paradigma voi näkyä käytännössä esimerkiksi luonnon hyödyntämisenä asiakkaiden kanssa eri tarkoituksiin (muun muassa rauhoittuminen, itsensä ylittäminen, adrenaliinikokemukset ilman päihteitä), ekologisten ja kestävä kehityksen mukaisten kotitalousratkaisujen ideointina asiakkaiden kanssa sekä energiankulutuksen ja ruokahävikin minimointina työpaikoilla. (Boetto ym. 2022, 4825.)

Pieniin tekoihin perustuvalle aktivismillekin on tarpeensa, mutta todellisuudessa ekososiaalisen sosiaalityön onnistuminen edellyttää laajempaa osallistumista muullakin kuin henkilökohtaisella tasolla. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6.) Toisaalta vaatimattomanakin pidettyjen muutosten voidaan nähdä johtavan merkittäviin muutoksiin, jotka edistävät ympäristöä. Tässä on kyse kumulatiiviseksi tai aaltovaikutukseksi kutsutusta ilmiöstä, jossa yksittäinenkin tapahtuma voi parhaimmillaan johtaa uuteen ajattelutapaan ja sen myötä samantapaiseen tai toisiinsa liittyvään laajempaan tapahtumien ketjuun. (Boetto ym. 2020, 308.) Aineistosta löytyy myös tutkimustietoon perustuva havainto nimenomaan sellaisen yhteiskunnallisen muutoksen tarpeesta, joka lähtee liikkeelle

mikrotasolta, yksilön lähimmästä arjen ympyrästä, ja etenee laajemmin yhteiskuntaa kattavalle makrotasolle. Havainto perustuu siihen, että tämä edistäisi enemmistöä ymmärtämään ympäristöä vahingoittavat toimet moraalittomina. (Ramsay & Boddy 2017, 75.) Työskentely ihmisten asenteiden muuttamiseksi nähdään siis tärkeänä osana muutoksen pohjatyötä. Periaatteessa siis pienillä interventioilla voi olla merkittävä asema osana suurempaa kokonaisuutta, vaikkakin ekososiaalisen kriisin globaali luonne edellyttää merkittävämpiä toimia.

Vahva suositus, että sosiaalityöntekijät osallistuisivat paikallisten ihmisten kanssa käytännön tason tarvittaviin toimiin osana ekososiaalista sosiaalityötä, saattaa herättää kysymyksiä ammattilaisissa. Mikä käytännön tason toiminta yhteisössä on yhteydessä ammattillisen sosiaalityön toteuttamiseen? Sri Lankassa vuoden 2004 tsunamin jälkeen avustusta ja jälleenrakentamistehtävissä toiminut sosiaalityöntekijä mietti tätä samaa. Raunioiden raivaaminen auttoi häntä ajan myötä ymmärtämään, miten tärkeää ammattilaiselle on auttaa paikallisia ihmisiä esimerkiksi katastrofin jälkeen kulkien heidän rinnallaan käytännön tehtäviin osallistuen ja kehittäen sosiaalisia suhteita. Tämä loi pohjaa sosiaalityön toiminnalle myöhemmin alueella. Esimerkki voi toimia myös sosiaalityön käytännön ideoinnin lähteenä. (Dominelli 2014, 342–343.) Alan ammattilaisen käytännön toimet katastrofin jälkeisissä avustustoimissa voivat olla myös avuntarpeen arviointia, avustustarvikkeiden ja tarvittavien palveluiden koordinoitua ja toimittamista, perheiden yhdistämisissä mukana olemista, uudelleenrakentamisessa ja tulevien tilanteiden ennakkoinnissa mukana olemista ja tukemista (Dominelli 2013, 438).

Fischin tutkimukseen perustuva artikkeli (2023, 6, 10) yhteisöpuutarhoista käytännön esimerkkeinä ekososiaalisesta sosiaalityöstä rakentaa kuvaa Iso-Britanniasta, jossa ekologia kysymyksiä ei vielä pidetä riittävän tärkeinä huolenaiheina sosiaalityön sisällä, jotta teemaan keskityttäisiin käytännön työssä. Ympäristökysymyksiä ei edes mietitä arkisessa työssä tai osana ammatin mandaattia. Ekologisesta näkökulmasta kiinnostuneet taas kokevat, että yksinkertaisia ja tehokkaalta vaikuttavia vihreitä käytäntöjä toteutetaan, jotta sosiaalityö näyttäisi käytännön osalta ympäristötietoisemmalta. Pienten, ulkoisen vaikutelman vuoksi tehtävien muutosten sijaan odotettaisiin paradigman muutosta, jotta ekososiaalinen näkökulma olisi valtavirtaista sosiaalityötä ”ohjaava periaate”. Sosiaalityöntekijät kokevat paradigmaan perustuvan toiminnan käytännössä haastavana ja radikaalina ainakin Iso-Britannian sosiaalipalveluiden kontekstissa, jossa kyseinen näkökulma on monelta osin totutun työskentelyn vastainen. (Fisch 2023, 6, 10.)

Heather Boetto (2020, 2022) on luonut ekososiaalisen sosiaalityön interventioden kehittämiseen suunnitellun työkalun, transformatiivisen ekososiaalisen sosiaalityön mallin, joka tarjoaa yhteneväisen pohjan viitekehyksen käytännölle (Boetto ym. 2022, 4819). Malli voi tukea alan työntekijöitä paradigman mukaisten interventioden kehittämisessä ja toteuttamisessa (Boetto ym. 2020, 308.) Mallin tarkoituksena on haastaa sosiaalityön modernistiset juuriarvot (Boetto ym. 2020, 301). Se rakentuu kolmesta käytännön ulottuvuudesta – ontologinen (oleminen), epistemologinen (ajattelu) ja metodologinen (tekeminen) – joiden tarkoituksena on korostaa paradigman mukaisesti ihmisen ja luonnon välillä olevaa riippuvuussuhdetta, josta ihminen on vieraantunut (Boetto ym. 2020, 301; Hou ym. 2020, 22; Boetto ym. 2022, 4819). Transformatiivisessa mallissa käytäntö ymmärretään jakautuvan viiteen tasoon sisältäen henkilökohtaisen, yksilö-, ryhmä-, yhteisön ja rakenteellisen käytännön tason (Boetto ym. 2020, 301; Boetto ym. 2022, 4819).

Tasot avautuvat tarkemmin osallistavan toimintatutkimuksen kautta, jossa oltiin kiinnostuneita sosiaalityöntekijöiden ammatillisesta käytännöstä ekososiaalisen lähestymistavan tietoisuuden lisäämisen jälkeen. Kyseisessä tutkimuksessa henkilökohtaiseen tasoon sisältyi muun muassa kompostointi ja kierrättäminen, pienviljely, sähkönkulutuksen tarkkailu ja eettisiin ostossovelluksiin tutustuminen. (Boetto ym. 2020, 300.) Tällaisilla interventioilla voidaan vahvistaa henkilökohtaista arvo- ja asennemaailmaa. Yksilötaso tuo kokonaisvaltaisuutta yksittäisten asiakkaiden kanssa työskentelyyn, josta esimerkkinä viihtyisän ulkotilan luominen asiakkaan tunteiden käsittelyn tueksi tavoitteena lisätä vuorovaikutteisuutta luonnon kanssa. Sekä ekologisempien näkökulmien integroiminen asiakkaiden ryhmätoimintaan että kestävä kehityksen mukaisten näkökulmien ja ideoiden tuominen organisaatiomuutoksen tavoin työyhteisöön ovat esimerkkejä ryhmätason toiminnasta. Yhteisön tai rakenteellisen tason interventioita toimintatutkimuksessa ei toteutettu. (Boetto ym. 2020, 300–305.) Boetton ja muun tutkimusryhmän tutkimuksessa (2022) havaittiin, että sosiaalityöntekijöiden on helpompi ideoida ja toteuttaa ekososiaalista viitekehystä pienin teoin; henkilökohtaisella, yksilöllisellä ja ryhmätasolla; käytännössä. Sen sijaan yhteisö- ja rakenteellinen taso koettiin haasteellisempaan käytännön toiminnan kannalta. (Boetto ym. 2022, 4830.) Näihinkin tasoihin panostaminen on kuitenkin välttämätöntä. Interventiot vaativat myös aikaa niin suunnittelun kuin toteuttamisen osaltakin (Boetto ym. 2020, 307).

Iso-Britanniaan sijoittuva tapaustutkimus yhteisöpuutarhoista viitekehyksen käytännön ilmentymänä tarjoaa kiinnostavan esimerkin konkreettisesta toiminnasta, jonka taustalla on ekososiaalisen työn arvot ja tavoitteet (Fisch 2023, 1). Kiinassa Pekingin suurkaupungissa on toteutettu samantapainen tutkimus, mutta yhteisöpuutarhojen sijaan keskiössä on pienviljely (Hou ym. 2020, 25). Yhteisöpuutarhat ovat monipuolisia tiloja, jotka tuovat ihmisiä yhteen taustasta riippumatta ja lisäävät vehreyttä yhteisöön. Puutarhoilla on paikallisella tasolla yksinkertaisempi puoli ruoan ja kukkien kasvatuksen paikkana, mutta ne ovat yhteydessä myös monikansallisiin kysymyksiin; esimerkkeinä elintarviketurva, biologinen monimuotoisuus ja kaupungistuminen. Ne ovat yhteydessä niin kaupunkisuunnitteluun, ruokapolitiikkaan, puutarhanhoitoon, ympäristöaktivismiin kuin sosiaaliseen toimintaan tarjoten paikan kohtaamiselle. Ihmisten kohtaamispaikat ovat merkittäviä mahdollisuuksia esimerkiksi poliittiselle vaikuttamiselle. (Fisch 2023, 1.)

Elintarviketurva ja nimenomaan siihen yhdistetyt kriisit ovat saaneet huomiota useissa maissa (Hou ym. 2020, 20–21). Elintarviketurvalla kuvataan tilaa, jossa jokaisella on kaikkina aikoina mahdollisuus sekä fyysisesti että taloudellisesti saada ruokaa, sitä on riittävästi, se on turvallista, ravitsevaa ja täyttää ruokavalion tarpeet sekä mieltymykset luoden pohjan terveelliselle ja aktiiviselle elämälle (Gordon 2017, 152). Elintarviketurvaan liitetyt kriisit aiheuttavat ympäristövahinkojen lisäksi taloudellisia ja sosiaalisia vahinkoja sekä varsin merkittävänä riskinä uhkan kansanterveydelle. Elintarviketurva nähdään osana ympäristökriisejä, joten merkittävänä taustasyynä on ympäristön epäoikeudenmukaisuus. Ekososiaalisen kriisin tavoin elintarviketurvallisuus osana sitä on monimutkainen, useiden; muun muassa talous, politiikka ja teknologia; siihen vaikuttavien tekijöiden lopputulos. (Hou ym. 2020, 20–21.) Markkinavetoisuus näkyy maatalouden kehityksessä siinä, että kemialliset lannoitteet ja torjunta-aineet, jopa geenimuunnellut siemenet, ovat yleistyneet viljelijöiden keskuudessa elannon saamiseksi korkeiden tuotantokustannusten aikana. Tällainen suunta viljelyssä lisää entisestään maaperän ja veden saastumista, mikä on jo itsessään uhka elintarviketurvallisuudelle ja laajemmin ihmiskunnan terveydelle. Luonnon monimuotoisuus myös kärsii tehokkaiden lannoitteiden ja torjunta-aineiden vuoksi sekä ylipäätään yksittäisten kaupallisten viljelykasvien massatuotannon vuoksi. Haittapuolet eivät lopu vielä tähänkään, vaan markkinatalouden ohjaama viljely aiheuttaa sen, että viljelijöiden kulttuurinen perinne kärsii ja haalistuu. Edellä kuvattu voi tapahtua silloinkin, kun markkinatalouden lupaukset eivät edes täytyisi. (Dominelli & Ku 2017, 17.) Sosiaalityön osalta elintarviketurva vaatii työskentelyä sidosryhmien kanssa, jotta ruokaturvaa haastaviin riskeihin, muun muassa väestönkasvuun ja

ilmastonmuutokseen, voidaan reagoida. Elintarviketurvankin osalta sosiaalityöltä tulisi odottaa politiikkaan osallistumista, jotta oikeus ruokaan toteutuisi. (Gordon 2017, 152–153.)

Kiinassa toteutetun maanviljelyä käsitelleen toimintatutkimuksen ja ekologisia arvoja korostaneen koulutuskokeilun taustalla on ollut ajatus elintarviketurvallisuuden vahvistamisesta. Perheiden, sosiaalityöntekijöiden ja maataloustuottajien yhteistyönä toteutetussa kokeilussa tavoiteltiin viljelyn käytännön taitojen opettamista korostaen ekologisia ja sosiaalisia arvoja. Kokeilu sai perheiden lapset ymmärtämään konkretian kautta aiempaa paremmin suhdettaan luontoon. Kokeilun muokatessa arvoja ja tapoja perinteisessä kasvatuksessa muutti se myös ympäristöön ja kulutukseen kohdistuvia asenteita. Vanhemmat olivat kokeilun myötä aiempaa motivoituneempia ekologisten kysymysten ja arvojen sisällyttämisessä lastenkasvatukseen ja perheen arkeen. Perheiden kulutusvalinnat muutuivat ekologisesti kestävämmiksi ja elintarvikkeiden osalta puhtaammiksi, kun he olivat päässeet itse kokemaan maanviljelyn haasteita ja riemuja. Interventiossa yhdistettiin onnistuneesti käytäntö, tietoisuus ja reflektio toisiinsa. Se kuroi paikallisesti umpeen kuiluja niin kuluttajien ja maanviljelijöiden kuin ihmiskunnan ja ekosysteemin välillä. Käytännön esimerkissä huomioitiin erityisellä tavalla myös kulttuurinen konteksti, joka eroaa länsimaisesta yksilökeskeisyydestä. Toimintatutkimuksen haasteet nostivat esiin sosiaalityöntekijöiltä edellytettävän laajan tiedon ja osaamisen käytäntöä varten tai vähintäänkin vahvan kumppanuuden yhteistyötahon kanssa. Sosiaalityöstä riippumattomat tekijät, esimerkiksi kaupunkipolitiikka, voivat aiheuttaa esteitä esimerkin kaltaiselle käytännölle tai sen pitkäkestoisuudelle. (Hou ym. 2020, 25, 42–44.) Esimerkki kuvastaa hienolla tavalla, kuinka luonnon politisoitumista ja resurssien loputonta hyödyntämistä vastaan voi toimia yksilö- ja kollektiivisilla tasoilla. Ihmisen luontoa uhkaavan toiminnan voi kääntää myös luonnon huomioivaksi. (Närhi & Matthies 2001, 45–46; Haila & Lähde 2003, 10–11; Närhi & Matthies 2015, 14.)

Sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta yhteisöpuutarhat ovat hyviä tiloja sosiaalisten ja ekologisten kysymysten yhdistämiseen paikallisella tasolla sekä työntekijän ja asiakkaan välisen hierarkian madaltamiseen. Esimerkiksi ruoan kasvatusta ja koulutusta aiheesta tuovat ihmisen väistämättä ekologisten kysymysten äärelle. Yhteisöpuutarhat ovat tiloja, jotka voivat konkretisoida kestävä kehityksen mukaista toimintaa, tukea ruokaturvan toteutumista ja toimia vastarintana uusliberaalille politiikalle ”yhteisöllisen vastarinnan muotona”. (Gordon 2017, 156; Fisch 2023, 6–7, 10–11.) Tällaisen yhteisöllisen ruoanviljelyn

hyödyt on tunnistettu. Se vaikuttaa myönteisesti ruokaturvaan, joka taas muokkaa ihmisten terveyttä ja hyvinvointia yhteisössä laajemminkin. Itse kasvatettu ruoka mahdollistaa valmiina ostettuun verrattuna ruoan lähteen ja merkityksen pohtimista ravitsemuksen ja kestävyys osalta. (Gordon 2017, 156.) Yhteisöllisessä ruoanviljelyssä kyse voi lopulta olla jopa poliittisesta kannanotosta, jolla vastustetaan teknologian myötä ihmisestä etäämmälle kehittyneitä ruokajärjestelmiä. Puutarhat voivat opettaa näkemään ihmisten ja luonnon yhteyden moninaisuuden sekä monimutkaisuuden. Yhteisöpuutarhoissa tapahtuvasta toiminnasta ja sosiaalityöstä kaikkea ei voi mieltää ekososiaaliseksi sosiaalityöksi, mutta se tarjoaa arvokkaan tilan myös sille. (Fisch 2023, 6–7, 10–11.)

Yhteisöpuutarhoissa nähdään selvästi monipuolisia mahdollisuuksia, minkä osoittaa aiheetta käsittelevän tutkimuksen lisääntyvä määrä. Tutkimusnäkökulmia yhdistää yhteys ekososiaaliseen sosiaalityöhön sosiaalisen ja ekologisen oikeudenmukaisuuden osalta. Yhteisöpuutarhojen on myös havaittu tukevan ekososiaalisen näkökulman mukaisia arvoja, kuten tasa-arvoa ja kulutuskeskeisyyden vastaisuutta. Näitä kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Yhteisöpuutarhoissa on havaittavissa jossain määrin ainakin Fischin (2023) tutkimuksen perusteella ruoan ja kasvien arvostuksen puute. Niillä on selkeä väli-neellinen arvo, eikä niitä välttämättä arvosteta itsessään. (Fisch 2023, 2–3, 7–9.) Tämä on vastoin ekologista oikeudenmukaisuutta, jossa ihminen ja ihmisen tarpeet eivät ole luonnon yläpuolella (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action). Yhteisöpuutarhoissa ei ole kyse vain ihmisen edun täyttämisestä, vaan ne tulisi nähdä monilajisina yhteisinä, jotka auttavat rakentamaan uudenlaista ymmärrystä ja arvostusta luontoa ja sen kokonaisuutta kohtaan – jonka osa mekin olemme. Toisaalta puutarhoissa aikaansa viettäville puutarhureille yhteys kasveihin, niiden luona vierailu ja niiden hoitaminen olivat erittäin tärkeää toiminnassa. Tätä voidaan kuvata jatkuvuudeksi; ihmisen ja luonnon tavaksi kukoistaa yhdessä. (Fisch 2023, 2–3, 7–9.)

Ekososiaalinen sosiaalityö ei ole ainoastaan osa globaalia muutosta ja työskentelyä sen eteen. Sen näkökulmaa voidaan tarvita myös silloin, kun valtion tahtotila ekologisessa siirtymässä on vahva, mutta ei välttämättä huomioi kansalaisilta vaadittuja resursseja, joita jokaisella ei ole. Paradigman käytännön tarpeesta tällaisessa tilanteessa kertoo Suppan ynnä muiden (2019) artikkeliin perustuva tutkimus ekologisemman energiatuotannon tavoittelusta Sveitsissä. Valtio on tavoitellut energiatuotantoa, joka ympäristöystävällisyyden ja energian säästämisen lisäksi on luotettava ja itsenäinen. Käytännössä tämä tarkoittaa uusiutuvan energian käyttöä. Kotitalouksien kohdalla kyse on rakennusten

peruskorjauksista ja modernisoinnista tavoitteen saavuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sosiokulttuuristen seurausten vaihtelevuus ihmisryhmien keskuudessa on suurta, ja lienee mahdollista, että jää tavoitteeseen nähden taka-alalle. Taloudellisesti tämä aiheuttaa suuria haasteita haavoittuvassa asemassa oleville; ei hyötyjä kuten tavoitteen takana olevat instituutiot väittävät; kun toimintamahdollisuudet energiakustannusten vähentämisessä ovat lähtökohtaisesti rajatut. Energiaköyhyydestä kärsimisen seurauksena köyhemmissä talouksissa joudutaan turvautumaan selviytymisstrategioihin ja hakemaan säästöjä muualta, pääosin perustarpeista. Taustalla on jo valmiiksi pula kohtuuhintaisista asunnoista, asunnonomistajille suunnatut tukipoliittiset edut ja vuokralla asuviin kohdistuvat suuremmat kulut. Tällaisissa tilanteissa ekologiset vaihtoehdot muuttavat heikommassa asemassa olevien tilannetta entistä heikommaksi. (Suppa ym. 2019, 33–34, 38.)

Lopulta paradigman tuominen käytäntöön ja käytännön toimet tiivistyvät siihen tavoitteeseen, että sosiaalityöntekijät eivät tyytyisi nykyiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja hyväksyisi ekososiaalista kriisiä tekemättä mitään, vaan ajattelisivat luovasti käytännön mahdollisuuksia (Ramsay & Boddy 2017, 81). Paljon painoarvoa on ammattilaisten asenteilla ja paradigman omaksumisella. Aineistossa mielipiteet interventioiden luonteesta ovat jakautuneet kahteen eriävään näkemykseen. Toiset ovat sitä mieltä, että pienetkin käytännön toimet ovat tarpeellisia ja voivat saada aikaan merkittäviä muutoksia (Boetto ym. 2022, 4825). Toiset taas kokevat, etteivät pienet interventiot riitä, vaan globaali ekososiaalinen tilanne edellyttää vaikuttavampia, rakenteisiin kohdistuvia toimia (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6). Alaluku esimerkkeineen osoittaa, että rakenteellisen tason toiminta, joka olisi mahdollisesti vaikuttavin toiminnan muoto. Sen sijaa henkilökohtaisen, yksilöllisen, ryhmä- sekä yhteisötason interventioiden toteuttamista on havaittavissa. Jäljelle jää enää kysymys, miten paradigman mukaiset interventiot juurtuisivat vahvemmin osaksi sosiaalityön käytäntöä.

5.2 Paradigman käytännön mahdollisuudet

Aineisto osoittaa, että vaikka ekososiaalisen paradigman näkyminen käytännössä olisi globaalin tilanteen kannalta ihanteellista, ajankohtaista ja erittäin tarpeellista, kehityksessä on havaittavissa vielä hitautta. Aineistosta löytyi esimerkkejä siitä, miten paradigma oli tuotu käytäntöön, kuten edellinen luku osoitti. Esimerkkejä siitä, miten ekososiaalista paradigmaa voisi tuoda enemmän käytäntöön ja osaksi valtavirtaista sosiaalityötä

oli vähintäänkin saman verran. Tähän pohjautuen päädyin sisällyttämään analyysiin myös näitä havaintoja. Havaintoja, jotka kuvaavat ekososiaalisen sosiaalityön mahdollisuuksia, jos niitä vain otettaisiin käyttöön osaksi sosiaalityön käytäntöä.

Vahvemmin osaksi käytäntöä

Keinoja ekososiaalisen sosiaalityön kiinnittämiseksi entistä vahvemmin osaksi valtavirtaista sosiaalityötä on ehdotettu Parra Ramajon ja Prat Baun artikkelissa (2024). He ovat todenneet, että ammatin eettisen ja poliittisen perustan tulisi kehittyä ja vastata lähestymistavoiltaan paremmin siihen faktaan, että sosiaalityö on sitoutunut sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvon edistämiseen (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Rauhala ym. 2017; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7; IFSW, n.d.). Eettisyyden osalta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden saavuttaminen kokonaan ei ole mahdollista ilman ekologisen oikeudenmukaisuuden huomioimista (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7). Poliittisella ulottuvuudella tarkoitetaan käsitellyn ilmiön taustalla olevia rakenteellisia syitä, niiden tunnistamista sekä rakenteellisen sosiaalityön aktiivista sisällyttämistä työskentelyyn. Käytännössä kyse on tietoisesta työskentelystä ekososiaalisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja niitä ylläpitävien rakenteiden muuttamiseksi. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7.)

Muutoksen onnistumiseksi olisi kuitenkin tärkeää tunnistaa tekijät, jotka myös siirtymässä kohti ekososiaalista lähestymistapaa suojelevat kapitalistisen talousmallin ominaisuuksia. Esimerkkinä laajalle levinneistä ja nykyistä markkinataloutta tukevista ilmiöistä ovat viherpesu sekä lajismi. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7.) Oxfordin sanakirjassa viherpesu on määritelty toiminnaksi, jolla luodaan tai levitetään harhaanjohtavaa tai perusteetonta käsitystä ympäristönsuojelusta (Oxford English Dictionary n.d.). Lajismilla kuvataan puolueellista asennetta omaa lajia ja lajin edustajien etuja kohtaan verrattuna muihin lajeihin. Kyse on itseasiassa sorrosta ja syrjinnästä lajin perusteella. Orjuutta on lajismin tavoin pidetty esimerkkinä sorron muodoista. (Fraser ym. 2021, 1751.)

Sosiaalityöntekijöiden parissa on tehty havaintoja tekijöistä, jotka heidän mielestään tukevat ekososiaalisen paradigman käytäntöä. Hyvät suhteet kollegoihin ja esihenkilöihin, jonkinlainen strategia käytäntöön sekä organisaation ominaisuuksista esimerkiksi pieni koko, joustavuus ja viestinnän mahdollisuudet mainittiin mahdollistavina tekijöinä.

Yleisesti ”ekologinen tietoisuus” helpotti käytännön interventioita. (Boetto ym. 2020, 305, 307; Boetto ym. 2022, 4827, 4830–4831.) Viitekehyksen interventioiden toteuttamista haastavina tekijöinä koettiin kollegoiden kielteiset asenteet paradigmaa kohtaan, tiedon puute ja perinteinen käsitys luonnosta ihmisestä irrallisena asiana. Merkittävimpana haasteena nähtiin organisaation luomat esteet, joita olivat esimerkiksi taloudellisten ja aikaresurssien vähäisyys tai puute sekä yksityisten palveluiden puolella sopimukset ja rahoitusta koskevat vaatimukset. (Boetto ym. 2020, 307; Boetto ym. 2022, 4827, 4830–4831.) Myös tietyt roolikuvaukset koetaan esteinä (Boetto ym. 2020, 305). Näkökulmaa tukevien ja haastavien tekijöiden ohella länsimaisen sosiaalityön olisi mahdollista etsiä keinoja kehittyvistä maista, esimerkiksi Länsi-Afrikasta ja Etelä-Aasiasta, joissa ympäristökysymykset ja rakenteellinen työ ovat aktiivisesti läsnä sosiaalityössä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Olen tuonut aiemmin aineistosta esiin havainnon, jonka mukaan sosiaalityöntekijät ovat tärkeitä toimijoita katastrofitilanteissa ja niiden jälkeisessä uudelleenrakentamisessa. Ilmastomuutos aiheuttaa enenevässä määrin katastrofeja, joten oikeiden toimijoiden hyödyntäminen on tärkeää. Sosiaalityöntekijöiden roolin mahdollisuudet ovat jokseenkin vielä heikosti tunnistetut ja näkyvissä. Tätä voisi olla hyödyllistä kehittää paradigman käytännössä, jotta ammatin tietotaito saataisiin parhaalla tavalla hyötykäyttöön ekososiaalisessa kriisissä. Lisäksi olisi hyödyllistä kouluttaa sosiaalityöntekijöitä katastrofien hallinnasta sekä katastrofien moninaisista vaikutuksista, jotta ammattilaiset osaisivat edelleen kouluttaa yhteisöjä uudelleenrakentamisessa sekä toipumisessa. (Nyahunda ym. 2020, 212–213.) Onhan sosiaalityöllä paikallisen työn ohella globaali tehtävä, vaikka katastrofit eivät vielä yltäisikään omaan maantieteelliseen ympäristöön (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä).

Tärkeänä keinona ekososiaalisen paradigman käytäntöön tuomisessa ja valtavirtaiseen sosiaalityöhön kiinnittämisessä nähdään sosiaalityön ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden toteuttama yhteistyö sellaisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa, joilla on samansuuntaisia tavoitteita ekososiaalisen näkökulman kanssa. Kyse on jo aiemmin mainitusta ennaltaehkäisevään työhön panostamisesta. Jos ensimmäisenä keinona nähtiin alan eettisen pohjan ja poliittisen toiminnan uudistaminen vastaamaan nykyajan tarpeita, avoimuutta uusille vaihtoehdoille tarvitaan myös uusien, erilaisten toiminta-alueiden käyttöönotossa. Paikallistason poliittisessa suunnittelussa mukana oleminen luo mahdollisuuksia olla mukana edistämässä yhteisöjen toimintaa, solidaarisuutta ja kiertotaloutta

painottaen nimenomaan ekososiaalisen siirtymän kannalta keskeisiä tekijöitä; kuten ruoan, veden, energian sekä ilmanlaadun turvaaminen väestölle. Kaupunkisuunnittelulla on merkittävä asema paikallistason toiminnassa. Sen avulla voidaan olla mukana muun muassa vähentämässä tiettyjen yhteisöjen kokemaa terveyteen ja turvallisuuteen perustuvaa eriarvoisuutta sekä selvittämässä uusien ympäristöratkaisujen sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 7–9.)

Ekososiaalista käytännön kehittämistä tukee alkuperäiskansojen näkemysten ja maailmankatsomusten mukaan ottaminen (Schmitz ym. 2012, 279; Pulla 2014, *Learning from the indigenous peoples*; Boetto ym. 2020, 306). Tässä ei sinänsä ole mitään uutta, koska alkuperäiskansat koetaan valtavirtaisen sosiaalityön sisälläkin merkittävinä tietolähteinä työskentelyn ideoinnissa (IFSW, n.d.). Alkuperäiskansoilla on arvokasta ymmärrystä ja tietoa luonnon hyödyntämisestä kunnioittaen samalla sen resursseja sekä kestävyyttä tukevista strategioista (Schmitz ym. 2012, 279; Pulla 2014, *Learning from the indigenous peoples*; Boetto ym. 2020, 306). Alkuperäiskansojen kulttuureihin liittyy luonnollisena, sisäänrakennettuna arvona uskomus siitä, että luonto huolehtii ihmisestä tarjoamalla riittävät selviytymistarpeet (Pulla 2014, *Learning from the indigenous peoples*). Ihmisten tehtävänä on hoitaa ja suojella luontoa (Schmitz ym. 2012, 279). Samalla kunkin sukupolven vastuulla on huolehtia, että näitä resursseja riittää seuraavalle sukupolvelle. (Pulla 2014, *Learning from the indigenous peoples*.) Tämä onkin tuttu näkemys kestävän kehityksen määritelmästä. Esimerkiksi Kanadassa alkuperäiskansat ovat opettaneet yhteisöille, miten elää toimien maapallon suojelijoina vain välttämättömiä tarpeita täyttäen kuluttajastatuksen sijaan (Dominelli & Ku 2017, 12). Suomalaisen ekososiaalisen sosiaalityön kentällä tämä tarkoittaa saamelaisten kansanperinteen ja maailmankatsomuksen arvostamista ja ymmärtämistä merkittävänä osana ekososiaalisemman yhteiskunnan kehittämistä.

Alkuperäiskansojen parissa tehtävän sosiaalityön ohella myös syväekologia ja jo aiemmin esitelty ekofeminismi voivat kaikki tarjota lisää keinoja ekososiaalisen sosiaalityön käytäntöön tuomisessa (Noble 2016, 18). Ajatuksen syväekologiasta on ensin esitellyt Arne Naes, norjalainen filosofi. Fred Besthorn lisäsi sosiaalityön sisällä ymmärrystä käsitteen ympärillä. Syväekologiassa erotetaan pinnallinen ja syvällinen näkökulma ympäristöongelmiin keskittyen jälkimmäiseen. (Pulla 2014, *Emergence of eco-perspectives*.) Käsitteessä painotetaan ”kaiken monimutkaista yhteyttä” toisiinsa perustuen käsitykseen biologisesta tasa-arvoisuudesta. Totutun dualismin; subjekteihin ja objekteihin,

inhimilliseen ja ei-inhimilliseen jakamisen sijaan; kaiken nähdään alkavan yhtenäisyydestä. (Gray & Coates 2012, 242.) Käsitettä voidaan hyödyntää esimerkiksi opetus suunnitelmien päivittämisessä ja poliittisessa toiminnassa. (Pulla 2014, Emergence of eco-perspectives.)

Kestävään kehitykseen liitetään näkemys kehityksestä, joka täyttää tarpeet tässä ajassa mahdollistaen saman myös tuleville sukupolville (Papadimitriou 2023, 1039). Chang ryhmänsä kanssa (2022) mieltääkin nuoret sukupolvena, joka voimaantuessaan voisi olla dynaaminen osa kestävän kehityksen tavoitetta osana ekososiaalista paradigmaa; jos heidät vain otettaisiin mukaan, tarjottaisiin tietoa ja mahdollisuuksia päätöksentekoon (Chang ym. 2022, 1, 19–22). Lapsilla ja nuorilla on usein perheen sisällä suuri valta perheen kulutustottumuksiin erityisesti ruoan suhteen. Tulevaisuuden tekijöinä lapset ja nuoret ovat myös tulevaisuuden kuluttajia, mistä ollaan kiinnostuneita elintarviketurvallisudessa. (Hou ym. 2020, 23.) Nuoret ovat merkittäviä tekijöitä tulevaisuuden kannalta, mutta kestävästä kehityksestä tai nuorten osallistumisesta siihen ei ole keskusteltu merkittävästi yleisesti sosiaalityön sisällä (Chang ym. 2022, 1, 19–22). Edellisen alaluvun Kiinaan sijoittuva toimintatutkimus osoittaa, mitä voidaan saada aikaan, kun lapset otetaan mukaan ekososiaaliseen käytännön toteutukseen (Hou ym. 2020, 42–43). Mobilisoiva, liikkeellepaneva yhteisötyö nähdään osana kollektiivista voimaantumista, joka taas on keino nuorten voimaannuttamiseen; nimenomaan poliittista voimaannuttamista tavoiteltaessa. Arkea ja ihmistä lähellä olevien kestävästä kehitystä tukevien tekojen kuten kierrätyksen ohella nuorten tulisi oppia ympäristökriisien ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista, oman toiminnan merkityksestä tässä kokonaisuudessa sekä tilanteen taustalla olevista taloudellisista ja sosiaalisista kysymyksistä. Kyse on tiedon ja asioiden keskinäisten suhteiden jakamisesta. Tämä kaikki edellyttää sosiaalityöltä ja ammattilaisilta verkostoitumista ja yhteistyötä nuoria lähellä olevien toimijoiden kanssa. (Chang ym. 2022, 1, 19–22.)

Tarve opetus suunnitelmien päivittämiselle

On havaittu, että ekososiaalisia näkökulmia tuodaan globaalilla tasolla melko vähän esiin sosiaalityöntekijöiden koulutuksissa (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 7–9; Papadimitriou 2023, 1038). Analyysissä on tähän mennessä tuotu esiin, miten ekososiaalinen kriisi edellyttäisi valtavirtaista sosiaalityötä omaksumaan ja uudistamaan näkökulmaansa globaali tilanne huomioiden. Ekososiaalisen sosiaalityön paradigma on varteenotettava vaihtoehto tähän tarpeeseen – jos tästä vaihtoehdosta tiedetään. Ekososiaalisen osaamisen koetaan

merkittävällä tavalla alkavan jo opinnoista, joten sen sisällyttäminen osaksi alan opintosuunnitelmia koetaan lähes edellytyksenä paradigman käytäntöön tuomisessa. Tähän on panostettu jo joissakin Kanadan, Yhdysvaltojen, Australian ja Pohjois-Euroopan yliopistoissa. (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 7–9.)

Aineistoon sisältyy Papadimitrioun artikkeli (2023) koskien tutkimusta, jossa oltiin kiinnostuneita ympäristönäkökulman näkymisestä sosiaalityön opetussuunnitelmissa eri Euroopan maissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin 94 sosiaalityön opetussuunnitelmaa neljässä Euroopan maassa termikategorioiden avulla. Tuloksena havaittiin, että ympäristöasiat näkyvät hyvin vähän alan opetussuunnitelmissa. Esimerkiksi ekososiaalinen sosiaalityö tai muut ekososiaalista näkökulmaa edustavat käsitteet puuttuivat täysin tutkimuksessa mukana olleiden ”yliopistojen tutkintokuvauksista” eikä kestävä kehitys ollut mainittuna sosiaalityön laitosten tavoitteissa. Vaikutti myös siltä, että sosiaalisten ongelmien taustatekijöiden käsittelyssä ekologiset näkökulmat oli jätetty pois, tai ainakaan niitä ei sanoitettu auki. (mt., 1038, 1046–1047.) Tämähän ei sinänsä ole yllättävää, koska ympäristönäkökulma on tyypillisesti jätetty pois valtavirtaisen sosiaalityön arvoista ja työskentelyn painopisteistä (Närhi & Matthies 2025, 118; IFSW, n.d.).

Opetussuunnitelmien päivittämisessä nähdään ainakin kaksi selkeää vaihtoehtoista strategiaa. Ensimmäisessä näistä malleista ympäristönäkökulma sisällytetään aiheisiin, jotka ovat jo osa opetussuunnitelmaa. Ekososiaalisen sosiaalityön voi tuoda opetussuunnitelmaan myös selkeästi omana aiheenaan, kuten toisessa strategiassa kuvataan. (Papadimitriou 2023, 1048.) Näkisin, että jälkimmäisen vaihtoehdon haasteena olisi karsia jo olemassa olevien oppiaineiden sisällöistä jotain keskeistä pois, jotta tilaa jäisi ympäristönäkökulmalle. Ollaanko tällaiselle toimelle vielä avoimia; menisikö muiden aiheiden tärkeys kuitenkin ekososiaalisen näkökulman edelle? Viitekehys liittyy jollain tavalla niin moniin sosiaalityön pääalueisiin; muun muassa sosiaalinen oikeudenmukaisuus, eriarvoisuus, ihmisoikeudet, jokaisen oikeuksien turvaaminen elämään, terveyteen, ruokaan ja veteen, asumiseen sekä yhteisöjen parissa tehtävä työ; mikä tarjoaa mahdollisuuksien moninaisuuden aiheen käsittelyssä yliopistoissa. Näkökulma voi laajentaa entisestään opiskelijoiden ymmärrystä terveyteen liittyvistä moninaisista tekijöistä sekä auttaa ymmärtämään erilaisten yhteisöjen kokemia haasteita yhteiskunnassa, joiden taustalla on niin rakenteellisia kuin ympäristötekijöidenkin aiheuttamia syitä. Lopulta opetussuunnitelman päivittämisessä on kyse kokonaisvaltaisemman ymmärryksen luomisesta tulevaisuuden sosiaalityöntekijöille. (mt., 1048–1050.)

Powers ja kumppanit (2019) ovat esittäneet edellistä tukevan, mutta hieman monitulkintaisemman ja jossain määrin laajemman näkemyksen kahdesta toisistaan poikkeavasta mallista, joita ammattialan sisällä voidaan hyödyntää ekososiaalisen näkökulman sisällyttämisessä koulutukseen. Ensimmäinen malli on transformatiivinen lähestymistapa, jossa ekososiaalisen paradigman näkökulma pyritään yhdistämään laaja-alaisesti kultaaltaan opetussuunnitelmaan ja koulutusympäristöön. Transformatiivista mallia on käytetty suuntaamaan sosiaalityön oppilaitoksia ja koulutusta kohti paradigman mukaisia arvoja. Tämän onnistumiseen vaikuttaa monelta osin oppilaitokselta saatu tuki ja kehittämismahdollisuudet; mikä taas ei liene itsestäänselvyys. Ekologisuus näkyy mallissa käytännössä esimerkiksi kierrätykseen panostamisena, kestävien yritysten suosimisena, ekologisuudesta viestimisenä ja opettamisena työpajoin osana oppilaitoksen arkea sekä ekososiaalista näkökulmaa esittelevän 'työkalupakin' rakentamisena kurssien päivittämiseksi enemmän paradigman mukaisiksi. Ekososiaalista sosiaalityötä käsitteleviä luentoja tulisi ylipäättäänkin lisätä. Kyse on enemmän kokonaisvaltaisesta *muutoksesta* kuin vain ekososiaalisen näkökulman mukaan tuomisesta osaksi jo olemassa olevaa opetussuunnitelmaa. (Powers ym. 2019, 449–451.) Transformatiivisen mallin mahdollisuudet opetussuunnitelmassa on nähty myös jo Philipin ja Reischin (2015, 478–479) artikkelissa. He korostavat lisäksi erityisesti ihminen ympäristössään -käsitteen laajempaa kuvausta osana opintoja. Myös Papadimitriou näkee käsitteen kokonaisvaltaisemman ymmärtämisen opetussuunnitelman kautta tarpeellisenä (Papadimitriou 2023, 1041). Vaihtoehtona transformatiiviselle mallille on integroiva malli, jossa ekososiaalista pyritään tuomaan perinteiseen, antroposentriseen opetussuunnitelmaan. Mallin mukaan ekososiaalinen näkökulma voidaan tuoda osaksi nykyistä opetusta ja kurssien sisältöjä. Ensimmäinen malli edistää niin sanotusti täydellisempää siirtymää kohti ekososiaalista paradigmaa, mutta myös integroivan mallin nähdään voivan lopulta johtaa kokonaisvaltaisempaan transformatiiviseen malliin. (Powers ym. 2019, 449–451.)

Molemmissa malleissa korostuu sosiaalityön koulutuksen ja opettajien tärkeä tehtävä ekososiaalisen sosiaalityön edistämisessä koulutuksen kautta. Koen tärkeäksi korostaa, että näkökulman tuominen mukaan koulutukseen on riippuvaista suuressa mittakaavassa sosiaalityön opettajia ylemmistä tahoista. Alan opettajien on kuitenkin mahdollista tuoda koulutusyhteisöön opetussuunnitelman sisällöistä riippumatta paradigman mukaisia näkemyksiä ja arvoja. Ekososiaalisen kriisin monimutkaisuus edellyttää laaja-alaista koulutusta. Koulutuksen vakiinnuttaminen voi jo lähtökohtaisesti olla haaste joidenkin

oppilaitosten kohdalla. Haasteen tuo myös ihmisten vaihtuvuus oppilaitoksissa, mikä vaatii sinnikästä ja jatkuvaa työskentelyä ekososiaalisen paradigman esillä pitämiseksi. Se ei voi tällöin olla kiinni esimerkiksi vain yhden ihmisen ponnisteluista, vaan edellyttää vahvaa yhteisöä ja käytäntöjä. (Powers ym. 2019, 447, 456).

Globaalin koulutuksen merkitystä korostetaan Powersin ja kumppaneiden (2019) artikkelissa, jossa sosiaalityön painopisteen siirtämistä globaalimpaan suuntaan pidetään välttämättömänä; vaikkakin sosiaalityön maailmanjärjestöjen sisällöissä sosiaalityön globaali tehtävä tulee jo esiin (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä; Powers ym. 2019, 453–455). Globaalin koulutuksen tavoitteena on laajentaa yksilön käsitystä maailmasta kulttuurien, moninaisuuden ja erilaisuuden osalta kauttaaltaan sekä henkilökohtaisen maailmankatsomuksen osalta. Tällaisen koulutuksen integrointi osaksi opetussuunnitelmaa on mahdollista, jolloin esimerkiksi vaihto-ohjelmat eivät ole ainoa vaihtoehto globaalin oppimisen tueksi, vaan oppiminen onnistuu myös paikallisella tasolla. Esimerkkinä globaalin koulutuksen integraatiomallista on Belizessä, Keski-Amerikassa toteutettu immerssiivinen opetusohjelma, joka on rakennettu globaaleihin ja ekologisiin sisältöihin uppoutumista varten. Opetusohjelmassa on keskitytty tarjoamaan niin ekologista kuin kulttuuristakin monimuotoisuutta tukeva, kokemuksellista oppimista ja yksilön altistumista eri toimijoiden vaikutuksille korostava kokonaisuus, joka tukee ekososiaalisen näkökulman vahvistamista. Tässä esimerkiksi korostuvat luontoavusteinen oppiminen, yhteisössä oleva voima, paikallisten yhteisöjen ja toimijoiden ottaminen mukaan opetukseen, poikkitieteellisyys sekä yhteyden vahvistaminen muuhun ekosysteemiin. (Powers ym. 2019, 453–455.) Philipin ja Reischin (2015, 479–480) artikkelissa on pidetty olennaisena, että päivitetty koulutus laajentuisi koskemaan vieläkin enemmän ympäristöoikeudenmukaisuutta, ihmisoikeuksia ja kestävää kehitystä.

Ympäristötietoisemmasta sosiaalityöstä ja ekososiaalisesta lähestymistavasta käytävä keskustelun määrä, lisääntyneet julkaisut ja kokemus aiheen käsittelyn tarpeellisuudesta tiedeyhteisössä ja sen ulkopuolella sekä alan opiskelijoiden halu oppia enemmän aiheesta eivät ole linjassa sen faktan kanssa, ettei ekososiaalista näkökulmaa ole juurikaan havaittavissa opetussuunnitelmissa (Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Pulla 2014, Need for interdisciplinary discourse; Dominnelli 2014, 338; Philip & Reisch 2015, 478–479; Ramsay & Boddy 2017, 69; Fisch 2023, 1; Papadimitriou 2023, 1041–1042). Ympäristönäkökulman puutteesta

opetussuunnitelmissa kertoo jotain se, että sosiaalityöntekijöiden ympäristölukutaito on ollut ainakin 2010-luvulla keskiverta väestön kanssa samalla tasolla (Ramsay & Boddy 2017, 69). Myös taloudellisesti ja sosiaalisesti kehittyneet ja kehittyvät yhteiskunnat nostavat esiin tarpeen ympäristönäkökulman integroimisesta valtavirtaisen sosiaalityön opetussuunnitelmiin (Dominelli & Ku 2017, 19). Kyse on viitekehyksen näkökulman tarpeesta sekä mahdollisuudesta, joka auttaisi luomaan ensimmäisen sukupolven sosiaalityöntekijöitä, joilla on syvälinen ymmärrys ympäristökysymysten merkityksestä elämäntilanteelle ja sosiaaliselle tilanteelle sekä aiempaa kokonaisvaltaisempi näkemys ympäristön, yhteiskunnan ja yksittäisen ihmisen keskinäisistä suhteista (Ferreira 2010, 18–19; Papadimitriou 2023, 1041–1042, 1046–1048). Heillä olisi myös aiempaa enemmän taitoja muuttaa sosiaalityön teoriaa ja käytäntöä tarvittavaan suuntaan. Sosiaalityöntekijöissä on Papadimitrioun artikkelissa esiteltyissä tutkimuksissa havaittu kyvyttömyyttä ymmärtää ympäristökysymyksiä ja niihin liittyvää laajaa problematiikkaa syvällisemmin. Sosiaalityöntekijöillä ja opiskelijoilla vaikuttaisi kuitenkin olevan kiinnostusta näitä kysymyksiä kohtaan. Kysyntää opetussuunnitelman päivittämiselle ympäristökysymysten osalta siis olisi, mutta asiasta käytävän keskustelun vaihe tai asian yleinen edistäminen ei ole vielä toteutunut. (Papadimitriou 2023, 1041–1042, 1046–1048.) Aineistosta välittyy ajatus, että ekososiaalisen viitekehyksen kiinnittyminen vahvemmin osaksi valtavirtaista sosiaalityötä tukee myös viitekehyksen tuomista vahvemmin osaksi käytännön työskentelyä.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Lähdin tavoittelemaan tutkielmassani ekososiaalisen paradigman hahmottamista kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen valitun aineiston valossa. Aineisto sekä teoreettinen viitekehys tukevat toisiaan siinä, että kyseinen paradigma on jossain määrin vasta muotoutumassa, eikä yhtenäistä, virallista ekososiaalista paradigmaa vielä ole. Se osoittaa tutkielmani tarpeen, mutta myös valittuun tutkimustehtävään vastaamisen haasteen. Koen, että tulokset eivät ole täysin yksiselitteisiä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkielmani kuvaa laadullisen tutkimuksen mahdollisuuksin aihetta. Ajattelen, että kuvailevan kirjallisuuskatsaukseni aineisto on vielä melko pieni otanta paradigman kuvailemiseen, vaikka aineisto olikin runsas tutkielmaani varten. Pro gradu -tutkielman laajuudessa ei ole mahdollista käydä läpi alan tiedeyhteisön sisällä aihetta käsitteleviä tutkimuksia ja artikkeleita siinä kattavuudessa, mitä kokonaisen paradigman kuvaaminen vaatisi. Tutkimuksessa oli omat rajoitteensa, joista tärkeimpänä aineiston koonnin yhteydessä tekemäni rajaukset. Esimerkiksi saatavuusongelmien vuoksi aineiston ulkopuolelle jääneet artikkelit olisivat voineet tuoda tuloksiin jotain lisää. Koen aineistoni runsauden sekä kansainvälisyyden palvelleen kuitenkin hyvin tutkimuskysymyksiin vastaamista. Runsaudessa on riskinsä: olenko tutkijana pystynyt nostamaan esiin kaiken oleellisen? Tuloksina on valitun aineiston rajaama yleiskuva vielä kehittymässä olevasta paradigmasta. Paradigman hahmotelman ohella olin kiinnostunut, miten sitä toteutetaan käytännössä. Aineistoa läpikäydessäni havaitsin melko pian, että ekososiaalisen sosiaalityön käytännön interventioiden ohella aineistossa tuotiin esiin myös tapoja, joilla mallia voisi tuoda enemmän käytäntöön. Paradigman interventiot vaikuttavat hakevan vielä sopivaa muotoa ja paikkaa perustuen teoreettisesti esitettyihin ja käytäntöä vahvistaviin ideoihin sekä niitä tukeviin tekijöihin.

Mielenkiintoisena lähtöasetelmana paradigman kuvailemisessa voisi käyttää teoriassa esiin tullutta ajatusta siitä, että jos ihminen on osa luontoa, ei erillistä luonnon huomioivaa teoreettista näkökulmaa pitäisi edes olla. Luonnon huomioimisen tulisi olla automaattinen, luonnollinen osa toimintaa. (Närhi 2015, 324.) Aineisto ei niinkään tue tätä ajatusta tai ainakaan sitä ei tuoda suoraan esiin. Esillä on sen sijaan vaihtelevia näkemyksiä paradigman muotoutumisen vaiheesta. Aineistosta löytyy ajatus siitä, että ympäristöä ja kestävyyttä korostava uusi paradigma olisi mahdollista kehittää (Papadimitriou 2023, 1038). Voiko sen tulkita tarkoittavan, ettei ekososiaalista paradigmaa ole kirjoittajan mukaan ollut vielä vuonna 2023 olemassa tai kehityksen on koettu olevan vasta aivan alussa? Tämä sopisi yhteen niiden kirjoittajien kanssa, jotka ovat kuvanneet paradigman

sisältöjen olevan vielä epäselviä ja kiisteltäviä. Unohtamatta näkökulmaa kuvaavien käsitteiden vaihtelevuutta ja vähintäänkin sävyeroja (esim. Chang ym. 2022). Näkisin, että nämä ajatukset puoltavat tarvetta erilliselle, ekososiaalisen tilanteen huomioivalle näkökulmalle. Aineistosta toki välittyy ajatus ideaalista tilanteesta, jossa ekososiaalinen näkökulma on integroitunut esimerkiksi transformatiivisen lähestymistavan avulla osaksi ammattilaisten ymmärrystä sosiaalityön perustasta (esim. Powers ym. 2019, 449–451; Parra Ramajo & Prat Bau 2024). Tässä luonto nähtäisiin parhaimmillaan niin luonnollisena osana työskentelyä, ettei erillinen teoria olisi tarpeen. Keskenään samantapaisten havaintojen toistuminen ekososiaalisen sosiaalityön kuvauksissa läpi aineiston kertonee kuitenkin siitä, että paradigma on vähintäänkin muotoutumassa.

Käydessäni aineistoa läpi havaitsin toistuvasti, miten näkökulmaa taustoitettiin historiaan ja yhteiskunnalliseen kehitykseen peilaten. Syyt ekososiaalisen paradigman kehittymiselle näyttäytyvät tärkeänä osana näkökulmaa ja sen ymmärtämistä. Paradigma on kehittynyt tarpeeseen, joka on seurausta yhteiskunnan kehityksestä, sen vaikutuksesta koko ekosysteemiin ja ekososiaalisen kriisin muodostumiseen. Länsimaiden teollinen kehitys luonnonvarojen hyödyntämisineen sekä kapitalistinen talous- ja yhteiskuntamalli koetaan monitahoisen ekososiaalisen kriisin taustatekijöinä, joiden juuret ulottuvat 1700–1800-luvuille. Kapitalismiin liitetyt arvot ylläpitävät epätasa-arvoisia rakenteita, joita länsimaissa on totuttu pitämään normaalina. (Schmitz ym. 2012, 280; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 1.) Esimerkiksi kestävän kehityksen määritelmä, johon liitetään ympäristökriisien ja sosiaalisten haasteiden välisen yhteyden varhainen havaitseminen, näyttäytyy mielestäni jossain määrin ongelmallisena siihen yhdistetyn talouskasvun osalta (Haila & Lähde 2003, 10–12; Chang ym. 2022, 2). Voiko taloudellisen kasvun tavoittelu olla lähtökohtaisesti kestävää? Ehkä tässäkin kuvautuu kapitalismin vaikutus asiaan, jolla pyritään vaikuttamaan siitä aiheutuneisiin seurauksiin.

Paradigma perustuu ymmärrykseen, että länsimaisen talous- ja yhteiskuntamallin myötä kehittyneillä moninaisilla ympäristöhaasteilla, joista merkittävimpinä koetaan kiihtyvä ilmastonmuutos ja -lämpeneminen vaikutuksineen ja seurauksineen, luonnon resurssien sekä monimuotoisuuden vähentyminen, on myös sosiaalisia vaikutuksia (esim. Dylan 2013, 3 Environmental sustainability, sustainable development, and social work; Dominelli 2014, 338; Powers ym. 2019, 447). Kyse ei ole vain ympäristöhaasteista, vaan politiikalla on myös roolinsa (Fraser ym. 2021, 1750). Ympäristön sosiaalisista vaikutuksista yksilöiden ja yhteisöjen elämään on havaintoja jo sosiaalityön edelläkävijöiden

Richmondin ja Addamsin työskentelyssä sekä systeemiteoriassa ja ekokriittisessä lähestymistavassa (Närhi & Matthies 2015, 2; Powers ym. 2019, 447; Healy 2022, 127, 144, 150). Ekososiaalinen kriisi vaikuttaa koko ekosysteemiin syventäen jo olemassa olevaa epäoikeudenmukaisuutta. Haavoittuvassa asemassa oleviin vaikutukset ovat merkittävimpiä heihin kohdistuvan sorron ja epätasa-arvon lisääntyessä (Noble 2016, 14, 16). Globaali tilanne konkretisoi muutoksen tarpeen, jota ekosysteemin sopeutuminen edellyttää (Powers ym. 2019, 446). Ekososiaalinen paradigma on sosiaalityön keino osallistua muutokseen; sekä muuttaa ammattialaa vastaamaan maailmantilannetta.

Paradigma kyseenalaistaa valtavirtaisen sosiaalityön perintöä. Sen painopiste sekä ymmärrys sosiaalityöstä poikkeavat perinteisestä. Sosiaalityön kehityksen alun ajoittuminen 1800- ja 1900-luvuille, individualismin ja kapitalismin nousun aikaan, selittää ammatin tiedostamatontakin arvopohjaa esimerkiksi yksilön etujen korostumisena (Boetto ym. 2020, 301). Paradigmassa tehdään ero tähän perintöön, mikä todentuu muun muassa yhteisöjen roolin korostumisena, tiedostamattomankin kapitalistisen ajattelun havainnointiin ja purkamiseen kannustamisena, ihmisen ja luonnon keskinäisen yhteyden painottamisena sekä rakenteellisen työn tuomisena yksilötyön oheen osaksi käytäntöä (esim. Pulla 2014, Analysis and Conclusions; Muchacha & Mushunje 2019, 60; Papadimitriou 2023, 1039; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7; Shackelford et al. 2024, 1404). Ekososiaalisessa sosiaalityössä ammatin perinteiset ydinarvot ovat jossain määrin edelleen keskiössä, mutta niitä tarkastellaan ekososiaalisesta ja rakenteellisesta näkökulmasta (Fisch 2023, 1; IFSW, n.d.). Ekologisen ja ympäristön kestävyys ohella heikommassa asemassa olevat ovat työskentelyn ytimessä, mutta heihin vaikuttavien ilmiöiden keskinäisiä yhteyksiä havainnoidaan kokonaisvaltaisesti luonto ja ympäristöhaasteet huomioiden (Teixeira ym. 2019, 415; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5–6). Sosiaalisten ongelmien, esimerkiksi epäoikeudenmukaisuuden, vähentämiseen ja ratkaisemiseen pyritään huomioiden myös luonnonympäristö (Healy 2022, 145). Ymmärrys sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta laajenee ja vastaa paremmin tämän ajan tarvetta, kun se yhdistyy ympäristö- ja ekologiseen oikeudenmukaisuuteen, joka on vahvasti integroitu osaksi ekososiaalista teoriaa ja käytäntöä (Schmitz ym. 2012, 285; Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Dominelli 2014, 339). Ympäristönäkökulma ei ole ylimääräinen, erillinen ulottuvuus, vaan osa kokonaisuutta. Ympäristökysymysten sivuuttaminen jättää vaillinaiseksi sosiaalityön kannalta keskeisten ilmiöiden tarkastelun. (Papadimitriou 2023, 1040–1041.)

Sosiaalityölle ominaisen ihmiskeskeisyyden sijaan näkemys on ekosentrinen (Ramsay & Boddy 2017, 80). Ihminen ympäristössään -käsite ohjaa ymmärtämään ihmisen osana luontoa (Philip & Reisch 2015, 472). Paradigmalla tavoitellaan koko ekosysteemin hyvinvointia, ei vain ihmisen (Ramsay & Boddy 2017, 80). Tavoitetta tukee osaltaan avoin ja utelias suhtautuminen tietoon, jota ihmiset, mutta myös luonto ja eläimet voivat opettaa (Besthorn 2014, 16–17). Alkuperäiskansoilla olevaa tietoa arvostetaan valtavirtaisessa sosiaalityössäkin (IFSW, n.d.). Ekososiaalisessa näkökulmassa nähdään, että alkuperäiskansoilta voidaan todella oppia keinoja ekososiaalisen kriisin keskellä toimimiseen. (Boetto ym. 2020, 306). Sosiaalityö nähdään aktiivisena ja poliittisena tahona, jolla on mahdollisuuksia sekä ekososiaalisen kriisin paine olla mukana vaikuttamassa yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja nykyistä tilannetta ylläpitäviin rakenteisiin (Ferreira 2010, 17–19; Dominelli & Ku 2017, 13). Valtavirtaiseen sosiaalityöhönkin liitetty edellytys rakenteellisesta sosiaalityöstä (Pohjola 2017, Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia) todentuu vahvemmin paradigmassa. Sosiaalityön mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskuntaan nähdään paradigmassa merkittävämpinä.

Ekososiaalisen paradigman erot valtavirtaiseen sosiaalityöhön osoittavat, ettei kyse ole vain työmenetelmästä, joka sisällytetään valtavirtaiseen sosiaalityöhön. Luonnon sisällyttäminen keskeiseksi osaksi ymmärrystä ihmisen hyvinvoinnista, rakenteellisen työn korostuminen ja näkemys ammatin mahdollisuuksista vaikuttaa yhteiskuntaan viittaavat siihen, että paradigman käsitys sosiaalityöstä on muuttunut vastaamaan globaalin ekososiaalisen tilanteen tarvetta. Tapa jäsentää sosiaalityö on muuttunut. Valtavirtainen sosiaalityö on muutoksessa, jota siltä myös edellytetään (Boetto ym. 2020, 301; Healy 2022, 145–146, 150).

Globaali ympäristökriisi todentaa valtavirtaisen sosiaalityön profession kriisin, jossa yksilötyö ja sosiaalinen ympäristö ovat länsimaisen toiminnan keskiössä. Kyseisellä painotuksella ei kyetä vastaamaan ammattialan asettamiin tavoitteisiin. (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä.) Ekososiaalinen paradigma ja kehittyvät maat voivat tarjota vaihtoehtoja profession kriisille. Globaali epätasa-arvo, jota globalisaatio itsessäänkin ylläpitää, näyttäytyy selkeimmin globaalin pohjoisen ja globaalin etelän välillä (Dominelli 2013, 433). Länsimaat, joissa teollinen ja taloudellinen kehitys on ollut vahvaa, koetaan olevan päävastuussa ympäristön heikentyneestä tilanteesta (Parra Ramajo & Prat Bau 2024). Heillä on myös valtaa, jonka tausta yltää imperialismiin ja kolonialismiin (Laakso 2024a; Shackelford ym.

2024, 1403). Kehittyvät maat sen sijaan kantavat merkittävämmät seuraukset tilanteesta ja ovat altavastaajina valta-asetelmassa (Dominelli & Ku 2017, 9; Parra Ramajo & Prat Bau 2024). Kiinnostavan käänteen kehittyneiden ja kehittyvien maiden välille tuo näkemys, jonka mukaan länsimaisen sosiaalityön profession kriisi voisi oppia kehittyviltä mailta yhteisöllisen ja sosiaalisen rakenteellisen työn yhdistämisestä osaksi käytännön työtä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Voikin miettiä, että rajoittavatko ammatin länsimaiset rakenteet jo itsessään ekososiaalisen sosiaalityön toteuttamista byrokratian ja ammattilaisten kontrollonin lisääntytyä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Ovatko Suomessa sosiaalityön julkisen sektorin rakenteet rajoittavia vai mahdollistavia? Ovatko rakenteet samanlaisia yksityisellä sektorilla ja järjestökentällä? Liittyykö profession kriisiin kysymys siitä, kenellä on ammatin rakenteiden puitteissa mahdollisuus harjoittaa ekososiaalista sosiaalityötä? Palaan lopulta ajatuskehässäni siihen, että sosiaalityön tarkoitus on edistää muutosta ja kehitystä yhteiskunnassa osana yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksien ja hyvinvoinnin vahvistamista (IFSW, n.d.). Palveleeko valtavirtaisen sosiaalityön tilanne länsimaissa enää itseään, vaikka ekososiaalinen näkökulma sivuutettaisiinkin?

Paradigman arvopohja ohjaa käytännön toimintaa. Näkökulmassa työskennellään ekosysteemin hyvinvointia sekä kestävyyttä tavoitellen; niin ihmisten kuin luonnonkin, joidenkin mukaan myös eläinten (Schmitz ym. 2012, 278; Fraser ym. 2021, 1743–1744). Kyse on monelta osin oikeudenmukaisuuden tavoittelusta ja epäoikeudenmukaisuuden havaitsemisesta (Besthorn 2013, 1 Radical equalitarian ecological justice : A social work call to action; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 5–6). Kestävyyteen liitetään kestävä kehityksen yhteydessä ajatus tulevien sukupolvien huomioinnista (Papadimitriou 2023, 1039), joka antaa viitteitä solidaarisuudesta. Sosiaalityöntekijöiden henkilökohtaisten asenteidenkaan merkitystä ei voi irrottaa käytännön toteutuksesta (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6).

Ekososiaalisen paradigman käytännön interventiot vaikuttavat olevan vielä hajanaisia. Tähän vaikuttanee jossain määrin paradigman keskeneräisyys. Käytännölle on paikkansa erityisesti ympäristöhaasteiden keskellä, kun heikommassa asemassa olevat kohtaavat ympäristön epäoikeudenmukaisuutta (Nyahunda ym. 2020, 201, 212). Näkökulma on yhdistetty katastrofien aikaiseen ja jälkeiseen työskentelyyn, parhaimmillaan myös ennaltaehkäisyyn (Ku & Dominelli 2018, 1416–1417, 1427). Kyse on monelta osin yhteisöjen

vahvistamisesta (Dominelli & Ku 2017, 10; Nyahunda ym. 2020, 201, 212). Paradigman käytäntö näyttäytyy luontevalta näissä konteksteissa. Ekososiaalinen sosiaalityö ei kuitenkaan ole kehittynyt vain ääriolosuhteita varten, vaan ekososiaalinen näkökulma on huomioitavissa ainakin niin ravinnon, asumisen kuin toimeentulonkin osalta asiakastyössä (Dominelli & Ku 2017, 4, 6, 9; Gordon 2017, 152; Suppa ym. 2019, 33–34, 38). Vaikka ekososiaalisen sosiaalityön taustalla vaikuttaa vahvasti moniulotteinen kriisi, on paikallisuuden ja kulttuurikontekstin huomiointi käytännön tasolla hyvin keskeistä ja tärkeää (esim. Dominelli & Ku 2017, 10). Pienimuotoinen ympäristön huomioiva toiminta on löytänyt jossain määrin paikkansa muun muassa kierrätyksenä ja luontoyhteyden vahvistamisena (Hou ym. 2020, 25, 42–44; Boetto ym. 2022, 4825). Pienten tekojen merkitys jakaa näkemyksiä ja toisaalta luontoyhteyden vahvistaminen esimerkiksi yhteisöpuutarhojen tai pienviljelyn keinoin voikin olla myös kriisin keskellä tärkeän elintarviketurvan vahvistamista (Boetto ym. 2020, 308; Hou ym. 2020, 20–21, 25, 42–44). Tällainen toiminta ei kuitenkaan täysin vastaa paradigman tarkoitusta. Vaikuttavammille interventioidille on tarvetta ja tilaa (Chang ym. 2022, 14, 19; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6). Käytännön ideointi suuntautuu enemmän ekososiaalisen kriisin jo olemassa olevien vaikutusten lieventämiseen, kuin tärkeinä koettuihin ennaltaehkäiseviin keinoihin. Tällainen interventioiden luonne on tyypillistä myös valtavirtaiselle sosiaalityölle. (Teixeira ym. 2019, 414–415, 426.) Kuitenkin esimerkiksi yhteistyö ja liittoumat voivat tarjota väylän ennaltaehkäisevään työhön (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 7–9).

Paradigman käytännön mahdollisuudet ja tavoitteet ovat pienimuotoista toimintaa laajemmat. Potentiaalia on poliittiseen vaikuttamiseen ja rakenteelliseen työhön, nykyisen yhteiskunta- ja talousmallin kriittiseen tarkasteluun ja kritisointiin sekä kestävämmän yhteiskunnan ja ekosysteemin kehittämisessä mukana olemiseen (esim. (Ferreira 2010, 17–19), hieman samankaltaisesti kuin ekokriittisessä lähestymistavassa aikanaan. Sosiaalityöntekijöiltä paradigman mukainen työskentely edellyttää aktiivista vastarintaa (Ferreira 2010, 17–19). Toimintaa, jossa korostuu muun muassa ympäristön ja muun ekosysteemin huomioiminen kokonaisvaltaisesti, muiden asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa toteutettava yhteistyö, liittoumat ja verkostoituminen sekä vaikutusvaltaisiin tahoihin kohdistuvan aktivismin merkitys osana näkökulman tavoitteita sekä rakenteellinen työmuutosta tavoitellen (Dominelli & Ku 2017, 13). Paradigma koetaan vaihtoehtona, jota on pyrittävä tuomaan esiin (Ramsay & Boddy 2017, 75–76); näkyvyyden ja tietoisuuden lisätessä vaikuttavuutta. Ekososiaalisen sosiaalityön tavoitteet ovat välttämättömiä, mutta samalla niiden laajuus haastaa käytännön toteutuksia. Esimerkiksi rakenteellisen sekä

yhteisötason käytännön toteutukset koetaan haastavina. Transformatiivisen ekososiaalisen sosiaalityön malli tarjoaa tuen käytännön toteutukseen (Boetto ym. 2022, 4819, 4830.) Voisiko sosiaalityön kahden päälinjan vahvistaminen erityisesti rakenteellisen ja poliittisen linjan osalta edistää ekososiaalisen näkökulman omaksumista sosiaalityöntekijöissä ja tuoda paradigmaa lähemmäksi ammatin perinteistä muotoa ja sen päivittämistä? On myös esitetty, että paradigma tarvitsisi näkökulman vakiinnuttamiseen tavallisia ihmisiä ja yhteisöjä, joilla on vahvoja visioita (Besthorn 2014, 13–15). Ekososiaalinen sosiaalityö voi toisaalta näyttäytyä myös oikeiden kysymysten kysymisenä. Yhtenä näkökulmana onkin, että ehkä kriisien ratkaisemista tärkeämpi kysymys on, miten sosiaalityöntekijät voivat tukea ihmisiä ja yhteisöjä kriisien keskellä. (Besthorn 2014, 16–21.)

Käytännön toteutumista haastaa tietyt tekijät. Sosiaalityön kahdesta päälinjasta yksilökohtainen auttaminen eli tavallinen asiakastyö on ammatin länsimaiselle käytännölle läheisempi, rakenteellisen ja poliittisen ollessa etäämpänä (Matthies & Närhi 2017, Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä). Yksilökohtainen auttaminen on yksinään kapea tapa ymmärtää sosiaalityö ja se jättää vajaaksi kokonaistehtävän. Tämän voisi ajatella vaikuttavan siihen, ettei ekososiaalisen sosiaalityön käytäntöön yhdistetty rakenteellinen työskentely ole niin luontevaa kuin miten se paradigmassa kuvataan. Sosiaalityössä on yleisesti epävarmuutta sekä toivottomuutta ammatin roolista ympäristöhaasteiden keskellä (Ramsay & Boddy 2017, 81; Nyahunda ym. 2020, 212–213). Voiko epävarmuus ammatin roolista suhteessa muihin asiantuntijoihin vaikuttaa myös ekososiaalisen käytännön interventioissa?

Merkittävänä haasteena pidetään ekososiaalisen näkökulman puutteita sosiaalityön opetussuunnitelmissa (Papadimitriou 2023). Ekososiaalisen kriisin kannalta ekososiaalisen ymmärryksen vahvistuminen on välttämätöntä (Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 6–7). Asiantuntijuuden kehittyminen alkaa koulutuksen kautta, jolloin ekososiaalisen osaamisen kehitystä ja vahvempaa käytäntöä voidaan edistää opetussuunnitelmia päivittämällä. (Ferreira 2010, 18–19; Papadimitriou 2023, 1041–1042, 1046–1048.) Joko nykyisten opetussuunnitelmien aiheisiin sisällyttämällä tai täysin omana aiheenaan laaja-alaisesti mukaan tuoden voidaan koulutusta päivittää ja luoda ammattilaisia, joilla on kokonaisvaltainen ja syvällinen ymmärrys ekososiaalisesta tilanteesta (Powers ym. 2019, 449–451; Papadimitriou 2023, 1048–1050; Parra Ramajo & Prat Bau 2024, 7–9). Sosiaalityöntekijät tarvitsevat tietoa omaksuakseen paradigman. Painotetaanhan tiedon hyödyntämistä ja jakamisen tärkeyttä, uuden tiedon lisäämistä sekä uudenlaisten narratiivien rakentamista

muutenkin osana työskentelyä ja muutoksen aikaansaamista (Schmitz ym. 2012, 284; Suppo ym. 2019, 45). Luonnon huomiointi kun on mahdollista yhdistää työskentelyyn ja organisaatioon, kunhan näkökulmaa tuodaan esiin (Boetto ym. 2022, 4823–4824).

Haasteista huolimatta näkökulma vahvistuu, vaikkakaan ei ehkä sillä nopeudella ja siinä mittakaavassa, mitä paradigman visiosta välittyy. Ekososiaalisesta sosiaalityöstä ollaan tietoisempia; asiakastyön kautta ekososiaalinen kriisi konkretisoituu tai vähintäänkin tulee konkretisoitumaan sosiaalityöntekijöille; ja globaali maailmantilanne tulee edellyttämään sosiaalityöltä uudenlaista, eettistäkin, pohdintaa. Talentian julkaisema Ilmastokäsikirja toimii esimerkkinä viimeisestä (Heikkinen & Marttila 2023). Huolimatta siitä, missä määrin paradigmaa toteutetaan käytännössä, ekososiaalinen kriisi tulee näkymään enenevässä määrin sosiaalityön käytännössä esimerkiksi ilmastopakolaisten muodossa (Papadimitriou 2023, 1050–1051).

Tutkimukseni vahvistaa ja jatkaa samaa linjaa paradigman luonteesta Johdannossa ja teoriassa esitetyn lähdemateriaalin kanssa. Analyysi ja tulokset tarkentavat sitä kuvaten laajemmin myös näkökulman käytäntöä. Ekososiaalista sosiaalityötä käsittelevälle jatkotutkimukselle on kuitenkin edelleen tilaa ja meneillään olevasta ekososiaalisesta kriisistä nousevaa tarvetta. Oman tutkimukseni jatkona olisi hyödyllistä syventyä kansainvälisellä tasolla ekososiaalisen sosiaalityön rinnakkaiskäsitteiden eroihin ja selvittää, miten erot ja yhteneväisyydet vaikuttavat paradigmaan. Onko rinnakkaiskäsitteillä yksi yhteinen paradigma vai ovatko eroavaisuudet niin merkittäviä, että kyse olisi jopa useammasta paradigmasta? Tällainen tutkimus voisi tuoda paradigmaan tarpeellista selkeyttä.

Tutkimukseni myötä koen, että ekososiaalisen sosiaalityön teoreettista käsittelyä keskeisempää olisi tutkia käytäntöä. Selvittämällä esimerkiksi näkökulman tilannetta suomalaisen sosiaalityön käytännön kentällä olisi mahdollista saada tietoon lähtöasetelma ekososiaalisen sosiaalityön entistä vahvemmalle käytäntöön integroinnille. Käytännön interventioiden kannalta opetussuunnitelmien päivittäminen vahvemmin ja velvoittavammin ekososiaalisen näkökulman suuntaan koetaan keskeisenä kehitysaskelena ekososiaalisen kriisin aikana. Näkisin hyödyllisenä tutkimuksen tai ennemmin jopa projektin, jossa tavoiteltaisiin ekososiaalisen sosiaalityön kiinnittämistä osaksi valitun sosiaalityön oppilaitoksen opetussuunnitelmaa. Tutkimus tällaisen projektin toteuttamisesta voisi tarjota mallin, jota olisi mahdollista hyödyntää ja toisaalta, jonka kokeiluista voisi oppia. Kehittyvät maat voivat opettaa ekososiaalisen sosiaalityön ja rakenteellisen työn yhdistämisestä

osaksi käytännön työskentelyä. Kenttätutkimuksen toteuttaminen jossain Länsi-Afrikan tai Etelä-Aasian maista tavoitteena kartoittaa näkökulmaa käytännössä voisi tarjota uudenlaisia ideoita maantieteellisen sijainnin ohella myös erilaisen kulttuurikontekstin vuoksi. Mitä heiltä voidaan oppia ja toisaalta miten soveltaminen länsimaihin onnistuisi?

Palaan vielä oman tutkimukseni äärelle. Paradigman vielä kehittyessä voisi olla hyödyllistä kartoittaa tutkimustehtäväni kaltaisesti paradigman kehittymisen sekä käytännön interventoiden tilannetta muutaman vuoden päästä uudelleen. Onko paradigma siihen mennessä tarkentunut tai syventynyt? Onko se sulautunut vahvemmin osaksi valtavirtaista sosiaalityötä? Näkyykö ekososiaalinen sosiaalityö vahvemmin käytännössä ja ovatko ideat monipuolistuneet? Entä onko paine paradigman muotoutumiselle ja käytännön vahvistamiselle kasvanut, kuten aineistooni perustuen voisi olettaa?

Lopuksi haluan todeta, että tutkielman teko on ollut valitsemani tutkimusaiheen vuoksi hyvin antoisa matka. Prosessin aikana näkemykseni siitä, millaiseksi sosiaalityön ammatilaiseksi toivon kehittyväni on vahvistunut. En tiedä olisinko päätynyt aiheen pariin ilman Satu Ranta-Tyrkön artikkelia, jonka luin ennen alan opintoja, ja jonka myötä kiinnostuin ekososiaalisesta sosiaalityöstä. Työskenneltyäni aiheen parissa intensiivisesti ihmettelen, että aihe ei ole omakohtaisen kokemukseni mukaan kovinkaan pinnalla alan opiskelijoiden keskuudessa tai käytännön työssä. Aineisto toki vakuutti, että tietoisuutta aiheesta on ja se on kasvussa.

Toivon tutkielmani herättäneen vähintäänkin uusia ajatuksia globaalista ekosysteemistä ja sosiaalityön tehtävästä osana sitä. Ekososiaalinen paradigma tarjoaa sosiaalityöhön näkökulman ja välineitä vastata aikamme haasteisiin, ehkä jopa uudenlaisen perustan. Se näyttää sosiaalityölle suunnan, joka huomioi ihmisen ja koko ekosysteemin hyvinvoinnin kokonaisvaltaisesti. Parhaimmillaan näkökulma on mukana vastaamassa ekososiaalisen kriisin haasteisiin huolehtien nykyisistä sukupolvista, mutta myös tulevista. Ehkä tutkielma on saanut aikaan tai vahvistanut jossain lukijassa vetoa ympäristönäkökulmaa kohtaan. Tutkielmaa palauttaessani seuran esikoisvauvani elämäniloa ja koen tärkeämpänä kuin koskaan, että ekososiaalinen kriisi ja ilmastonmuutos osana sitä huomioitaisiin entistä vahvemmin sosiaalityön ja muiden tieteen- ja ammattialojen sisällä; yhteiskunnassa tavallisten ihmisten, yhteisöjen ja poliittisten päättäjien joukossa; erikokoisten yritysten ja instituutioiden toiminnassa – sekä paikallisesti että globaalisti. Tavoitteena, että maapallo säilyisi elinkelpoisena ja resurssit riittävinä tulevillekin sukupolville.

Lähteet

- Addams, Jane (2000) *Twenty Years at Hull House: With Autobiographical Notes*. Republished 2004. Project Gutenberg, NetLibrary. 1. painos 1910. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994749321206246?sid=5039003599. Viitattu 1.6.2025.
- Besthorn, Fred H. & McMillen, Diane Pearson (2002) The oppression of women and nature: Ecofeminism as a framework for an expanded ecological social work. *Families in Society* 83(3), 221–232. https://www.researchgate.net/publication/282297066_The_Oppression_of_Women_and_Nature_Ecofeminism_as_a_Framework_for_an_Expanded_Ecological_Social_Work. Viitattu 31.5.2025.
- Besthorn, Fred H. (2013) Radical equalitarian ecological justice: A social work call to action. Teoksessa Mel Gray, John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge, 31–45. <https://doi.org/10.4324/9780203095300>. Viitattu 1.6.2025.
- Besthorn, Fred H. (2014) *Environmental Social Work: A Future of Curiosity, Contemplation and Connection*. *Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II*, 13–22. https://www.researchgate.net/publication/292470208_Environmental_social_work_A_future_of_curiosity_contemplation_and_connection. Viitattu 2.1.2025.
- Boetto, Heather & Bowles, Wendy & Närhi, Kati & Powers, Meredith (2020) Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners. *International Journal of Social Welfare* 29 (4), 300–309. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12445>. Viitattu 2.1.2025.
- Boetto, Heather & Närhi, Kati & Bowles, Wendy (2022) Creating ‘Communities of Practice’ to Enhance Ecosocial Work: A Comparison between Finland and Australia. *British Journal of Social Work* 52 (8), 4815–4835. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac092>. Viitattu 2.1.2025.
- Bradshaw, Corey J. A. & Ehrlich, Paul R. & Beattie, Andrew & Ceballos, Gerardo & Crist, Eileen & Diamond, Joan & Dirzo, Rodolfo & Ehrlich, Anne H. & Harte, John & Harte, Mary Ellen & Pyke, Graham & Raven, Peter H. & Ripple, William J. & Saltr , Fr d rik & Turnbull, Christine & Wackernagel Mathis & Blumstein, Daniel T. (2021) Underestimating the Challenges of Avoiding a Ghastly Future. *Frontiers in Conservation Science*, 1 (615419). <https://doi.org/10.3389/fcosc.2020.615419>. Viitattu 15.12.2023.
- Chang, Elvi & S  berg, Stefan & Turunen, P  ivi & Rambaree, Komalsingh (2022) Youth Empowerment for Sustainable Development: Exploring Ecosocial Work Discourses. *Sustainability (Switzerland)* 14 (6). <https://doi.org/10.3390/su14063426>. Viitattu 2.1.2025.
- Coates, John (2003) *Ecology and Social Work: Toward a New Paradigm*. Halifax, NS: Fernwood Press.
- Coates, John & Gray, Mel (2012) The environment and social work: An overview and introduction. *International Journal of Social Welfare* 21(3), 230–238.
- Dominelli, Lena (2012) *Green Social Work. From Environmental Crises to Environmental Justice*. Cambridge: Polity.
- Dominelli, Lena (2013) Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession. *International Journal of Social Welfare* 22 (4), 431–439. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12024>. Viitattu 2.1.2025.

- Dominelli, Lena (2014) Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators. *International Social Work* 57 (4), 338–345. <https://doi.org/10.1177/0020872814524968>. Viitattu 2.1.2025.
- Dominelli, Lena & Ku, Hok-bun (2017) Green social work and its implications for social development in China. *China Journal of Social Work* 10 (1), 3–22. <https://doi.org/10.1080/17525098.2017.1300338>. Viitattu 2.1.2025.
- Dylan, Arielle (2013) Environmental sustainability, sustainable development, and social work. Teoksessa Mel Gray, John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203095300>. Viitattu 1.6.2025.
- Ferreira, Sandra B. (2010) Eco-spiritual Social Work as a Precondition for Social Development. *Ethics & Social Welfare* 4 (1), 3–23. <https://doi.org/10.1080/17496531003607891>. Viitattu 2.1.2025.
- Fisch, Verena K. (2023) Beyond the human – Garden communities in community gardens. *Social Work and Society* 21 (1), 1–14. <https://ejournals.bib.uni-wuppertal.de/index.php/sws/article/view/840/1409>. Viitattu 2.1.2025.
- Fraser, Heather & Taylor, Nik & Riggs, Damien W. (2021) Animals in Disaster Social Work: An Intersectional Green Perspective Inclusive of Species. *British Journal of Social Work* 51 (5), 1739–1758. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab143>. Viitattu 2.1.2025.
- Gordon, Holly L. (2017) Climate change and food: a green social work perspective. *Critical and Radical Social Work* 5 (2), 145–162. <https://doi.org/10.1332/204986017X14933953111184>. Viitattu 2.1.2025.
- Gray, Mel & Coates, John (2012) Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world. *International Journal of Social Welfare* 21 (3), 239–247. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00852.x>. Viitattu 2.1.2025.
- Gray, Mel & Coates, John (2013) Changing values and valuing change: Towards an eco-spiritual perspective in social work. *International Social Work* 56(3), 356–368. https://www.researchgate.net/publication/258143367_Changing_values_and_valuing_change_Toward_an_ecospiritual_perspective_in_social_work. Viitattu 1.6.2025.
- Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (2013) *Environmental Social work*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203095300>. Viitattu 1.6.2025.
- Haila, Yrjö (2003) 'Erämaa' ja ympäristöajattelun moniulotteisuus. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 174–204. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994804054106246?sid=5041872628. Viitattu 1.6.2025.
- Haila, Yrjö & Lähde, Ville (2003) Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta? Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 7–36. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994804054106246?sid=5041872628. Viitattu 1.6.2025.
- Healy, Lynne M. & Link, Rosemary J. (2012) *Handbooks of International Social Work. Human Rights, Development, and Global Profession*. New York: Oxford University Press.
- Healy, Karen (2022) *Social work theories in context: Creating frameworks for practice*. 3. painos. 1. painos 2014. New York: Bloomsbury Academic. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994866953806246?sid=5044051066. Viitattu 4.6.2025.
- Heikkinen, Alpo & Marttila, Marja (2023) (toim.) *Sosiaalialan ilmastokäsikirja. Sosiaalialan korkeastikoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry*. https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2023/08/talentia_ilmasto-opas_2023_final.pdf. Viitattu 20.12.2023.

- Hetherington, Tiani & Boddy, Jennifer (2013) *Ecosocial work with marginalized populations : Time for action on climate change*. Teoksessa Mel Gray, John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203095300>. Viitattu 1.6.2025.
- Hoff, Marie, D & Mc Nutt, John, G (eds.) (1994) *The Global Environmental Crisis. Implications for Social Welfare and Social Work*. Aldershot: Avebury.
- Hottinen, Marjo (2022) *Ympäristösosiaalityön ajankuva Suomessa*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/80371/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202203252057.pdf>. Viitattu 7.12.2023.
- Hou, Xin & Ma, Yuna & Wu, Yang & Wang, Weiwei (2020) Implementing green education of urban families: An action research project in Beijing, China. *Action Research* 18 (1), 19–47. <https://doi.org/10.1177/1476750319889385>. Viitattu 12.12.2024.
- IFSW (n.d.) *Global Definition of Social Work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. Viitattu 24.6.2025.
- Ku, Hok Bun & Dominelli, Lena (2018) Not only Eating Together: Space and Green Social Work Intervention in a Hazard-Affected Area in Ya'an, Sichuan of China. *British Journal of Social Work* 48 (5), 1409–1431. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx071>. Viitattu 2.1.2025.
- Kuula, Arja (2011) *Tutkimusetiikka : aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-310-4>. Viitattu 27.5.2025.
- Kuusisto Anne & Sivonen Helena (2020) *Tavoitteena kestävä hyvinvointi : Kuvaileva kirjallisuuskatsaus kestävästä hyvinvoinnin edistämisestä ja ekososiaalityön kehittämisestä*. YAMK Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden laitos. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/348737/Kuusisto_Anne%20ja%20Sivonen_Helena.pdf?sequence=2. Viitattu 7.12.2023.
- Laakso, Teija (2024a) *Vääntö ilmastorahoituksesta huipentuu Bakun ilmastokokouksessa – Köyhät maat haluavat enemmän rahaa, rikkaat enemmän maksajia*. Maailma.net-verkkosivusto. <https://www.maailma.net/uutiset/vaanto-ilmastorahoituksesta-ratkaisee-bakun-ilmastokokouksen-koyhat-maat-haluavat-enemman>. Viitattu 30.12.2024.
- Laakso, Teija (2024b) *Trumpin toinen presidenttikausi on isku kansainväliselle ilmastopolitiikalle, mutta ilmastonmuutoksen vastaista työtä edes hän ei voi pysäyttää, arvioivat asiantuntijat*. Maailma.net-verkkosivusto. <https://www.maailma.net/uutiset/trumpin-toinen-presidenttikausi-on-isku-kansainvaliselle-ilmastopolitiikalle-mutta>. Viitattu 30.12.2024.
- Laakso, Teija (2024c) *”Maailmalla ei ole aikaa tällaiselle vitkuttelulle” – Ilmastokokouksen lopputulos on pettymys etenkin kehittyvien maiden kannalta*. Maailma.net-verkkosivusto. <https://www.maailma.net/uutiset/maailmalla-ei-ole-aikaa-tallaiselle-vitkuttelulle-ilmastokokouksen-lopputulos-on-pettymys>. Viitattu 30.12.2024.
- Matthies, Aila-Leena (1990) *Kapinasta muutoksen malliksi. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa*. Helsinki: Hanki ja Jää. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8565-3>. Viitattu 2.6.2025.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (2017) *Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä*. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö*. 3. painos. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Kuopio: UNIPress, 87–116. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994805652506246?sid=5041842577. Viitattu 2.6.2025.

- Meyer, Carol, H (1983) *Clinical Social Work in the Eco-Systems Perspective*. New York: Columbia University Press.
- Meyer, Carol, H (1995) *The Ecosystems Perspective. Implications for Practise*. In Carol H Meyer & Mark A Mattaini (eds.) *The Foundations of Social Work Practise*. A graduate text. Washington DC: NASW, 16–27.
- Molyneux, Rebecca (2010) *The Practical Realities of Ecosocial Work: Review of the Literature*. *Critical social work* 11(2), 1–8.
- Muchacha, Munyaradzi & Mushunje, Mildred (2019) *The gender dynamics of climate change on rural women's agro-based livelihoods and food security in rural Zimbabwe: implications for green social work*. *Critical and Radical Social Work* 7 (1), 59–72. <https://doi.org/10.1332/204986019X15491042559655>. Viitattu 2.1.2025.
- Nesmith, Ande & Smyth, Nora (2015) *Environmental Justice and Social Work Education: Social Workers' Professional Perspectives*. *Social Work Education*, 34 (5), 484–501. <https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1063600>. Viitattu 16.12.2023.
- Noble, Carolyn (2016) *Green Social Work – The Next Frontier For Action*. *Social Alternatives* 35 (4), 14–19. Viitattu 2.1.2025.
- Nyahunda, Louis & Matlakala, Frans Koketso & Makhubele, Jabulani Calvin (2020) *Environmental social work : accounting for women's tragedies in the face of climate change-induced disasters in Chimanimani District, Zimbabwe*. *Journal of Gender, Information and Development in Africa (JGIDA)* 9 (4), 197–217. <https://doi.org/10.31920/2634-3622/2020/v9n4a9>. Viitattu 2.1.2025.
- Närhi, Kati (2004) *The eco-social Approach in Social Work and the Challenges to the Expertise of Social Work*. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 243. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <https://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1834-3>. Viitattu 2.6.2025.
- Närhi, Kati (2015) *Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä*. *Janus*, 23 (3), 322–328. <https://journal.fi/janus/article/view/53002>. Viitattu 2.6.2025.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena (2001) *What is the ecological (self-)consciousness of social work? Perspectives on the relationship between social work and ecology*. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Kati Närhi & Dave Ward (toim.) *Eco-social Approach in Social Work*. Jyväskylä: Sophi, 16–53. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6497-9>. Viitattu 2.6.2025.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena (2015) *Conceptual and historical analysis of ecological social work*. Teoksessa Jennifer McKinnon & Margaret Alston (toim.) *Ecological social work: toward sustainability*. Palgrave Macmillan, 21–38. https://www.researchgate.net/publication/318591304_Conceptual_and_Historical_Analysis_of_Ecological_Social_Work. Viitattu 31.5.2025.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena (2025) *Ecological social work*. Teoksessa Margaret Alston, Penny Buykx, Wendy Foote & David Betts (toim.) *Handbook of research methods in social work*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 118–129. <https://research-ebsco-com.ezproxy.ulapland.fi/c/23dr3h/search/details/j6ubknaz6b?db=nlebk>. Viitattu 7.7.2025.
- Nöjd, Taija & Kannasoja, Sirpa & Niemi, Petteri & Ranta-Tyrkkö, Satu & Närhi, Kati (2023) *Social welfare professionals' views on addressing environmental issues in social work in Finland*. *Nordic Social Work Research*. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/2156857X.2023.2253456>. Viitattu 8.12.2023.
- Oxford English Dictionary (n.d.) *Greenwashing*. https://www.oed.com/dictionary/greenwashing_n?tab=meaning_and_use&tl=true#11936536. Viitattu 6.11.2025.
- Papadimitriou, Evripidis (2023) *Coverage of environmental issues in undergraduate curricula in social work in four European countries: the UK, Switzerland, Germany*

- and Greece. *Social Work Education* 42 (7), 1038–1056. <https://doi.org/10.1080/02615479.2022.2028763>. Viitattu 12.12.2024.
- Parra Ramajo, Belén & Prat Bau, Núria (2024) The Responsibilities of Social Work for Ecosocial Justice. *Social Sciences* 13 (11), 1–12. <https://doi.org/10.3390/socsci13110589>. Viitattu 12.12.2024.
- Payne, Malcolm (2014) *Modern social work theory*. 4. painos. 1. painos 1990. New York.: Palgrave Macmillan. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994694049106246?sid=5041633606. Viitattu 2.6.2025.
- Peeters, Jef (2012) The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice. *International Journal of Social Welfare* 21(3), 287–298. https://www.researchgate.net/publication/230485576_The_place_of_social_work_in_sustainable_development_Towards_ecosocial_practice. Viitattu 2.6.2025.
- Peeters, Jef (2016) A Safe and Just Space for Humanity: The Need for a new Concept of Well-Being. Teoksessa McKinnon, Jennifer & Margaret Alston (toim.) *Ecological social work: Towards sustainability*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 177–196. https://www.researchgate.net/publication/309174537_A_Safe_and_Just_Space_for_Humanity_The_Need_for_a_New_Concept_of_Well-Being. Viitattu 2.6.2025.
- Philip, Dawn & Reisch, Michael (2015) Rethinking Social Work's Interpretation of 'Environmental Justice': From Local to Global. *Social Work Education* 34 (5), 471–483. <https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1063602>. Viitattu 2.1.2025.
- Pohjola, Anneli (2017) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen seura* 2014. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994805652506246?sid=5044133557. Viitattu 4.6.2025.
- Powers, Meredith & Schmitz, Cathryne & Beckwith Moritz, Micalagh (2019) Preparing social workers for ecosocial work practice and community building. *Journal of Community Practice* 27 (3/4), 446–459. <https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1657217>. Viitattu 2.1.2025.
- Probst, Barbara (2013) Living with and living within: Visions of 'environment' in contemporary social work. *Qualitative Social Work* 12 (5), 689–704.
- Pulla, Venkat (2014) Towards the greening of social work practice. *International Journal of Innovation, Creativity and Change* 1 (3). https://www.ijicc.net/images/Volliss3/Towards_greening_of_social_work.pdf. Viitattu 3.1.2025.
- Ramsay, Sylvia & Boddy, Jennifer (2017) Environmental Social Work: A Concept Analysis. *British Journal of Social Work* 47 (1), 68–86. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw078>. Viitattu 2.1.2025.
- Ranta-Tyrkkö, Satu (2016) Ihmisoikeudet ja sosiaalityö globaalien kriisien maailmassa. Teoksessa Jäppinen, Maija & Metteri, Anna & Ranta-Tyrkkö, Satu & Rauhala, Pirkko-Liisa (toim.): *Kansainvälinen sosiaalityö: käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja*, 273–300. *Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja*. https://www.researchgate.net/publication/317091058_Ihmisoikeudet_ja_sosiaalityo_gloaalien_kriisien_maailmassa. Viitattu 20.12.2023.
- Ranta-Tyrkkö, Satu (2021) Miten juurruttaa ekososiaalista viitekehystä sosiaalityön koulutuksessa ja käytännöissä? Teoksessa Günther, Kirsi & Kallio, Johanna (toim.): *Tutkiva sosiaalityö: Sosiaalityö professiona*, 73–83. <https://talentia.lukusali.fi/index.html#/reader/11cb0d9e-9086-45ae-9eb0-1a960bef141c>. Viitattu 21.11.2025.
- Ranta-Tyrkkö, Satu & Närhi, Kati (2021) Striving to strengthen the ecosocial framework in social work in Finland. *Community Development Journal*, 56 (4), 608–625. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsab030>. Viitattu 15.12.2023.

- Rauhala, Pirkko-Liisa & Jäppinen, Maija & Metteri, Anna & Ranta-Tyrkkö, Satu (2017) Kansainvälinen, ylitajainen, globaali sosiaalityö – juuria, katkoksia, uusia alkuja. Teoksessa Maija Jäppinen, Anna Metteri, Satu Ranta-Tyrkkö & Pirkko-Liisa Rauhala (toim.) Kansainvälinen sosiaalityö: käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016, 9–37. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994806853606246?sid=5041880770. Viitattu 2.6.2025.
- Richmond, Mary (1922) What is Social Case Work? An Introductory Description. New York: Russel Sage Foundation. <https://www.russellsage.org/what-social-case-work>. Viitattu 2.6.2025.
- Schmitz, Cathryne L. & Matyók, Tom & Sloan, Lacey M. & James, Channelle (2012) The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice. *International Journal of Social Welfare* 21 (3), 278–286. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00855.x>. Viitattu 2.1.2025.
- Shackelford, Amy & Rao, Smitha & Krings, Amy & Frances, Kathryn (2024) Abolitionism and Ecosocial Work: Towards Equity, Liberation and Environmental Justice. *British Journal of Social Work* 54 (4), 1402–1419. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad247>. Viitattu 12.12.2024.
- Suppa, Anna & Steiner, Isabelle & Streckeisen, Peter (2019) Energy transition and environmental justice: effects on vulnerable groups and implications for social work. *Socialni Prace* 19 (4), 32–47. https://socialnipace.cz/wp-content/uploads/2022/02/SP4-2019_web.pdf. Viitattu 2.1.2025.
- Talentia ry (2023) Ari, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a/> ISBN 978-951-97051-6-3 (PDF). Viitattu 27.5.2025.
- Teixeira, Samantha & Mathias, John & Krings, Amy (2019) The future of environmental social work: Looking to community initiatives for models of prevention. *Journal of Community Practice* 27 (3/4), 414–429. <https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1648350>. Viitattu 2.1.2025.
- Tester, Frank (2013) Climate change as a human rights issue. Teoksessa Mel Gray, John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203095300>. Viitattu 1.6.2025.
- Tieteen termipankki (2025a) Ekosysteemi. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Biologia:ekosysteemi>. Viitattu 1.11.2025.
- Tieteen termipankki (2025b) Paradigma. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:paradigma>. Viitattu 21.5.2025.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. 1. painos 2002. Helsinki: Tammi. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118>. Viitattu 22.5.2025.
- United Nations (n.d. a) 2030 Agenda. <https://sdgs.un.org/2030agenda>. Viitattu 4.7.2025.
- United Nations (n.d. b) History. <https://sdgs.un.org/goals#history>. Viitattu 4.7.2025.
- Vilkka, Hanna (2023) Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Helsinki. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789518849448>. Viitattu 10.12.2023.
- Vilkka, Hanna (2025) Tutki ja kehitä. 6. uudistettu painos. 1. painos 2005. Jyväskylä: Santalahti-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523705951>. Viitattu 28.5.2025.
- Williams, Raymond (2003) Luontokäsitykset. Teoksessa Yrjö Haila & Ville Lähde (toim.) *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino, 40–66. https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994804054106246?sid=5041872628. Viitattu 10.6.2025.

Liitteet

Liite 1

Pääasialliset hakusanat ja -fraasit sekä hakukriteerit

Ilmiöt	Boolean-logiikka	Hakusana/-fraasi englanniksi	Boolean-logiikka (eng.)
sosiaalityö	sosiaalityö AND	social work	"social work" AND
ekososiaalinen sosiaalityö/viitekehys	ekososiaalinen sosiaalityö OR ekososiaalinen viitekehys	ecological social work, ecological approach in social work, eco-social approach in social work, deep-ecological social work, eco-spiritual social work, green social work, social ecological social work, environmental social work ecosocial work	"ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work" AND
Ehdolla käyttöön			
ekologia	AND ekologia OR	ecology	ecology OR
sosiaalekologia	sosiaalekologia OR	social ecology	"social ecology" OR
kestävyys	kestävyys OR	sustainability	sustainability OR
ekologinen kriisi	ekologinen kriisi OR	ecological crisis	"ecological crisis" OR
kestävä kehitys	kestävä kehitys OR	sustainable development	"sustainable development" OR
kriisi	kriisi OR	crisis	crisis OR
maailmanlaajuinen kriisi	maailmanlaajuinen kriisi OR	global crisis	"global crisis" OR
ympäristö	ympäristö OR	environment	environment OR
luonto	luonto OR	nature	nature OR
ympäristömuutos	ympäristömuutos OR	environmental change	"environmental change" OR
ilmastonmuutos	ilmastonmuutos OR	climate change	"climate change" OR
sosiaalinen ja ekologinen oikeudenmukaisuus	sosiaalinen ja ekologinen oikeudenmukaisuus OR	social and ecological justice	"social and ecological justice"
Ei käytettävät			
paradigma	AND paradigma	paradigm	paradigm OR
käytäntö	OR käytäntö	practise	practise

Liite 2

Hakupäiväkirja (1/4)

Hakupäiväkirja							
Alhe	Ekososiaalinen sosiaaliyö						
Termejä	(valittu) social work, ecological social work, ecological approach, eco-social approach in social work, deep-ecological social work, eco-spiritual social work, green social work, social ecological social work, environmental social work (ehdolla) ecology, sustainability, ecological crisis, paradigm, practise						
Tietokannat	(valittu) EBSCO Academic Search Elite, ProQuest Social Science Premium Collection, Scopus (ehdolla) Finna, EBSCO AgeLine, Oxford Academic Journals, Proquest (Databases), SAGE Journals, ScienceDirect (Elsevier), Taylor & Francis Social Science & Humanities, Web Of Science, Wiley Online Library						
Päiväys	Tietolähde	Hakusanat	Rajaukset	Hakujoukko	Arviointi	Tarkistushaku	Lopullinen haku
6.11. TESTI	Academic Search Elite ja AgeLine, EBSCO	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" AND ecology OR sustainability OR "ecological crisis" AND paradigm OR practise	kieli: english julkaisupvmäärä: 1.1.2010-7.11.2024	21 viitettä	Akateemisessa aikauslehdessä julkaisuja artikkeleita Ehkä paradigm OR practise rajaus pois, enemmän etsi/tulkitse näihin vastauksia artikkeleista Ehkä liian rajattu hakujoukko määällisesti		
		"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work"	kieli: english julkaisupvmäärä: 1.1.2014-7.11.2024 vertaisarvioit	109 viitettä			
		"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" AND ecolog* OR sustainab* OR "ecological crisis"	kieli: english julkaisupvmäärä: 1.1.2014-7.11.2024 vertaisarvioit kokoteksti	37 viitettä			

Hakupäiväkirja (2/4)

8.11.	EBSCO Academic Search Elite	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work" AND ecology OR "social ecology" OR sustainability OR "sustainable development" OR "ecological crisis" OR "global crisis" OR crisis OR environment OR nature OR "climate change" OR "environmental change" OR "social and ecological justice".	(Valittuna kaikki tietokannat)	103 tai 104 viitettä			
		sama kuin yllä	tietokannat: EBSCO Academic Search Elite kieli: english	85 viitettä	Hyvä haku, uusia artikkeleita		
		sama kuin yllä	tietokannat: EBSCO Academic Search Elite kieli: english vertaisarvioidut	78 viitettä	Vanhin artikkeli vuodelta 1985, uusin 2024		
		sama kuin yllä	tietokannat: EBSCO Academic Search Elite kieli: english vertaisarvioidut julkaisupvmääri: 1.1.2010- 8.11.2024	71 viitettä			
19.11.		sama kuin yllä	tietokannat: EBSCO Academic Search Elite kieli: english vertaisarvioidut julkaisupvmääri: 1.1.2010- 19.11.2024 hakusanojen ja -fraasien löydyttävä tiivistelmästä	27 viitettä	Hakutulos vaikuttaa hyvältä. Kaikki löytyneet artikkelit Academic Search Elite -tietokannasta.	X	
		"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work"	tietokannat: EBSCO Academic Search Elite kieli: english vertaisarvioidut julkaisupvmääri: 1.1.2010- 21.11.2024 hakusanojen ja -fraasien löydyttävä tiivistelmästä	40 viitettä	Hyvä, hieman laajempi hakutulos.	X	
21.11.							

Hakupäiväkirja (3/4)

8.11.	Sage Journals	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work" AND ecology OR "social ecology" OR sustainability OR "sustainable development" OR "ecological crisis" OR "global crisis" OR crisis OR environment OR nature OR "climate change" OR "environmental change" OR "social and ecological justice"		103 viitettä			
		sama kuin yllä	tutkimusartikkelit julkaisupvmäärät: 2010-2024	64 viitettä	Mukana huteja		
		sama kuin yllä	tutkimusartikkelit julkaisupvmäärät: 2010-2024 löydyttävä tiivistelmä	8 viitettä			
19.11.		"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work"	tutkimusartikkelit julkaisupvmäärät: 2010-2024 löydyttävä tiivistelmä	8 viitettä	Kaikki kahdeksan löytynyt artikkelia jo mukana aineistossa.		
11.11.	(Oxford Academic Journals)	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work" AND ecology OR "social ecology" OR sustainability OR "sustainable development" OR "ecological crisis" OR "global crisis" OR crisis OR environment OR nature OR "climate change" OR "environmental change" OR "social and ecological justice"			Hakutulokset kyseenalaisia		

Hakupäiväkirja (4/4)

12.11., 19.11.	ProQuest Social Science Premium Collection	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work" AND ecology OR "social ecology" OR sustainability OR "sustainable development" OR "ecological crisis" OR "global crisis" OR crisis OR environment OR nature OR "climate change" OR "environmental change" OR "social and ecological justice"	tutkimusartikkelit julkasupvmääri: 2010-2024 kieli: english löydettävä tiivistelmästä vertaisarvioitu	53 viitettä	Hakutulos vaikuttaa hyvältä.	X	
21.11.		"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work"	tutkimusartikkelit julkasupvmääri: 2010-2024 kieli: english löydettävä tiivistelmästä vertaisarvioitu	69 viitettä	Hyvä, hieman laajempi hakutulos.	X	
21.11.	Scopus	"social work" AND "ecological social work" OR "ecological approach in social work" OR "eco-social approach in social work" OR "deep-ecological social work" OR "eco-spiritual social work" OR "green social work" OR "social ecological social work" OR "environmental social work" OR "ecosocial work"	tutkimusartikkelit julkasupvmääri: 2010-2024 kieli: english löydettävä tiivistelmästä tietokannan artikkelien lähdekohta, että ovat vertaisarvioituja	94 viitettä	Hakutulos vaikuttaa hyvältä.	X	

Aineiston muodostaminen (2/7)

26	Gray, Mel & Coates, John	2012	Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world.	International Journal of Social Welfare 21 (3), 239–247. https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00852.x
27	Crabtree, John & Gray, Mel	2012	The environmental and social work: An overview and introduction	International Journal of Social Welfare 21 (3), 250–254. https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00851.x
Isäkkä ihminen kohnattua luokkatietoisuutta				
28	Pana Ramajo, Belen; Pan, Bin, Niria	2024	The Responsibilities of Social Work for Ecosocial Justice.	https://doi.org/10.3390/socsci3110589
29	Daniels, Angela & Datta, Ashleigh	2024	The Consideration of Animals Within Antisocial Social Work Curricula	https://doi.org/10.1080/03043252.2023.2236007
30	Pratt, Andrea & Dittmer, Adam	2024	Social work practice during times of disaster: A transformative green social work model for theory, education and practice in disaster interventions	https://doi.org/10.1080/10991159.2024.2144806
31	Whitley, Cameron T. & Meglathery, Eva & McCam, Allis	2024	Extending ecological social work to assessing support for policies addressing animal organizations in disasters.	https://doi.org/10.1080/1532985.2024.2399544
32	Breen, Kyle & Greg, Meredith & Wu, Hanou	2023	Learning Green Social Work in Global Disaster Contexts: A Case Study Approach.	https://doi.org/10.3390/socsci2050288
33	From the Editors	2021	Internationalization of environmental education for global citizenship.	https://doi.org/10.1080/10705422.2021.1879983
34	McBenth, Bowen & Tian, Qing & Wang, Chen & Xu, Bin	2021	Internationalization of environmental education for global citizenship.	https://doi.org/10.1080/10705422.2021.1879983
35	Boetto, Heather & Bowles, Wendy & Nairhi, Kai & Povers, Meredith	2020	Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners.	https://doi.org/10.1111/jfsw.12445
36	Anti-Joiner	2020	A Critically Reflexive Approach to Vegetarian Implications for Indigenous Rights and Green Social Work	https://doi.org/10.1111/jfsw.12445
37	Krings, Amy & Victor, Bryan G. & Mathias, John & Perron, Brian E.	2020	Environmental social work in the disciplinary literature, 1991–2015.	https://doi.org/10.1177/002082818788397
38	Teixeira, Samantha & Mathias, John	2019	The future of environmental social work: Looking to community initiatives for models of prevention.	https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1648350
39	Meekins, Susan	2012	Indigenous	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2012.00851.x
40	Powers, Christine & Robinson, Laura & McElreath, Debbie	2011	Social Work in the Emergency Department: Implementation of a Domestic and Family Violence Screening Program	https://doi.org/10.1080/03043252.2011.606609
6	6 artikkelela, joita ei löydy mistään valituista tietokannoista			
41	Arjo, Sanna & Krings, Amy	2023	muun kieliset (jotka tulleet mukaan hakun engl. kirjastain vuoksi)	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
42	Pratt, Andrea & Dittmer, Adam	2023	SERVICES SOCIAL-ECO-SOCIAL E-DESIGN VIMBENTO LOCAL-O-AMBIENTE NA INTERVENÇÃO	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
43	Pratt, Andrea & Dittmer, Adam	2023	ŽALUPOSAUDŽŲRAIRAPINKOSIŲGŪNĖS ŽMOGAUS TEISĖS KAIP SOCIALINIO DARBO GALIMYBĖS KURHTVARIAPINKA	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
Tietokanta:				
1	ProQuest Social Science Premium Collection	kirjittaja(y)toimittaja(t) vuosi	piäosikko ja mahdollinen alaosikko	kustantajan kotipaikka, kustantaja
2	Nöjd, Taja & Kannasjo, Sirpa & Niemi, Petteri & Sam Rana-Tytkö & Nairhi, Kai	2024	Ecosocial work among social welfare professionals in Finland: Key learnings for future practice.	https://doi.org/10.1111/jfsw.12638
3	Daniels, Angela	2024	Social Work Students' Response to Greening Social Work Curricula: The Importance to Social Change in the Abolitionist and Ecosocial Work: Towards Equity, Liberation and Environmental Justice.	https://doi.org/10.1080/03043252.2023.2236007
4	Shackelford, Amy & Rao, Smitha & Krings, Amy & Frances, Kathryn	2024	Abolitionism and Ecosocial Work: Towards Equity, Liberation and Environmental Justice.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad247
5	Chigangidze, Robert K. Papadimitrou, Dviridis	2023	Environmental social work through the African philosophy of Ubuntu: A conceptual analysis. Coverage of environmental issues in undergraduate curricula in social work in four European countries: the UK, Switzerland, Germany and Greece.	https://doi.org/10.1177/002082811073382 https://doi.org/10.1080/03043252.2023.2236007
6	Mathias, John & Krings, Amy & Teixeira, Samantha	2023	Which Environmental Social Work Frameworks Address Social Justice and the Dilemmas Ahead?	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
7	Chigangidze, Robert K.	2023	The environment has rights: Eco-spiritual social work through Ubuntu philosophy and Ubuntuism	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
8	Crabtree, John & Gray, Mel	2023	Ecosocial work based on ecological-Machiavelli agency partnership responses to water-fossil fuels	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
9	Crabtree, John & Gray, Mel	2023	Co-activating the social ecological transition through youth eco-activism: transitions toward ecological approach to ecological justice	https://doi.org/10.1080/10705422.2023.2236007
10	Stamm, Ingo	2023	Ecosocial work and services for unemployed people: the challenge to integrate environmental and social sustainability.	https://doi.org/10.1080/010802156857X.2021.1975154

Aineiston muodostaminen (3/7)

11	Fisch, Yvonne K.	2023	Beyond the human – Garden communities in community gardens.	Social Work and Society 21 (1)	https://journals.bib.uni-suttgart.de/index.php/sws/articles/view/8401/409
12	Arker, Linda & Jacobs, Issie	2023	SOCIAL WORK EDUCATORS' PERCEPTIONS OF THE IMPORTANCE AND RELEVANCE OF ENVIRONMENTAL SOCIAL WORK.	Social Work = Maailmapäike Wok 59 (1)	https://doi.org/10.15270/59-1-1097
13	Boetto, Heather & Nairn, Kari & Bowles, Wendy	2022	Creating 'Communities of Practice' to Enhance Ecosocial Work: A Comparison between Finland and Australia.	British Journal of Social Work 52 (8), 4815–4835.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac092
14	Chapman, Robert K. & Chapman, Robert K.	2022	What it means to work in practice in practice through other practices – Lessons through historical and contemporary social work.	Journal of Philosophy of Social Work 11 (3), 200–205.	https://doi.org/10.1080/14744264.2022.2029344
15	Fraser, Heather & Taylor, Nik & Riggs, Damien W.	2021	Animals in Disaster Social Work: An Intersectional Green Perspective Inclusive of Species.	British Journal of Social Work 51 (5), 1739–1758.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bbab143
16	Ramirez, Sylvia	2020	Intercultural social work: Integrating environmental and social well-being through hybrid practices.	International Social Work 63 (6), 208–202.	https://doi.org/10.1177/0020228220944096
17	Ramirez, Komal Singh	2020	Environmental social work: Implications for accelerating the implementation of sustainable development in social work curricula.	International Journal of Sustainability in Higher Education 21 (3), 557–574.	https://doi.org/10.1108/IJSHE-09-2019-0270
18	Hou Xin & Muna & Wu, Yang & Wang, Weiwei	2020	Implementing green education of urban families: An action research project in Beijing, China.	Action Research 18 (1), 19–47.	https://doi.org/10.1177/1476750319889385
19	Nyahundi, Louis & Matlakala, Frans Koleoso & Mkhubela, Jobani Calvin	2020	Environmental social work: accounting for women's tragedies in the face of climate change-induced disasters in Chimanani District, Zimbabwe.	Journal of Gender, Information and Development in Africa (JGIDA) 9 (4), 197–217.	https://doi.org/10.31920/2634-5622/2020/v9n4a9
20	Powers, Meredith & Schmitz, Cathryn & Beckwith Moritz, Mcalagh	2019	Preparing social workers for ecosocial work practice and community building.	Journal of Community Practice 27 (3–4), 446–459.	https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1657217
21	Muchacha, Munyandzi & Mushunge, Mildred	2019	The gender dynamics of climate change on rural women's agro-based livelihoods and food security in rural Zimbabwe: implications for green social work.	Critical and Radical Social Work 7 (1), 59–72.	https://doi.org/10.1332/204986019X15491042559655
22	Ku, Hok bun & Dominelli, Lena	2018	Not only Eating Together: Space and Green Social Work Intervention in a Hazard-Affected Area in Ya'an, Sichuan of China.	British Journal of Social Work 48 (5), 1409–1431.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw071
23	Nairn Kari & Matthews Aina-Lena	2018	The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work.	International Social Work 61 (4), 490–502.	https://doi.org/10.1177/0020228216644663
24	Gordon, Holly L.	2017	Climate change and food: a green social work perspective.	Critical and Radical Social Work 5 (2), 145–162.	https://doi.org/10.1332/204986017X149395311184
25	Dominelli, Lena & Ku, Hok-bun	2017	Green social work and its implications for social development in China.	China Journal of Social Work 10 (1), 3–22.	https://doi.org/10.1080/17525098.2017.1300338
26	Dominelli, Lena	2017	Book review: Jennifer McKinnon and Margaret Aileen Cook, Ecological Social Work: Towards Sustainability.	Critical Social Policy: CSP 37 (3), 155–157.	https://doi.org/10.1177/0264551616668064
27	Noble, Carolyn	2016	Green Social Work – The Next Frontier For Action.	Social Alternatives 35 (4), 14–19.	
28	Peifer, Gwen M.	2016	Pesticides, Migrant Farm Workers, and Corporate Agriculture: How Social Work Can Promote Environmental Justice.	Journal of Progressive Human Services 27 (3), 175–190.	https://doi.org/10.1080/10428232.2016.1196428
29	Gray, Mel & Coates, John	2015	Changing Gears: Shifting to an Environmental Perspective in Social Work Education.	Social Work Education 34 (5), 502–512.	https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1065807
30	Philp, Dawn & Resch, Michael	2015	Rethinking Social Work's Interpretation of 'Environmental Justice': From Local to Global.	Social Work Education 34 (5), 471–483.	https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1063602
31	Dominelli, Lena	2014	Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators.	International Social Work 57 (4), 338–345.	https://doi.org/10.1177/0020228214524968
32	Dominelli, Lena	2013	Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession.	International Journal of Social Welfare 22 (4), 431–439.	https://doi.org/10.1111/ijsw.12024
33	Philp, Dawn	2013	CRITICAL ISSUES: Environmentalism and social work.	Human Society 22 (3), 263–266.	
34	Lawson, Adrian & Lawson	2013	Intersectional perspectives on disability, social work and sustainability.	Disability Society 15 (3), 210–232.	
35	Gray, Mel & Coates, John	2012	Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world.	International Journal of Social Welfare 21 (3), 239–247.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00852.x
36	Schmitz, Cathryn L. & Matyok, Tom & Sloan, Lucy M. & James, Chumelle	2012	The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice.	International Journal of Social Welfare 21 (3), 278–286.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00855.x
37	Gray, John & Gray, Mel	2012	The environment and social work: An overview and introduction.	International Journal of Social Welfare 21 (3), 250–255.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00851.x
38	Isälahu ilman koluattu lukukategorian				
39	Whitley, Cameron T. & Meglathery, Eva & McCann, Ails	2024	Extending ecological social work to assessing support for policies addressing animal organizations in disasters.	Social Work in Mental Health 22 (6), 833–854.	https://doi.org/10.1080/15325985.2024.2399544
40	Dominelli, Lena & Dominelli, Lena	2024	The Consideration of Animals Within Australian Social Work Contexts.	Disability Society 22 (3), 307–309.	https://doi.org/10.1080/14603432.2023.2236602
41	Breen, Kyle & Greig, Meredith & Wu, Haorui	2023	Learning Green Social Work in Global Disaster Contexts: A Case Study Approach.	Social Sciences 12 (5).	https://doi.org/10.3390/social12050288
42	Gray, John & Gray, Mel	2023	Editorial.	Social Work = Maailmapäike 59 (4).	https://doi.org/10.15270/59-4-1088
43	Bowen McBeath & Tian, Qing & Wang, Chen & Xu, Bin	2021	Internationalization of environmental education for global citizenship.	Journal of Community Practice 29 (1), 79–90.	https://doi.org/10.1080/10705422.2021.1879983
44	Boetto, Heather & Bowles, Wendy & Nairn, Kari & Powers, Meredith	2020	Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners.	International Journal of Social Welfare 29 (4), 300–309.	https://doi.org/10.1111/ijsw.12445
45	Gray, John	2020	A Critically Reflective Approach to Vegetation: Implications for Indigenous Rights and Green social work.	Social Alternatives 39 (3), 20–26.	

Aineiston muodostaminen (5/7)

23	Larropoulos, Emmanouella	2022	Conceptualising the social-ecological transition through youth eco-activists' narratives towards educational approaches to ecological justice	Journal of Community Practice 21 (2), 122–151.	https://doi.org/10.1080/10705422.2022.2216827
24	McIntyre, Sophie & McIntyre-Boegeme	2023	ADAPTING THE SOCIAL WORK CURRICULUM FOR RESILIENCE IN A SOUTH AFRICAN UNIVERSITY: A COLLABORATIVE ANTHROPOGRAPHY OF SOCIAL WORK ACADEMICS	Social Work (South Africa) 58 (3), 403–418.	https://doi.org/10.15270/58-3-4178
25	McIntyre, Sophie & McIntyre-Boegeme	2023	The place of indigenous knowledge in the environmental social work in Zimbabwe	African Journal of Social Work 13 (2), 110–117.	https://doi.org/10.4314/ajsw.v13i2.7
26	Papadimitriou, Evripidis	2023	Coverage of environmental issues in undergraduate curricula in social work in four European countries: the UK, Switzerland, Germany and Greece.	Social Work Education 42 (7), 1038–1056.	https://doi.org/10.1080/02615479.2022.2038763
27	Marshall, Lisa-Jane & Duncanson, Rosemarie	2023	Green social work: A call for climate action	The Routledge Handbook of Social Ecological Resilience: Addressing the Interplay of Social, Ecological, and Environmental Change, 503–504.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch24
28	Chigangadze, Robert K.	2023	Environmental social work through the African philosophy of Ubuntu: A conceptual analysis.	International Social Work 66 (6), 1845–1856.	https://doi.org/10.1177/00208728211073382
29	Chigangadze, Robert K. & Chigangadze, Rosemarie	2023	Ubuntu as a concept for social work practice: Ubuntu through humanistic and ecological lenses of environmental justice	Journal of Community Practice 21 (2), 122–151.	https://doi.org/10.1080/10705422.2022.2038763
30	Nakhe, Caroline	2022	Critical Green Social Work in Zimbabwe: Social Work Practice	Researching Social Work for the New Global Era, 77–89.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch6
31	Bootto, Heather & Ntshiri, Kati & Bowles, Wendy	2022	Creating 'Communities of Practice' to Enhance Ecosocial Work: A Comparison between Finland and Australia.	British Journal of Social Work 52 (8), 4815–4835.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab092
32	Wu, Haoni & Greig, Meredith	2022	Adaptability, Interdisciplinary, Engageability: Critical Reflections on Green Social Work Teaching and Training.	Healthcare (Switzerland) 10 (7).	https://doi.org/10.3390/healthcare10071245
33	Chang, Elvi & Sjöberg, Stefan & Tunnen, Pärvi & Rånby, Peter	2022	Youth Empowerment for Sustainable Development: Exploring Ecosocial Work Discourses.	Sustainability (Switzerland) 14 (6).	https://doi.org/10.3390/su14063426
34	Chang, Elvi & Sjöberg, Stefan & Tunnen, Pärvi & Rånby, Peter	2022	Researching Social Work for the New Global Era	Researching Social Work for the New Global Era, 110.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch6
35	Norwood, Michelle	2023	Self-care and eco-social justice: Linking eco-social justice to eco-social work practice	Researching Social Work for the New Global Era, 110.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch6
36	Norwood, Michelle	2023	Robust responses to the impact of climate change on social work practice	Researching Social Work for the New Global Era, 110.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch6
37	van der Westhuizen, Marlene A.	2021	A holistic interdisciplinary approach towards environmental justice and youth empowerment.	South African Journal of Social Work and Social Development 32 (1).	https://doi.org/10.25159/2708-0355/6212
38	McBeath, Bowen & Tian, Qing & Wang, Chen & Xu, Bin	2021	Internationalization of environmental education for global citizenship.	HTS Theological Studies / Theological Studies 77 (2).	https://doi.org/10.4102/hts.v77i2.6640
39	Schwarz, Catherine & Goshier, Leanne & Blum, David & Blum, David	2021	Communities of Learning on Trees in South Africa: A Case for Environmental Social Work	Journal of Community Practice 29 (1), 79–90.	https://doi.org/10.1080/10705422.2021.1879983
40	Fraser, Heather & Taylor, Nik & Riggs, Damien W.	2021	Animals in Disaster Social Work: An Intersectional Green Perspective Inclusive of Species.	South African Journal of Social Work and Social Development 32 (2).	https://doi.org/10.25159/2708-0355/6212
41	Nyabenda-Louis & Tshangane, Happy Mubvumba	2021	Interdisciplinary Approaches to Climate Change: Integrating Environmental Social Work and Sociology in Climate Change Interventions in South Africa: A Perspective	Handbook of Climate Change Management: Research, Leadership, and Implementation, 2303–2314.	https://doi.org/10.1002/9781107204225.ch24
42	Rambure, Komal Singh	2020	Environmental social work: Implications for accelerating the implementation of sustainable development in social work curricula.	International Journal of Sustainability in Higher Education 21 (3), 557–574.	https://doi.org/10.1108/IJSHE-09-2019-0270
43	Hou, Xin & Ma, Yuna & Wu, Yang & Wang, Weavei	2020	Implementing green education of urban families: An action research project in Beijing, China.	Action Research 18 (1), 19–47.	https://doi.org/10.1177/1476750319889385
44	Ramsay, Sylvia	2020	Let's not return to business as usual: Integrating environmental and social wellbeing through hybrid business models post COVID-19.	International Social Work 63 (6), 798–802.	https://doi.org/10.1177/0020872820944996
45	Krings, Amy & Victor, Brynn G. & Mathias, John & Perron, Brian E.	2020	Environmental social work in the disciplinary literature, 1991–2015.	International Social Work 63 (3), 275–290.	https://doi.org/10.1177/0020872818788397
46	Bootto, Heather & Bowles, Wendy & Ntshiri, Kati & Powers, Meredith	2020	Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners.	International Journal of Social Welfare 29 (4), 300–309.	https://doi.org/10.1111/ijsw.12445
47	Fraser, Heather & Taylor, Nik	2020	Critical (animal) social work: Insights from ecofeminist and critical animal studies in the context of neoliberalism.	The Routledge Handbook of Critical Pedagogies for Social Work, 296–309.	https://doi.org/10.4324/9781315100204.25
48	Suppa, Anna & Steiner, Isabelle & Strecken, Peter	2019	Energy transition and environmental justice: effects on vulnerable groups and implications for social work.	Sociali Prac 19 (4), 32–47.	https://socialipracce2/wp-content/uploads/2022/02/SP4-2019_web.pdf
49	Teixera, Sumantha & Mathias, John & Krings, Amy	2019	The future of environmental social work: Looking to community initiatives for models of prevention.	Journal of Community Practice 27 (3–4), 414–429.	https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1648390
50	Powers, Meredith & Schmitz, Cathryn & Beckwith, Moritz	2019	Preparing social workers for ecosocial work practice and community building.	Journal of Community Practice 27 (3–4), 446–459.	https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1657217
51	Muchacha, Munyandzi & Mushajje, Mildred	2019	The gender dynamics of climate change on rural women's agro-based livelihoods and food security in rural Zimbabwe: Implications for green social work.	Critical and Radical Social Work 7 (1), 59–72.	https://doi.org/10.1332/204986019X15491042559655

Aineiston muodostaminen (6/7)

52	Wroe, Lauren & Ngũgũ, Bridget & Doyle, Matthew & King, Lynn Kennedy, Erin	2018	Positioning social workers without borders within green social work: Ethical considerations for social work as social justice work.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 321–332.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
53		2018	Historical trends in calls to action: Climate change, pro-environmental behaviours and green social work.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 409–419.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
54	Dominelli, Lena & Niihri, Kati	2018		The Routledge Handbook of Green Social Work	https://doi.org/10.4324/9781315183213
55	Santha, Sunil D. & Balasubramaniam, Sowmya & Van Brummelen-Grigori, Odette & Grigori, Aurore	2018	Climate justice, capabilities and sustainable livelihoods: Insights from an action research project.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 267–278.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
56		2018	The arrival of chikungunya on the caribbean island of curacao: The important role of social workers.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 347–358.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
57	Ku, Hok Bun & Domnelli, Lena	2018	Not only eating together: Space and green social work intervention in a Hazard-Affected Area in Ya'an, Sichuan of China.	British Journal of Social Work 48 (5), 1409–1431.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bxy071
58	Dominelli, Lena & Nikku, Bala Raju & Ku, Hok Bun	2018	Introduction: Why green social work?	The Routledge Handbook of Green Social Work.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
59	Cuadra, Carin Björngren & Björk Eydal, Gudny	2018	Towards a curriculum in disaster risk reduction from a green social work perspective.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 522–534.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
60	Noble, Carolyn	2018	Green social work requires a green politics.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 231–241.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
61	Huang, Yen Yi & Chen, Chiau	2018	A post-monkton environmentally friendly reconstruction solution: Reflections from a green social work perspective.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 132–143.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
62	Hong & Chang, Shu-Ching & Rambaree, Komal Singh & Roda, Lettie F.	2018	Green social work within integrated coastal zone management: Mauritius and Barbados.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 242–253.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
63	Cwikel, Anella & Blit-Cohen, Edith	2018	Strategies used by activists in Israeli environmental struggles: Implications for the future green social worker.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 442–453.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
64	Dominelli, Lena	2018	Green social work in theory and practice: A new environmental paradigm for the profession.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 9–20.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
65	Danao, Ines V.	2018	Working with children in disasters.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 454–463.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
66	Niihri, Kati & Mathies, Aili-Lena	2018	The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work.	International Social Work 61 (4), 490–502.	https://doi.org/10.1177/002872816644663
67	Stinson, Willette F. & Williams, Larry D.	2018	Making connections with survivors of a catastrophic flood in West Virginia: A green social work approach to climate change adaptation.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 513–521.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
68	Dominelli, Lena & Nikku, Bala Raju & Ku, Hok Bun	2018	Conclusions: Towards a green society and mainstreaming green social work in social work education and practice.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 569–572.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
69	Mushanje, Mildred T. & Sevpaul, Vishanthe	2018	Social protection options for women farmers in the face of climate change: A case study of women farmers and agriculture in Goromonzi, Zimbabwe.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 254–266.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
70	Samuel, Miriam & Amadurai, Prince & Sunskamers/huan, Sowdanya	2018	The 2015 Chennai floods: Green social work, an emerging model for practice in India.	The Routledge Handbook of Green Social Work, 281–292.	https://doi.org/10.4324/9781315183213
71	Ramsay, Sylvia & Boddy, Jennifer	2017	Environmental social work: A concept analysis.	British Journal of Social Work 47 (1), 68–86.	https://doi.org/10.1093/bjsw/bbw078
72	Dominelli, Lena & Ku, Hok-Bun	2017	Green social work and its implications for social development in China.	China Journal of Social Work 10 (1), 3–22.	https://doi.org/10.1080/17525098.2017.1300338
73	Pfeifer, Gwen M.	2016	Pesticides, Migrant Farm Workers, and Corporate Agriculture: How Social Work Can Promote Environmental Justice.	Journal of Progressive Human Services 27 (3), 175–190.	https://doi.org/10.1080/10428232.2016.1196428
74	Besthorn, Fred H.	2016	Environmental Social Work: A Future of Curiosity, Contemplation and Connection.	Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II, 13–22.	https://doi.org/10.4324/9781315579993-3
75	Mathies, Aili-Lena	2016	Environmental Change and Sustainable Social Development	Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II, 13–22.	https://doi.org/10.4324/9781315579993-3
76	Mathies, Aili-Lena & Niihri, Kati	2016	The ecosocial transition of societies: The contribution of social work and social policy.	The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy, 1–330.	https://doi.org/10.4324/9781315615912
77	Mathies, Aili-Lena	2016	Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II	Environmental Change and Sustainable Social Development: Social Work-Social Development Volume II, 1–330.	https://doi.org/10.4324/9781315579993
78	Philip, Dawn & Reisch, Michael	2015	Rethinking Social Work's Interpretation of 'Environmental Justice': From Local to Global.	Social Work Education 34 (5), 471–483.	https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1063602
79	Dominelli, Lena	2015	Green Social Work.	International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition, 385–391.	https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.28037-9
80	Besthorn, Fred H.	2015	Ecological Social Work: Shifting Paradigms in Environmental Practice.	International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition, 871–877.	https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.28027-6
81	Gray, Mel & Coates, John	2015	Changing Gears: Shifting to an Environmental Perspective in Social Work Education.	Social Work Education 34 (5), 502–512.	https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1063807
82	Dominelli, Lena	2014	Promoting environmental justice through green social work practice: A key challenge for practitioners and educators.	International Social Work 57 (4), 338–345.	https://doi.org/10.1177/002082814524968

Aineiston muodostaminen (7/7)

83	Pulla, Venkat	2014	Towards the greening of social work practice.	International Journal of Innovation, Creativity and Change 1 (3).
84	Deborah Poff H. & Dominelli, Lena	2014	Ecopsychotherapy meets environmental work: What you might not know about supervising and reflecting on environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession.	https://doi.org/10.1080/10439862.2014.90314
85		2013	Environmental justice at the heart of social work practice: Greening the profession.	https://doi.org/10.1111/jsw.12024
86	Pulla, Venkat	2013	Critical essay: Environmental justice and social work.	https://doi.org/10.5172/aj.2013.22.3.263
87	Schmitz, Cathryn L. & Mayórk, Tom & Sloan, Lacey M. & James, Geoff & John & Gray, Mel	2012	The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00855.x
88	Gray, Mel & Coates, John	2012	The environment and social work: An overview and introduction.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00851.x
89		2012	Environmental ethics for social work: Social work's responsibility to the non-human world.	https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2011.00852.x
90	Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tim	2012	Environmental social work.	https://doi.org/10.4324/9780203095300
91	David Charman & Ralainch- Lewis & Heather-Dobbe	2011	Social Work in the Emergency Department: Implementation of a Domestic and Family Violence Screening Program.	https://doi.org/10.1080/0313147X.2011.606003
50	50 artikkelela, joita ei löydy muista valituista lähteistä			
184	artikkelia yhteensä (sisältäen päällekkäisiä tuloksia)			